

<p>عنوان گزارش</p> <p>گزارش مقایسه آماری و وضعیت کشاورزی کشور هلند با استان های کیلان و مازندران</p>	
<p>مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران</p>	<p>واحد تهیه کننده</p>
<p>۱۳۹۵/۱۰/۵</p>	<p>تاریخ صدور نسخه</p>
<p>۱</p>	<p>شماره نسخه</p>
<p>۸۲</p>	<p>تعداد صفحات</p>
<p>غیر قابل استناد یا غیر قابل انتشار</p>	
<p>طبقه بندی</p>	
<p>مسئول تایید کننده</p>	<p>مسئول تهیه کننده</p>
<p>مهندس عباس کشاورز- مهندس محمد حسین شریعتمدار</p>	<p>محمد مهدی فارسی علی آبادی</p>

بسمه تعالی

گزارش مقایسه آماری و وضعیت کشاورزی کشور هلند با استان های کیلان و

مازندران

محمد مهدی فارسی علی آبادی

بهمن ۹۵

خلاصه مدیریتی

با توجه به وجود تشابه نسبی در منابع آب و خاک و اقلیم کشور هلند با استان‌های گیلان و مازندران این سوال در ذهن شکل می‌گیرد که وضعیت کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران در مقایسه با کشور هلند چگونه است؟ راهکارهای مورد عمل در کشور هلند برای بهره‌برداری از منابع و رسیدن به توسعه چه بوده است؟ در این گزارش، شرایط استان‌های گیلان و مازندران از منظر کشاورزی با هلند مقایسه گردیده که چکیده آن بدین شرح است:

مجموع مساحت استان‌های گیلان و مازندران برابر ۳۷ هزار کیلومتر مربع است که تقریباً برابر ۹۱ درصد از مساحت کشور هلند (۴۱ هزار کیلومتر مربع) است. مجموع جمعیت دو استان گیلان و مازندران در سال ۹۱ معادل ۵,۵ میلیون نفر بوده در حالی که جمعیت کشور هلند در همین سال (۲۰۱۱ میلادی) برابر ۱۶,۸ میلیون نفر بوده است؛ نرخ با سواد در دو استان شمالی کشور به طور متوسط برابر ۸۵ درصد است در حالی که این رقم در کشور هلند ۹۹ درصد بوده است جمعیت شاغل در بخش کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران برابر ۴۵۴ هزار نفر است که معادل ۸ درصد از جمعیت است و در کشور هلند نیروی کار بخش کشاورزی معادل ۲۱۳ هزار نفر است که معادل ۱,۲ درصد از جمعیت کل کشور بوده است. مقایسه مقدار متوسط بارندگی در استان‌های گیلان و مازندران در سال آبی ۹۱-۹۰ معادل ۷۲۱ میلیمتر و در هلند در مدت مشابه برابر ۵۶۶ میلیمتر بوده است همچنین در بلند مدت متوسط میزان بارش استان‌های گیلان و مازندران معادل ۸۳۱ میلیمتر و در هلند ۸۱۰ میلیمتر می‌باشد که در مجموع نشان می‌دهد که میزان بارش‌ها در کوتاه مدت و بلند مدت در دو استان شمالی کشورمان بیشتر از میزان بارندگی در هلند است اما پراکنش بارندگی در هلند در فصول بهار و تابستان بسیار مناسب و منطبق بر نیاز تولیدات گیاهی است لیکن در استان‌های گیلان و مازندران بخش عمده‌ای از بارش‌ها در فصول پاییز و زمستان اتفاق می‌افتد که نمی‌تواند در دسترس مستقیم گیاه قرار گیرد. میانگین درجه حرارت بلند مدت سالیانه استان‌های گیلان و مازندران معادل ۱۶,۵ درجه سانتی‌گراد و این شاخص در کشور هلند معادل ۱۶ درجه سانتی‌گراد است. میانگین شاخص رطوبت نسبی در سال آبی ۹۱-۹۰ در استان‌های گیلان و مازندران معادل ۷۲ درصد و در کشور هلند در حدود ۸۰ درصد اندازه‌گیری شده است. با توجه به آمار ارائه شده و بررسی‌های انجام گرفته می‌توان بیان نمود که دو منطقه مورد بررسی تقریباً از منظر شرایط محیطی و آب و هوایی مشابهت بسیار زیادی به یکدیگر دارند.

مجموع میانگین پنج ساله (۸۷-۹۱) سطح زیر کشت و تولیدات محصولات زراعی در دو استان گیلان و مازندران معادل ۶۴۶ هزار هکتار با تولید ۳۷۲۴ هزار تن و در کشور هلند برابر ۸۵۰ هزار هکتار و با تولید معادل ۳۲,۴ میلیون تن بوده است. مقایسه سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات زراعی در دو منطقه

حاکی از شرایط نامناسب دو استان شمالی در بهره‌برداری از منابع طبیعی و بهره‌وری پایین تولید نسبت به کشور هلند است. مجموع میانگین پنج ساله سطح زیر کشت باغی و میزان تولید در استان‌های گیلان و مازندران به ترتیب برابر ۲۰۲ هزار هکتار و ۲۴۷۰ هزار تن است و در کشور هلند به ترتیب برابر ۲۰ هزار هکتار و ۶۷۶ هزار تن است. از مقایسه میزان تولیدات باغی دو استان شمالی و کشور هلند می‌توان به این نتیجه رسید که با وجود سطح زیر کشت کم و تولید نسبتاً پایین محصولات باغی در کشور هلند نسبت به دو استان گیلان و مازندران میزان عملکرد در هکتار محصولات باغی در هلند به مراتب بیشتر از عملکرد محصولات باغی در استان‌های گیلان و مازندران است. همچنین تولید گوشت قرمز، گوشت مرغ، تخم مرغ و شیر در دو استان شمالی به ترتیب برابر ۷۰، ۲۳۶، ۳۴ و ۶۲۸ هزار تن است و در هلند تولید این محصولات برابر ۴۰۰۰، ۱۷۴۷، ۶۹۲ و ۱۱۷۰۰ هزار تن است که نشان دهنده تولید بسیار پایین دو استان شمالی کشورمان در مقایسه با کشور هلند است. همچنین سطح تحت پوشش مراتع در دو استان گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۰ به ترتیب برابر ۲۴۴ و ۵۸۴ هزار هکتار بوده است و در کشور هلند نیز سطح تحت پوشش مراتع برابر ۱۷۷۹ هزار هکتار می‌باشد که بخش زیادی از این مراتع به صورت سالیانه به منظور تغذیه دام تحت کشت قرار می‌گیرد.

متوسط سهم بخش کشاورزی در اقتصاد استان‌های گیلان و مازندران در حدود ۱۵ درصد است در حالی که این شاخص در کشور هلند برابر ۱,۸ درصد محاسبه شده است هرچند با وجود سهم اندک بخش کشاورزی هلند از اقتصاد این کشور ارزش افزوده تولید شده بخش کشاورزی در این کشور در سال ۲۰۱۱ برابر ۱۲۱۷۰ میلیون دلار محاسبه شده است اما مجموع ارزش افزوده تولید شده در بخش کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران معادل ۵۸۲۲ میلیون دلار محاسبه شده است. علاوه بر بیشتر بودن تولید محصولات دامی، زراعی و باغی کشور هلند نسبت به منطقه شمالی کشورمان استفاده از صنایع فرآوری محصولات کشاورزی و تولید ارزش افزوده از این محصولات در کنار تمرکز بر ایجاد زنجیره عرضه از دلایل اصلی تفاوت معنی‌دار ارزش تولید محصولات کشاورزی در این دو منطقه است.

بررسی وضعیت تجارت استان‌های گیلان و مازندران نشان دهنده پیشی گرفتن واردات محصولات کشاورزی بر صادرات این محصولات است و تراز تجاری در این دو استان منفی است در حالی که کشور هلند با تراز تجاری ۱۷ میلیارد دلاری در بین ۵ کشور بزرگ صادر کننده محصولات کشاورزی قرار دارد؛ لازم به ذکر است سیاست‌های دولت در زمینه حمایت از صادرات محصولات کشاورزی، تکیه بر قواعد بازار آزاد و ارائه تسهیلات صادراتی به صادر کنندگان و بهبود فضای کسب و کار در کنار استفاده از ظرفیت صنایع تبدیلی در این کشور و واردات کالاهای خام و صادرات کالاهای فرآوری شده با ارزش بیشتر از جمله دلایل برتری هلند در تجارت محصولات کشاورزی است.

در نهایت می‌توان بیان نمود که محوریت بخش کشاورزی و منابع طبیعی، حرکت به سوی کشاورزی پایدار و ایجاد زنجیره ارزش کارآمد، استفاده بهینه و مناسب از منابع تولید و سرمایه‌گذاری در تحقیقات و توسعه در کنار اتخاذ سیاست‌های کارآمد، و وجود برنامه‌ریزی بلند مدت باعث شده است که سیستم ایجاد شده علاوه بر سودآوری، پایداری لازم برای بقاء را نیز داشته باشد. در مقابل عدم توجه به منابع تولید و توسعه کشاورزی پایدار و زنجیره ارزش کارآمد، سیاست‌گذاری‌های نامناسب منطقه‌ای و ملی و ناکارآمدی مدیریت بخش کشاورزی و عدم وجود برنامه‌ریزی بلند مدت در استان‌های گیلان و مازندران باعث شده است که منابع مورد استفاده بازدهی مناسب را نداشته باشد و در صورت ادامه این روند و با تخلیه منابع طبیعی بخش عمده‌ای از ظرفیت تولید کشاورزی در این استان‌ها از دست خواهد رفت.

هلند				مازندران				گیلان				شاخص
اطلاعات کلی												
۱۶۸۷۷۰۰۰				۳۰۷۳۹۴۳				۲۴۸۰۸۷۴				جمعیت (نفر)
۹۹				۸۵				۸۴				سطح سواد (درصد)
۴۱۵۲,۶				۲۳۷۵,۴				۱۳۹۵,۲				مساحت کل (هزار هکتار)
اطلاعات اقلیمی												
هلند				گیلان				مازندران				شاخص
تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	
۲۲۸	۱۲۷	۹۶	۱۱۵	۷۸,۱	۷۴,۲	۲۲۴,۷	۲۹۸,۳	۱۳۸,۷	۷۶,۱	۲۲۶,۸	۳۲۵,۷	بارش (میلیمتر)
۱۷	۱۳,۳	۶,۳	۸,۷	۲۳,۱۹	۱۶,۸۹	۸,۱	۱۴,۷	۲۴,۲	۱۷,۷۲	۹,۷۵	۱۵,۸۹	دما (سانتی گراد)
۷۸	۷۴	۸۱	۸۷	۷۴	۷۱	۷۰	۷۴	۷۵	۷۰	۷۰	۷۶	رطوبت نسبی (درصد)
بهره برداری زمین (هکتار) سال ۲۰۱۰												
هلند				مازندران				گیلان				فعالیت
۸۵۰۰۰۰				۴۴۰۱۸۳				۲۰۶۲۲۹				مساحت اراضی زراعی (محصولات سالانه)
۲۰۰۵۰				۱۲۵۸۲۱				۷۲۱۱۳				مساحت اراضی باغی (محصولات دائمی)
۵۲۰۰۰۰				۱۱۰۲۸۳۸				۵۴۷۳۱۲				مساحت اراضی جنگلی
۱۷۷۹۰۰۰				۵۸۴۷۱۱				۲۴۴۹۸۶				مساحت اراضی مرتعی
۳۱۶۹۰۰۰				۲۲۵۳۵۵۳				۱۰۷۰۶۴۰				جمع کل اراضی

محصولات مشترک زراعی

عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص محصول
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	
۸,۶	۲,۰۱	۰,۷۷	۱۳۲۳۰۰۶,۴	۱۰۷۲۷۱,۶	۶۵۰۰,۸	۱۵۲۷۵۵,۴	۵۳۱۸۰	۸۴۲۰,۶	گندم
۶,۴	۱,۶۲	۱,۰۴	۲۴۶۹۷۵,۴	۵۷۲۴۱,۶	۴۱۹۶,۴	۳۸۳۴۲,۶	۳۵۱۴۰	۴۰۲۱,۴	جو
۱۲,۱	۳,۰۸	۲,۱۹	۲۱۷۹۷۵,۴	۳۸۱۹	۱۵۹,۷	۱۷۹۵۰	۱۲۳۸,۸	۷۲,۷	ذرت دانه‌ای
۳	۱,۷۲	۱,۷	۴۴۱۸	۱۰۵۴,۲	۳۲۷۳,۸	۱۴۴۱,۸	۶۱۱,۶	۱۹۳۰	لوبیا
۳,۹	۱,۶۱	۰,۷۲	۹۴۴۳,۴	۳۶۳۳۷,۸	۷,۸	۲۳۵۲,۲	۲۲۴۴۳	۱۰,۸	کلزا
۴۶	۱۰,۸	۱۰,۷	۷۳۳۳۴۷۲	۲۰۷۹۶,۴	۳۲۰۹,۶	۱۵۹۲۳۳	۱۹۲۳,۶	۲۹۸,۸	سیب زمینی
-	۲۷,۶	۸,۲	-	۵۲۲۸۳,۸	۳۸۷,۲	-	۱۸۹۲,۲	۴۷,۴	گوجه فرنگی (فضای باز)
۴۸۵	۰	۱۸۵	۸۰۶۰۰۰	۰	۱۸۳,۱	۱۶۵۹,۴	۰	۰,۶۲	گوجه فرنگی (گلخانه)*
-	۱۶,۹	۴,۵	-	۲۲۳۷۵	۱۸۲۶	-	۱۳۱۹,۴	۴۰,۲	خیار (فضای باز)
۶۷۴	۱۶۰	۱۴۶	۴۲۷۰۰۰	۴۴۸۰	۷۳	۶۳۳,۶	۲۸	۱	خیار (گلخانه)*
۳۵,۷	۳۰,۳	۲۱,۴	۲۵۶۴,۸	۲۸۱۱۱,۶	۴۶۲۶۹,۴	۷۱,۸	۹۲۶,۲	۲۱۶۰,۸	هندوانه
-	-	-	۲۲۱۰۷۱۴۴,۶	۲۴۸۹۶۵۴	۵۸۲۸۳۳	۴۷۵۵۶۱	۳۲۱۹۲۹	۱۸۸۸۶۹,۲	سایر
-	-	-	۳۲۴۷۸۰۰۰	۳۰۰۳۹۱۴	۷۲۰۳۹۰	۸۵۰۰۰۰	۴۴۰۱۸۴	۲۰۶۲۲۹	جمع
محصولات مشترک باغی									
۴۱,۸	۱۵	۱۰,۷	۳۶۳۰۰۰	۲۳۶۴۳,۴	۸۱۰,۶	۸۶۶۴,۸	۱۵۷۲	۷۶	سیب
۵,۲	۸,۴	۵,۶	۹۲۲,۶	۲۴۱	۶۸۰,۷	۱۹۳	۳۱,۶	۱۲۰	انگور
۳۲	۱۱,۹	۸,۸	۲۵۵۲۰۰	۲۹۱۴,۷	۲۱۱۹,۴	۷۹۳۳,۴	۲۴۴,۴	۲۳۸,۹	گلابی
۱۹,۱	۹,۱	۸,۸	۵۱۴۴,۸	۲۱۸۲,۲	۵۴۶,۶	۲۶۹,۶	۲۱۹,۶	۶۲,۴	آلو
-	۹	۳,۵	-	۷۴۴۳,۵	۱۹۶	-	۸۱۹,۳	۵۵,۸	توت فرنگی
۲۶,۹	۸۰	۴۰	۴۴۹۲۰	۴۰۰	۱۱۰	۱۶۶۴,۲	۰,۵	۳,۷	توت فرنگی (گلخانه)
-	-	-	۷۰۶۶,۶	۱۹۸۶۴۹۶,۴	۳۷۳۸۴۶	۱۳۲۵	۱۲۲۹۳۴,۴	۷۱۵۵۹,۹	سایر
-	-	-	۶۷۶۲۵۴	۲۰۲۲۹۲۱	۳۷۸۱۹۹	۲۰۰۵۰	۱۲۵۸۲۱	۷۲۱۱۳	جمع
-	-	-	۱۹۳۶۰۶۰۸	۵۰۲۶۸۳۵	۱۰۹۸۵۸۹	۵۳۲۳۳۶	۵۶۶۰۰۵	۲۷۸۳۴۲	جمع کل زراعی و باغی

تولید محصولات دام، طیور و آبزیان (هزار تن)			
محصول	گیلان	مازندران	هلند
تخم مرغ	۱۷,۵	۱۶,۳	۶۹۲
گوشت قرمز	۲۵,۰۴	۴۴,۶۴	۶۸۸
گوشت مرغ	۸۰,۷۷	۱۵۴,۸	۱۷۴۷
شیر گاو	۱۷۲	۴۵۶	۱۱۶۴۱
عسل	۵,۷	۳,۳	-
صید و آبزی پروری	۵۱,۵	۷۸,۲۵	۴۳,۸
شاخص های اقتصادی			
شاخص	گیلان	مازندران	هلند
ارزش افزوده بخش کشاورزی منطقه (میلیون دلار)	۱۳۸۶	۴۴۳۶	۱۲۱۷۰
سهم بخش کشاورزی منطقه از کل تولید ناخالص داخلی منطقه (درصد)	۱۱,۷	۲۳,۴	۱,۹
ارزش تولید سرانه منطقه (دلار)	۴۶۳۶	۵۹۴۴	۴۹۷۵۴
ارزش سرانه تولید کشاورزی به ازای نیروی کار کشاورزی (دلار)	۶۵۱۵	۱۹۰۷۷	۵۷۱۳۸
درآمد متوسط هر هکتار زمین کشاورزی (دلار)	۴۸۱۲	۷۳۷۶	۱۳۹۸۹

۱۶۰۵۰۹۰۷	۲۳۱۲۰۰	۲۹۰۰۰۱	صادرات (هزار دلار)
۷۷۸۰۶۶۷	۵۶۶۵۸۴	۱۸۸۷۷۳	واردات (هزار دلار)
۸۲۷۰۲۳۹	-۳۳۵۳۸۴	۱۰۱۲۲۸	تراز تجاری (هزار دلار)

وجوه تمایز در سه منطقه

هلند	مازندران	گیلان	شاخص
استفاده از مزایای بازار آزاد	عدم توجه به بازار آزاد	عدم توجه به بازار آزاد	سیاست بازار
دسترسی به اوقیانوس اطلس	دسترسی به دریاچه خزر	دسترسی به دریاچه خزر	دسترسی به آب‌های آزاد
دسترسی به صنایع تبدیلی کارآمد و متناسب با نیاز کشاورزی	دسترسی محدود به صنایع تبدیلی کشاورزی	دسترسی محدود به صنایع تبدیلی کشاورزی	صنایع تبدیلی و تکمیلی
محور توسعه اقتصادی	ایجاد اشتغال با کمترین سرمایه‌گذاری ممکن	ایجاد اشتغال با کمترین سرمایه‌گذاری ممکن	نگرش نسبت به کشاورزی
توجه به کشاورزی پایدار و حفظ منابع تولید	نگاه عملکرد محور و عدم توجه به کشاورزی پایدار و حفظ منابع تولید	نگاه عملکرد محور و عدم توجه به کشاورزی پایدار و حفظ منابع تولید	نگرش نسبت به منابع تولید
وجود زیر ساخت مناسب در تمامی مناطق کشور	عدم وجود زیر ساخت‌ها در حد لازم	عدم وجود زیر ساخت‌ها در حد لازم	زیر ساخت‌ها

* اطلاعات محصولات گلخانه‌ای در استان‌های گیلان و مازندران مربوط به سال ۱۳۹۰-۹۱ است. اطلاعات صادرات و واردات استان‌های گیلان و مازندران از گمرک جمهوری اسلامی اخذ شده است.

فهرست مطالب

- ۱- مقدمه ۱
- ۲- شرایط جمعیتی و جغرافیایی ۱
- ۳- شرایط اقلیمی و آب و هوایی ۴
- ۴- سیمای کشاورزی ۱۶
- ۵- اقتصاد کشاورزی ۴۵
- ۶- نتیجه گیری ۶۲

فهرست جداول

- جدول ۱- توزیع فصلی بارندگی در استان‌های گیلان و مازندران ۹۱-۱۳۹۰..... ۶
- جدول ۲. توزیع فصلی بارندگی در هلند در سال ۲۰۱۱..... ۷
- جدول ۳. توزیع فصلی بارندگی (میلیمتر) بلند مدت در گیلان، مازندران و هلند..... ۷
- جدول ۴. میانگین بارش ماهیانه و بلند مدت استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند..... ۹
- جدول ۵. میانگین دمای فصلی استان‌های گیلان و مازندران..... ۱۰
- جدول ۶. درجه حرارت ماهانه سال آبی ۹۱-۹۰ و بلندمدت استان‌های مازندران و گیلان..... ۱۱
- جدول ۷. درجه حرارت ماهانه و بلندمدت هلند..... ۱۱
- جدول ۸. توزیع فصلی رطوبت نسبی استان‌های گیلان و مازندران..... ۱۳
- جدول ۹. میانگین رطوبت نسبی ماهانه و سالانه استان‌های گیلان و مازندران..... ۱۳
- جدول ۱۰. حداقل و حداکثر رطوبت نسبی ماهانه و سالانه استان‌های گیلان و مازندران..... ۱۳
- جدول ۱۱. میزان رطوبت نسبی صبحگاهی ماهیانه در سال ۲۰۱۱ و بلندمدت کشور هلند..... ۱۴
- جدول ۱۲. خلاصه اطلاعات اقلیمی استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند..... ۱۵
- جدول ۱۳. نوع تخصیص زمین به فعالیت‌های مختلف کشاورزی..... ۱۶
- جدول ۱۴. میانگین پنج ساله (۸۷-۹۱) توزیع، سطح و تولید کل محصولات زراعی..... ۱۷
- جدول ۱۵. میانگین پنج ساله توزیع سطح زیر کشت و تولید محصولات زراعی استان‌های گیلان و مازندران..... ۱۹
- جدول ۱۶. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات زراعی استان مازندران طی سال‌های (۸۷-۹۱)..... ۲۰
- جدول ۱۷. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات زراعی استان گیلان طی سال‌های (۸۷-۹۱)..... ۲۱
- جدول ۱۸. میانگین پنج ساله میزان تولید محصولات زراعی هلند..... ۲۳
- جدول ۱۹. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گندم در گیلان، مازندران و هلند..... ۲۴
- جدول ۲۰. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد جو در گیلان، مازندران و هلند..... ۲۵
- جدول ۲۱. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد ذرت دانه‌ای در گیلان، مازندران و هلند..... ۲۵

جدول ۲۲. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد لوبیا در گیلان، مازندران و هلند	۲۶
جدول ۲۳. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد کلزا در گیلان، مازندران و هلند	۲۶
جدول ۲۴. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد سیب‌زمینی در گیلان، مازندران و هلند	۲۷
جدول ۲۵. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گوجه‌فرنگی در گیلان، مازندران و هلند	۲۷
جدول ۲۶. مقایسه میانگین سه ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد خیار در گیلان، مازندران و هلند	۲۸
جدول ۲۷. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد هندوانه در گیلان، مازندران و هلند	۲۸
جدول ۲۸. میانگین پنج ساله تولید و سطح زیر کشت باغات در استان‌های گیلان و مازندران	۲۹
جدول ۲۹. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات باغی استان مازندران طی سال‌های ۸۷ تا ۹۱	۳۰
جدول ۳۰. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات باغی استان گیلان طی سال‌های ۸۷-۹۱	۳۲
جدول ۳۱. میانگین پنج ساله میزان تولید سطح زیر کشت و عملکرد محصولات باغی	۳۳
جدول ۳۲. سهم سطح زیر کشت باغات از کل سطح زیر کشت کشاورزی	۳۴
جدول ۳۳. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد سیب در گیلان، مازندران و هلند	۳۴
جدول ۳۴. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گیلان در گیلان، مازندران و هلند	۳۵
جدول ۳۵. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد انگور در گیلان، مازندران و هلند	۳۵
جدول ۳۶. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گلابی در گیلان، مازندران و هلند	۳۶

- جدول ۳۷ مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد آلو در گیلان، مازندران و هلند
۳۷.....
- جدول ۳۸. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد توت‌فرنگی در گیلان، مازندران
و هلند..... ۳۷
- جدول ۳۹. جمعیت دام استان‌های گیلان و مازندران..... ۳۸
- جدول ۴۰. تولیدات دامی استان‌های گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۱..... ۳۸
- جدول ۴۱. ظرفیت واحدهای مرغ تخم‌گذار و گوشتی در سال ۱۳۹۱..... ۳۹
- جدول ۴۲. وضعیت زنبورستان‌های استان‌های گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۱..... ۳۹
- جدول ۴۳. تعداد و مساحت مزارع پرورش ماهیان گرم آبی و سرد آبی..... ۳۹
- جدول ۴۴. میزان صید و تولید آبی‌پروری در استان‌های گیلان و مازندران..... ۴۰
- جدول ۴۵. جمعیت دام سبک و سنگین هلند ۲۰۱۱..... ۴۰
- جدول ۴۶. مجموع تولیدات دامی هلند ۲۰۱۱..... ۴۱
- جدول ۴۷. میزان و ارزش آبی‌پروری..... ۴۱
- جدول ۴۸. میزان تولید آبیان در گیلان مازندران و هلند در سال ۲۰۱۱..... ۴۲
- جدول ۴۹. خلاصه اطلاعات تولیدات دامی در سه منطقه گیلان، مازندران و هلند در سال ۹۱..... ۴۲
- جدول ۵۰. مساحت زیر کشت گل و گیاهان زینتی به تفکیک محیط کشت..... ۴۳
- جدول ۵۱. میزان تولید گل و گیاهان زینتی به تفکیک نوع گیاه در سال‌های ۹۰ و ۹۱..... ۴۳
- جدول ۵۲. سطح زیر کشت، ارزش تولید و مؤسسات پرورش‌دهنده گیاهان زینتی..... ۴۴
- جدول ۵۳. مقایسه خلاصه اطلاعات زراعی، باغی و دامی در سه منطقه گیلان، مازندران و هلند..... ۴۵
- جدول ۵۴. ارزش افزوده کشاورزی استان‌های گیلان و مازندران..... ۴۷
- جدول ۵۵. ارزش افزوده کشاورزی به قیمت جاری در سال ۲۰۱۱..... ۴۷
- جدول ۵۶. سهم کشاورزی از ارزش افزوده استان واحد:..... ۴۸
- جدول ۵۷. سهم بخش کشاورزی در تولید ملی..... ۴۹
- جدول ۵۸. سهم تولید داخلی و فرآوری محصولات خام کشاورزی در تولید بخش کشاورزی..... ۴۹
- جدول ۵۹. درآمد سرانه جاری نیروی کار کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران..... ۵۰
- جدول ۶۰. بررسی شاخص‌های اقتصادی در سه منطقه گیلان، مازندران و هلند..... ۵۱
- جدول ۶۱. درآمد هر هکتار سطح زیر کشت در گیلان و مازندران..... ۵۱
- جدول ۶۲. ارزش تولیدی هر واحد بارندگی در استان گیلان و مازندران..... ۵۲

- جدول ۶۳. ارزش هر متر مکعب بارندگی در واحد سطح..... ۵۳
- جدول ۶۴. تراز تجاری استان‌های گیلان و مازندران ۵۴
- جدول ۶۵. صادرات، واردات و تراز تجاری بخش کشاورزی هلند ۵۵
- جدول ۶۶. میزان صادرات محصولات کشاورزی فرآوری شده در هلند ۵۵
- جدول ۶۷. مقایسه تجارت محصولات کشاورزی در گیلان، مازندران و هلند..... ۵۷
- جدول ۶۸. درآمد صادراتی هر هکتار سطح زیر کشت در سال ۲۰۱۱..... ۵۷

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. مساحت استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند ۳
- نمودار ۲. مقایسه جمعیت استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند ۳
- نمودار ۳. میانگین نرخ با سوادگی در استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند ۳
- نمودار ۴. میانگین بارندگی در استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند ۸
- نمودار ۵. درجه حرارت در استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند ۱۲
- نمودار ۶. بررسی رطوبت نسبی در استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند ۱۴
- نمودار ۷. مقایسه عملکرد گندم ۲۴
- نمودار ۸. عملکرد محصول جو ۲۴
- نمودار ۹. عملکرد محصول ذرت دانه‌ای ۲۵
- نمودار ۱۰. عملکرد محصول لوبیا ۲۵
- نمودار ۱۱. عملکرد محصول کلزا ۲۶
- نمودار ۱۲. عملکرد محصول سیب‌زمینی ۲۶
- نمودار ۱۳. عملکرد محصول گوجه‌فرنگی ۲۷
- نمودار ۱۴. عملکرد محصول خیار ۲۸
- نمودار ۱۵. عملکرد محصول هندوانه ۲۸
- نمودار ۱۶. عملکرد محصول سیب ۳۴
- نمودار ۱۷. عملکرد محصول گیلاس ۳۵
- نمودار ۱۸. عملکرد محصول انگور ۳۵
- نمودار ۱۹. عملکرد محصول گلابی ۳۶
- نمودار ۲۰. عملکرد محصول آلو ۳۶
- نمودار ۲۱. عملکرد محصول توت‌فرنگی ۳۷
- نمودار ۲۲. مقایسه ارزش افزوده استان‌های گیلان و مازندران با هلند به قیمت جاری ۴۸
- نمودار ۲۳. سهم بخش کشاورزی در اقتصاد استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند ۴۹
- نمودار ۲۴. مقایسه درآمد سرانه کشاورزان در استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند ۵۱
- نمودار ۲۵. ارزش تولید متوسط هر هکتار زمین کشاورزی ۵۲
- نمودار ۲۶. ارزش تولیدی هر میلی‌متر بارندگی ۵۳
- نمودار ۲۷. ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی گیلان ۵۶

- نمودار ۲۸ ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی استان مازندران ۵۶
- نمودار ۲۹ ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی هلند ۵۶
- نمودار ۳۰ متوسط ارزش صادراتی هر هکتار سطح زیر کشت ۵۸

۱- مقدمه

کشور هلند که در شمال و غرب قاره اروپا واقع شده است، به لحاظ جمعیتی و آب و هوایی دارای شرایط نسبتاً یکسانی با مناطق شمالی ایران است. علاوه بر شرایط اقلیمی و آب و هوایی، هسته اولیه فعالیت اقتصادی دو منطقه نیز بر مبنای کشاورزی استوار شده است. کشور هلند با جمعیتی قریب ۱۶ میلیون نفر و تراکم جمعیتی ۴۰۶ نفر در هر کیلومتر مربع در زمره کشورهای توسعه یافته جهان قرار دارد اما استان‌های گیلان و مازندران در مجموع با جمعیتی در حدود ۵ میلیون نفر و تراکم جمعیتی ۱۳۲ نفر در هر کیلومتر مربع دارای مشکلات اقتصادی و نارسایی‌های معیشتی فراوانی هستند. حال سؤال اساسی که به ذهن خطور می‌نماید این است که به چه دلیل با وجود پتانسیل‌های تقریباً یکسان از لحاظ جغرافیایی و زیست محیطی تفاوت فاحشی در شرایط اقتصادی این دو منطقه وجود دارد. به منظور یافتن پاسخ این پرسش، یکی از راه‌های موجود مقایسه آماری تولیدات و فعالیت‌های اقتصادی هست.

در این گزارش سعی بر آن است که با توجه به مشخصه‌های مختلف ابتدا وجوه تشابه این دو منطقه تبیین و سپس دلایل عدم توسعه شمالی کشور و راه‌های بهبود شرایط این منطقه مورد بررسی قرار گیرد.

۲- شرایط جمعیتی و جغرافیایی

۱-۲- استان گیلان

استان گیلان با مساحتی برابر ۱۳۹۵۲ کیلومتر مربع، حدود ۰/۸۶ درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده است. این استان از شمال به دریای خزر و کشور مستقل آذربایجان، از غرب به استان اردبیل، از جنوب به استان زنجان و قزوین و از شرق به استان مازندران محدود می‌شود و دارای سه ناحیه جلگه‌ای، کوهپایه‌ای و کوهستانی بوده به طوری که حدود نیمی از مساحت استان را مناطق کوهپایه‌ای و کوهستانی تشکیل داده است. بلندترین نقطه استان گیلان با حدود ۳۰۰۰ متر در رشته کوه البرز و جنوب این استان قرار گرفته است و از سوی دیگر پست‌ترین نقطه این استان در حاشیه دریای خزر قرار گرفته است.

این استان به لحاظ جمعیتی حدود دو میلیون چهارصد هزار نفر جمعیت را در خود جای داده است که دارای تراکم جمعیتی در حدود ۱۷۲ نفر در هر کیلومترمربع هست (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰). و در حدود ۸۴ درصد از جمعیت این استان باسواد می‌باشند (مرکز آمار ایران).

استان مازندران

استان مازندران با ۲۳۷۵۴ کیلومترمربع، حدود ۱/۴۶ درصد از مساحت کل کشور را در برمی‌گیرد. این استان از شمال به دریای خزر، از جنوب به استان‌های تهران و سمنان، از غرب به استان گیلان و از شرق به استان گلستان محدود شده است. بلندترین قله استان مازندران با ۵۶۱۰ متر در میان رشته کوه البرز قرار دارد و در کناره‌های جنوبی دریای خزر ارتفاع زمین ۲۸ متر پایین تر از سطح دریای آزاد است. از منظر جمعیتی استان مازندران به‌طور تقریبی سه میلیون نفر از جمعیت ایران را به خود اختصاص داده است که با توجه به آمار ارائه شده تراکم جمعیتی این استان برابر ۱۳۰ نفر در هر کیلومترمربع محاسبه می‌شود (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰) به‌علاوه از جمعیت سه میلیونی این استان در حدود ۸۵ درصد افراد باسواد می‌باشند (مرکز آمار ایران).

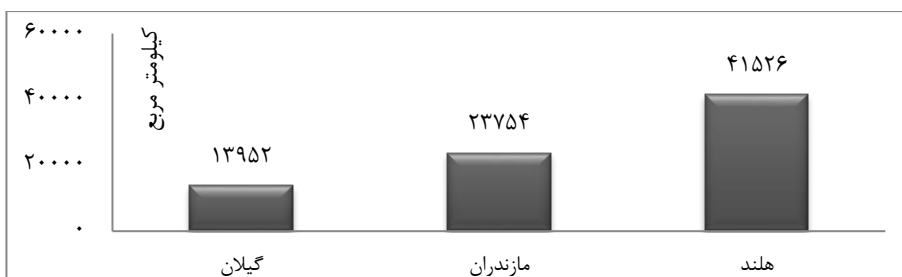
۲-۲- کشور هلند

کشور هلند با مساحت تقریبی ۴۱۵۲۶ کیلومترمربع در غرب و شمال قاره اروپا و بین طول و عرض جغرافیایی ۵۲ درجه و ۳۰ دقیقه شمالی و ۵ درجه و ۴۵ دقیقه شرقی واقع است و در دلتای رود رن^۱ و ماس^۲ واقع شده است (فائو، ۲۰۰۸). این کشور از جنوب با بلژیک، از شرق با آلمان و از شمال و غرب به دریای شمال محدود می‌شود. به دلیل وجود جریان گلف استریم^۳ دمای هوای این کشور در بیشتر زمان‌های سال معتدل است و می‌توان گفت که تقریباً در تمامی فصول سال دارای جوی بارانی می‌باشد. مناطق جنوب شرقی این کشور با ۳۲۲ متر ارتفاع از سطح دریا بلندترین نقاط این کشور می‌باشند و از سوی دیگر بیش از نیمی از مساحت این کشور پست‌تر از سطح دریا است. جمعیت کشور بر اساس آمارهای ارائه شده در سال ۲۰۱۱ میلادی معادل ۱۶۸۸۷۰۰۰ میلیون نفر می‌باشد و با توجه به تراکم جمعیتی ۴۰۶ نفر در هر کیلومترمربع بیشترین تراکم جمعیت را در قاره سبز به خود اختصاص داده است؛ بر اساس آمارهای موجود تا سال ۲۰۰۳ در حدود ۹۹ درصد این جمعیت باسواد می‌باشند.

۱. Rhine

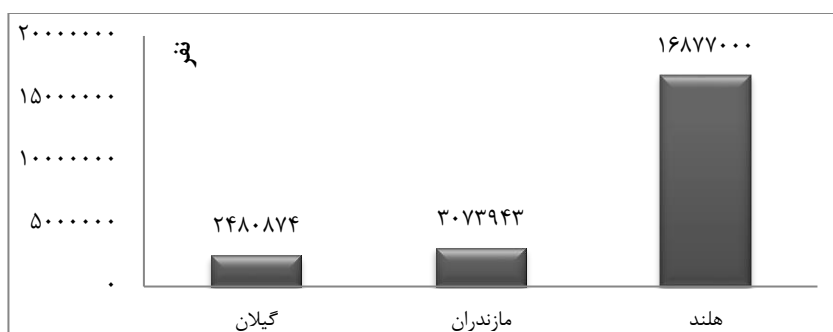
۲. Maas

۳. Golf Stream

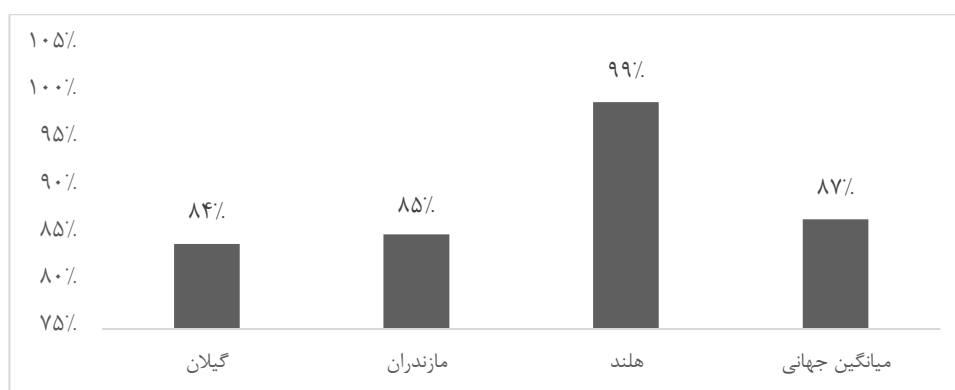
نمودار ۱. مساحت استان‌های گیلان، مازندران و کشور همدان

همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود مجموع مساحت دو استان گیلان و مازندران برابر ۳۷۷۰۶ کیلومتر مربع است که حدود ۹۱ درصد مساحت کشور همدان می‌باشند.

نمودار ۲. مقایسه جمعیت استان‌های گیلان، مازندران و کشور همدان سال (۹۱)

نمودار ۲ جمعیت دو استان گیلان و مازندران در کنار جمعیت کشور همدان را نمایش می‌دهد بر این اساس مجموع جمعیت دو استان گیلان و مازندران در حدود یک سوم جمعیت کشور همدان در سال ۹۱ بوده است.

نمودار ۳. میانگین نرخ باسودی در استان‌های گیلان، مازندران و کشور همدان

نمودار ۳ نشان دهنده نرخ سواد در مناطق مورد بررسی است و حاکی از سطح پایین سواد در دو استان گیلان و مازندران نسبت به همدان است و از طرف دیگر میانگین نرخ باسودی این دو استان نسبت به میانگین جهانی نیز پایین‌تر است.

۳- شرایط اقلیمی و آب و هوایی

۳-۱- اقلیم

استان گیلان

آب و هوای استان گیلان معتدل می‌باشد که ناشی از تاثیر آب و هوای کوهستانی البرز و دریای خزر است این استان به دلیل همجواری با دریای خزر در طول فصل‌های مختلف سال از رطوبت نسبی بین ۴۰ تا ۱۰۰ درصد برخوردار است. به طور معمول فصل خشک در این استان بسیار کوتاه است و در اغلب اوقات باران می‌بارد. توزیع بارندگی در این استان یکسان نبوده و بیشترین میزان بارندگی در سطح دشت مربوط به شهر بندر انزلی است و کمترین بارندگی مربوط به رودبار، لوشان و منجیل است. دوره روزهای یخبندان کوتاه و دما به ندرت از ۱- پایین‌تر می‌رود (سالنامه آماری گیلان، ۱۳۹۱).

اقلیم سرزمین گیلان به آب و هوای معتدل خزری معروف است. کوهستان تالش با جهت شمالی-جنوبی و کوهستان البرز با امتداد غربی-شرقی، مانند سدی از عبور بخار آب دریای مازندران و بادهای مرطوب شمال غربی به داخل ایران جلوگیری می‌کند و به علت ارتفاع زیاد، موجب بارندگی‌های فراوان در استان گیلان می‌شود. تبخیر فراوان دریای مازندران ضمن افزایش رطوبت هوا (به ویژه در ماه‌های گرم سال تا ۹۳ درصد)، به تعدیل دمای هوا در تابستان و کاهش آن در زمستان، به ویژه در نواحی جلگه‌ای نزدیک به دریا، می‌انجامد. از این‌رو، یخبندان زمستانی در نزدیکی کناره‌های دریا بسیار کم اتفاق می‌افتد. میزان بارندگی در استان گیلان به بادهای مرطوبی بستگی دارد که در زمستان از شمال غرب، در بهار از شرق و در تابستان و پاییز از غرب می‌وزند. این بادهای مرطوب دریا را به سوی جلگه گیلان می‌برند و این توده‌های هوایی بر اثر برخورد با توده‌های هوای مرطوبی که از سوی دریای مدیترانه به سوی فضای دریای مازندران می‌آیند، موجب بارندگی‌های فراوان و طولانی می‌شوند.

مازندران

طبیعت استان مازندران تحت تاثیر عرض جغرافیایی، ارتفاعات البرز، ارتفاع از سطح دریا، دوری و نزدیکی به دریا، وزش بادهای محلی و ناحیه‌ای، جابه‌جایی توده‌های هوای شمالی و غربی و حتی پوشش متراکم جنگلی قرار دارد. به همین جهت و با وجود وسعت اندک، (برخلاف تصور عموم که آب و هوای آن را یکسره معتدل می‌دانند)، این ناحیه از تنوع آب و هوایی ویژه‌ای برخوردار است به طوری که در بخشی از مناطق میانی استان آب و هوای معتدل وجود دارد و در تمامی سال بارندگی صورت می‌گیرد و خشکی ممتد در آن به چشم نمی‌خورد. از سوی دیگر در دامنه جنوبی البرز به دلیل وجود ارتفاعات کوهستانی آب و هوای سرد غالب است و اختلاف درجه حرارت در آن بیشتر از سایر نقاط استان است و برخلاف سایر مناطق روزهای یخبندان نیز در آن دیده می‌شود.

موقعیت و وضعیت طبیعی استان مازندران نیز نشانگر دو ناحیه عمده جلگه‌های ساحلی و کوهستانی البرز است. امتداد و جهت رشته‌کوه‌های البرز به صورت دیواری مرتفع و طولانی، نوار ساحلی و جلگه‌های کناره‌ای دریای مازندران را محصور کرده است. در سراسر استان مازندران، شیب و ارتفاع زمین از ارتفاعات به سوی جلگه و به سمت دریای خزر کاهش می‌یابد. استان مازندران را بر اساس خصوصیات دما و بارش و توپوگرافی منطقه می‌توان به دو نوع آب و هوای معتدل خزری و آب و هوای کوهستانی تقسیم کرد که آب و هوای کوهستانی خود بر دو نوع معتدل کوهستانی و سرد کوهستانی می‌باشد.

هلند

کشور هلند از لحاظ آب و هوایی دارای آب و هوای معتدل و مرطوب می‌باشد در طول سال میزان دمای هوا در این کشور از ۲- تا ۲۲ درجه سانتی‌گراد متغیر است و مردم این منطقه به ندرت دمای هوایی پایین‌تر از ۵- و بالاتر از ۲۷ درجه سانتی‌گراد را تجربه می‌کنند. فصل گرم در این کشور از دهه اول جون (June) آغاز می‌شود و تا دهه اول ماه سپتامبر ادامه دارد؛ که در این مدت میانگین دمای هوا در حدود ۱۹ درجه سانتی‌گراد می‌باشد. با توجه به اینکه این کشور در کنار اقیانوس اطلس قرار گرفته است میزان بارندگی در این کشور نسبتاً بالا بوده و میانگین بلندمدت بارندگی در این کشور بر اساس میانگین بیست ساله در حدود ۸۱۰ میلی‌متر در سال محاسبه شده است (World Bank و Weatherbase).

۲-۳- بارندگی

گیلان و مازندران

هسته بیشینه بارش در سواحل دریای خزر در بندر انزلی قرار دارد و از این نقطه به سمت شرق و غرب به تدریج از بارندگی کاسته خواهد شد. میانگین بارندگی در سطح استان گیلان حدود ۷۶۷ میلی‌متر در سال (۱۳۹۰-۹۱) است و میانگین بارندگی در استان مازندران در همان سال برابر ۶۷۵,۳ میلی‌متر اندازه‌گیری شده در حالی که میانگین بارندگی کل کشور ۲۲۶,۳ میلی‌متر در سال مورد بررسی می‌باشد. همانطور که ملاحظه می‌شود به تدریج که از استان گیلان به سمت مازندران و گلستان پیش رویم از مقدار و شدت بارش کاسته می‌شود.

پربراران‌ترین ماه در هر دو استان گیلان و مازندران آبان ماه (اکتبر) به ترتیب با حدود ۱۵۸ و ۱۳۵ میلی‌متر بارندگی است. علت بارش شدید پاییزه در این استان‌ها، عبور توده هوای پرفشار و سرد سیبری از روی دریای خزر می‌باشد. این توده هوا در اثر عبور از روی دریای خزر، مرطوب و ناپایدار شده و بارندگی‌های شدیدی را به خصوص در سواحل جنوب غربی این دریا سبب می‌گردد. عامل اصلی بارندگی‌های پاییز و زمستان سواحل خزر نفوذ پرفشار شمال اروپاست که در منطقه گیلان توده هوای سیبری به کمک آن می‌آید. در صورت الحاق این دو توده هوا وزش باد شدید و بارندگی‌های فراوان خواهیم داشت و در فصل زمستان موجب

بارش برف می‌گردد. توزیع فصلی بارش در استان گیلان و مازندران در سال آبی ۹۱-۱۳۹۰ در جدول ۱ گزارش شده است:

جدول ۱- توزیع فصلی بارندگی در استان‌های گیلان و مازندران در سال آبی ۹۱-۱۳۹۰

جمع	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	شرح	
					گیلان	مازندران
۷۶۷	۱۳۸,۷	۷۶,۱	۲۲۶,۸	۳۲۵,۷	میلی‌متر	
۱۰۰	۱۸,۰۸	۹,۹۲	۲۹,۵۶	۴۲,۴۵	درصد	
۶۷۵,۳	۷۸,۱	۷۴,۲	۲۲۴,۷	۲۹۸,۳	میلی‌متر	
۱۰۰	۱۱,۵۷	۱۰,۹۹	۳۳,۲۷	۴۴,۱۷	درصد	

منبع: مرکز آمار ایران

طبق اطلاعات جدول ۴، کم باران‌ترین ماه در استان گیلان تیرماه است اما بارندگی زیاد در مرداد ماه سبب شده است که میانگین بارش فصل تابستان نسبت به بهار بیشتر شده و در نتیجه بهار کم باران‌ترین فصل استان شناخته شود. در استان مازندران بارش در فصول بهار و تابستان تقریباً مشابه بوده و کم باران‌ترین ماه‌های سال نیز خرداد (آخرین ماه بهار) و تیرماه (اولین ماه تابستان) می‌باشند.

هلند

بر اساس اطلاعات موجود بیشترین احتمال بارش در کشور هلند با ۷۷ درصد احتمال وقوع بارندگی مربوط به دهه اول دسامبر بوده و کمترین احتمال بارش با ۵۵ درصد بارش مربوط به دهه اول ماه می (May) است. در طول سال بیشترین نوع بارش، بارندگی با شدت کم، است و پس از آن احتمال وقوع باران با شدت متوسط و بارش برف سنگین بیشتر است.

باران با شدت متوسط بیشترین نوع بارش در بین روزهای بارندگی را به خود اختصاص داده است به طوری که در حدود ۶۰ درصد موارد بارش بارندگی از نوع بارش باران با شدت متوسط بوده است و بیشترین احتمال وقوع این نوع بارش مربوط به اواخر ماه اکتبر است که بر اساس تحلیل‌های آماری ۴۶ درصد از روزهای این ماه با شدت متوسط باران همراه است. پس از آن بیشترین تکرار بارش مربوط به باران سبک است که در حدود ۱۲ درصد از روزهای بارانی را به خود اختصاص داده است و بیشترین احتمال وقوع بارش سبک مربوط به میانه ماه نوامبر می‌باشد که در حدود ۹ درصد از روزهای این ماه با بارش سبک باران همراه بوده است. بارش برف سنگین با ۱۲ درصد در رتبه سوم بارش قرار دارد و به طور معمول و با توجه به بررسی‌های آماری بیشترین احتمال وقوع بارش برف سنگین مربوط به اواخر ماه جولای می‌باشد که در ۱۲ درصد از روزهای این ماه اتفاق می‌افتد.

در طول فصول گرم سال که از ۱۰ جون (June) آغاز می‌شود و تا ۱۰ سپتامبر ادامه دارد احتمال وقوع بارش در حدود ۶۱ درصد محاسبه شده که به طور معمول به صورت باران با شدت متوسط اتفاق می‌افتد. در

طول فصل سرد سال نیز که از دهه دوم ماه نوامبر آغاز می‌شود و تا نیمه ماه مارس ادامه دارد احتمال وقوع بارش ۷۲ درصد می‌باشد که به طور عمده بارش‌های به صورت باران با شدت متوسط، بارش متوسط برف و باران سبک می‌باشد.

جدول ۲. توزیع فصلی بارندگی در هلند در سال ۲۰۱۱

جمع	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	شرح	
۵۶۶	۲۲۸	۱۲۷	۹۶	۱۱۵	میلی‌متر	
۱۰۰	۴۰,۲	۲۲,۴	۱۶,۹	۲۰,۳	درصد	

مأخذ: www.Weatherbase.com

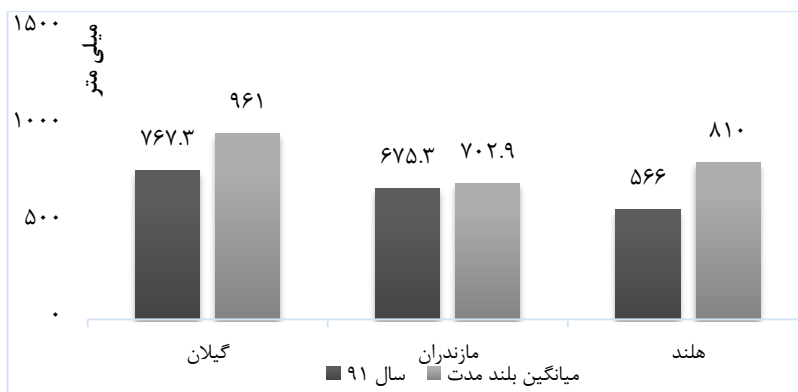
با مقایسه جدول ۱ و جدول ۲ مشخص می‌شود که بیشترین میزان بارش در استان‌های گیلان و مازندران در فصول پاییز و زمستان اتفاق می‌افتد که بارش باران در این فصول برای فعالیت‌های کشاورزی چندان موثر نیست؛ این در حالی است که بیشترین مقدار بارندگی در کشور هلند در فصل تابستان که بیشترین نیاز کشاورزی به آب در این فصل است اتفاق می‌افتد. به منظور اطمینان از نتایج فوق توزیع فصلی بارندگی بلند مدت در استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند در جدول ۳ نمایش داده شده است. بررسی توزیع فصلی بارندگی در بلند مدت نشان می‌دهد که بیشترین حجم بارندگی بلند مدت در استان‌های گیلان و مازندران در فصول پاییز و زمستان بوده است و توزیع بلند مدت بارندگی در هلند در فصول بهار و تابستان بوده است. که تایید کننده نتایج مربوط به کوتاه مدت می‌باشد.

جدول ۳. توزیع فصلی بارندگی (میلیمتر) بلند مدت در گیلان، مازندران و هلند

جمع	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	شرح
۹۶۰	۱۷۶,۴	۱۵۰	۲۳۰	۴۰۳	گیلان
۷۰۲,۹	۱۰۸	۱۲۸	۲۲۴	۲۷۴	مازندران
۸۱۰	۱۹۰	۱۶۰	۱۸۰	۲۵۰	هلند

مأخذ: سازمان هواشناسی ایران، www.Weatherbase.com

با توجه به نمودار ۴ میزان میانگین بارش در استان‌های گیلان و مازندران به طور نسبی در سال مورد مقایسه بیشتر از هلند می‌باشد و این روند در آمار ماهیانه نیز صادق است به طوری که در تمامی ماه‌های سال نیز میزان بارش در این منطقه از کشورمان بیشتر از هلند می‌باشد. اما با بررسی مقادیر میانگین بلند مدت برای این دو منطقه مشاهده می‌شود که تنها میانگین بارش در استان گیلان با ۹۶۱ میلیمتر در سال بیشتر از میانگین بارش در کشور هلند است و میانگین بارش بلند مدت در استان مازندران با ۷۰۳ میلیمتر کمتر از متوسط بلند مدت بارندگی در هلند بوده است.

نمودار ۴ میانگین بلند مدت بارندگی در استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند

جدول ۴. میانگین بارش ماهیانه و بلند مدت استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند در سال (۹۱-۹۰) واحد میلی‌متر

هلند			مازندران			گیلان			شرح
درصد تغییرات	بلند مدت	جاری	درصد تغییرات نسبت به بلندمدت	بلندمدت	جاری	درصد تغییرات نسبت به بلندمدت	بلندمدت	جاری	
-۸۵	۸۰	۱۲	-۳۴,۱	۷۸,۳	۵۱,۶	-۶۰,۴	۱۳۴	۵۳,۱	مهر
-۵۰	۱۰۰	۵۰	۲۸,۴	۱۰۵,۲	۱۳۵,۱	۳,۸	۱۵۲	۱۵۷,۷	آبان
-۶۵	۷۰	۲۴	۲۳,۳	۹۰,۵	۱۱۱,۶	-۲,۵	۱۱۷,۸	۱۱۴,۹	آذر
-۴۱	۷۰	۴۱	۴۷,۱	۶۳,۳	۹۳,۱	۱۰,۹	۷۶,۹	۸۵,۳	دی
-۴۳	۷۰	۴۰	-۳۰,۸	۶۲,۳	۴۳,۱	-۳۵,۱	۸۰,۸	۵۲,۴	بهمن
-۵	۴۰	۳۸	۳۲,۵	۶۶,۸	۸۸,۵	۲۳,۲	۷۲,۳	۸۹,۱	اسفند
-۷۷	۸۰	۱۸	-۷۰,۵	۵۶,۹	۱۶,۸	-۶۳,۴	۶۲,۶	۲۲,۹	فروردین
-۳۳	۳۰	۲۰	۷,۵	۴۶,۶	۵۰,۱	-۳۴,۵	۵۷,۹	۳۷,۹	اردیبهشت
۱۸	۵۰	۵۹	-۷۰,۷	۲۴,۹	۷,۳	-۴۹,۵	۳۰,۳	۱۵,۳	خرداد
-۲۰	۶۰	۴۸	-۷۴,۲	۲۸,۷	۷,۴	-۸۶,۸	۳۶,۵	۴,۸	تیر
۵۱	۷۰	۱۰۶	۹۹,۵	۲۲	۴۳,۹	۱۷۷,۰	۲۷,۴	۷۵,۹	مرداد
۸۳	۶۰	۱۱۰	-۵۳,۳	۵۷,۴	۲۶,۸	-۴۸,۴	۱۱۲,۵	۵۸	شهریور
-۳۰	۸۱۰	۵۶۶	-۳,۹	۷۰۲,۹	۶۷۵,۳	-۲۰,۲	۹۶۱	۷۶۷,۳	کل سال
-۲۷	۶۵	۴۷,۲	-۳,۹	۵۸,۶	۵۶,۳	-۲۰,۲	۸۰,۱	۶۳,۹	متوسط کل سال

مأخذ: سازمان هواشناسی کشور

گیلان و مازندران

به سبب موقعیت استان گیلان در بین ارتفاعات البرز و منبع رطوبتی دریای خزر و برخورداری از رژیم اقلیمی معتدل خزری، درجه حرارت حالت متعادلی دارد و نوسان دما بین شب و روز و در زمستان و تابستان زیاد نیست. به همین جهت تعداد روزهای یخبندان در شهرهای استان گیلان نسبت به بسیاری از استان‌های کشور در حد نازلی قرار دارد.

بر اساس اطلاعات دمای هوای روزانه نشان می‌دهد که دمای استان گیلان بین ۷,۷ درجه سانتی‌گراد در دی ماه تا ۲۴,۶ درجه سانتی‌گراد در تیر ماه (ژوئیه) متغیر است. در استان مازندران نیز حداقل دما برابر ۶,۱ درجه سانتی‌گراد در دی ماه و ۲۳,۶ درجه سانتی‌گراد در تیرماه می‌باشد. میانگین دمای سالانه استان گیلان و مازندران در حدود ۱۶,۸ و ۱۵,۷ درجه سانتی‌گراد است. میانگین تقریبی دمای فصلی استان‌ها به قرار جدول ۵ است.

جدول ۵. میانگین دمای فصلی استان‌های گیلان و مازندران در سال آبی ۱۳۹۰-۹۱ واحد: سانتی‌گراد

استان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان
گیلان	۱۵,۸۹	۹,۷۵	۱۷,۷۲	۲۴,۰۲
مازندران	۱۴,۶۷	۸,۱۴	۱۶,۸۹	۲۳,۱۹

مأخذ: سازمان هواشناسی کشور

کمترین متوسط دمای فصلی هر دو استان مربوط به فصل زمستان با دمای ۹,۷۵ و ۸,۱۴ درجه سانتی‌گراد بوده و بیشترین دمای فصلی نیز به تابستان با دمای ۲۴ و ۲۳,۲ درجه سانتی‌گراد اختصاص دارد. در مجموع دمای ماهانه و فصلی استان گیلان معمولاً یک درجه بیشتر از دمای استان مازندران می‌باشد.

جدول ۶. درجه حرارت ماهانه سال آبی ۹۰-۹۱ و بلندمدت استان‌های مازندران و گیلان (واحد: سانتی‌گراد و درصد)

مازندران			گیلان			شرح
درصد تغییرات نسبت به بلندمدت	بلندمدت	جاری	درصد تغییرات نسبت به بلندمدت	بلندمدت	جاری	
-۴,۶	۲۰,۵	۱۹,۶	۸,۰	۱۹,۸	۲۱,۴	مهر
-۳,۴	۱۵,۶	۱۵,۰	۸,۰	۱۴,۸	۱۶,۰	آبان
-۱۰,۴	۱۰,۵	۹,۴	۵,۸	۹,۷	۱۰,۳	آذر
-۲۴,۹	۸,۱	۶,۱	۴,۲	۷,۴	۷,۷	دی
۱۵,۳	۷,۸	۹,۰	۵۸,۵	۷,۱	۱۱,۳	بهمن
-۲,۴	۹,۵	۹,۳	۱۳,۰	۹,۱	۱۰,۲	اسفند
-۱,۳	۱۳,۴	۱۳,۳	۷,۰	۱۳,۰	۱۴,۰	فروردین
-۹,۹	۱۷,۹	۱۶,۱	-۲,۶	۱۷,۵	۱۷,۱	اردیبهشت
-۶,۶	۲۲,۸	۲۱,۳	-۱,۸	۲۲,۶	۲۲,۲	خرداد
-۷,۱	۲۵,۴	۲۳,۶	-۲,۷	۲۵,۳	۲۴,۶	تیر
-۱۵,۳	۲۶,۹	۲۲,۸	-۱۲,۸	۲۶,۸	۲۳,۴	مرداد
-۷,۱	۲۴,۹	۲۳,۲	۰,۲	۲۴,۰	۲۴,۱	شهریور
-۷,۲	۱۶,۹	۱۵,۷	۲,۵	۱۶,۴	۱۶,۸	کل سال

مأخذ: سازمان هواشناسی کشور

هلند

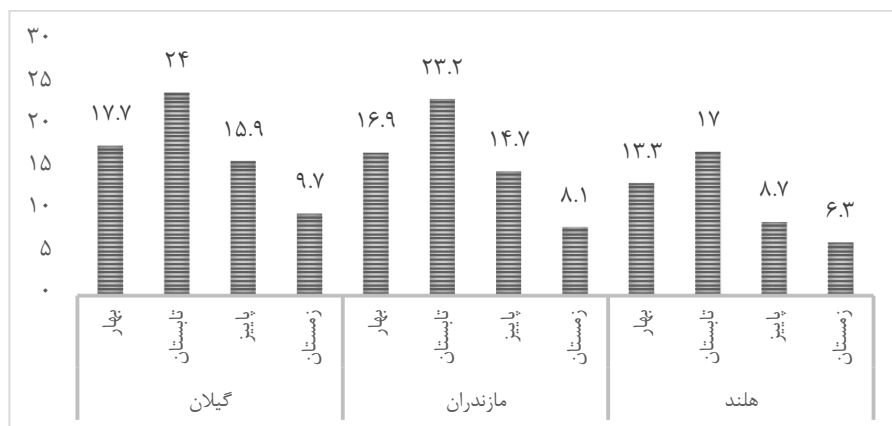
بر اساس اطلاعات جدول ۷ درجه حرارت ماهیانه در این کشور نسبتاً کم نوسان است به طوری که در سال ۲۰۱۱ حداقل دما با ۵ درجه سانتی‌گراد مربوط به ماه‌های دسامبر و ژانویه است و از سوی دیگر بیشترین دمای هوا در سال ۲۰۱۱ با ۱۹ درجه مربوط به ماه‌های جولای است. بررسی میانگین دمای هوای بلند مدت نیز نشان دهنده پایداری این شرایط است.

جدول ۷. درجه حرارت ماهانه و بلندمدت هلند واحد: سانتی‌گراد

هلند						شرح
درصد تغییرات نسبت به بلندمدت	میانگین بلندمدت	سال (۲۰۱۱)	شرح	درصد تغییرات نسبت به بلندمدت	میانگین بلندمدت	
۰	۱۶	۱۶	اوت	۶۶	۳	۵ ژانویه
۱۴	۱۴	۱۶	سپتامبر	۲۰۰	۲	۶ فوریه
۳۰	۱۰	۱۳	اکتبر	۳۳	۶	۸ مارس
۳۳	۶	۸	نوامبر	۵۰	۸	۱۲ آوریل
۲۵	۴	۵	دسامبر	۸	۱۲	۱۳ می
۱۰	۱۰	۱۱	کل سال	۰	۱۵	۱۵ جون
				۱۹	۱۶	۱۹ جولای

مأخذ: www.Weatherbase.com

با توجه به اطلاعات نمودار ۵ مشاهده می‌شود که میانگین درجه حرارت سالیانه در سال ۹۱ در استان‌های گیلان و مازندران به‌طور نسبی بیشتر از میانگین این شاخص در کشور هلند است و بررسی میانگین بلند مدت این داده‌ها نیز مؤید همین مطلب است.

نمودار ۵. درجه حرارت در استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند.

هرچند، بررسی‌های جزئی‌تر انجام گرفته حاکی از این مسئله است که اختلاف دما میان دو منطقه در تابستان بیشتر از فصول سرد سال است.

۳-۴- رطوبت

گیلان و مازندران

استان گیلان مرطوب‌ترین استان کشور و همچنین مرطوب‌ترین منطقه از سواحل جنوبی دریای خزر می‌باشد. ارتفاعات البرز مانند یک سد کوهستانی از انتقال رطوبت دریای خزر به سمت فلات داخلی ایران جلوگیری می‌کنند و موجب افزایش رطوبت و بارندگی در این ناحیه می‌شوند.

توزیع رطوبت هوا در بخش ساحلی استان که به‌شدت تحت تأثیر رژیم اقلیمی دریای خزر قرار دارد، با مناطق دور از ساحل و کوهستانی استان متفاوت است. با گذار از نوار ساحلی استان به سمت ارتفاعات، به تدریج از رطوبت هوا کاسته شده و ویژگی اقلیم بیلاقی پدیدار می‌شود که در تلفیق با دمای مساعد این مناطق، شرایط بسیار مطلوبی از نقطه نظر احساس آسایش فراهم می‌آورد. در مناطقی از استان که تحت تأثیر مستقیم رژیم رطوبتی دریای خزر قرار دارند، روند رطوبت نسبی طی ماه‌های سال از آهنگ منظمی پیروی می‌نماید. میانگین رطوبت نسبی سال آبی ۹۱-۱۳۹۰ در استان‌های گیلان و مازندران ۷۳ و ۷۲ درصد بوده است که این مقدار می‌تواند به حداکثر ۹۳-۹۰ درصد در شهریور ماه و حداقل ۵۸-۵۲ درصد در مردادماه برسد. میانگین رطوبت نسبی در هر دو استان در پاییز و تابستان به حداکثر می‌رسد و در زمستان و بهار کمتر می‌شود. شدت گرفتن رطوبت در تابستان به دلیل گرمای زیاد بوده که به اصطلاح هوا شرعی می‌شود. توزیع فصلی رطوبت استان گیلان و مازندران به قرار جدول ۸ می‌باشد:

جدول ۸. توزیع فصلی رطوبت نسبی استان‌های گیلان و مازندران در سال آبی ۹۱-۱۳۹۰ واحد: درصد

استان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان
گیلان	۷۶	۷۰	۷۰	۷۵
مازندران	۷۴	۷۰	۷۱	۷۴

مأخذ: سازمان هواشناسی کشور

جزئیات بیشتر مربوط به میانگین رطوبت نسبی و حداکثر و حداقل رطوبت در استان‌های گیلان و مازندران در جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۹. میانگین رطوبت نسبی ماهانه و سالانه استان‌های گیلان و مازندران در سال آبی ۹۱-۱۳۹۰ واحد: درصد

استان	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	کل سال
گیلان	۷۵	۷۷	۷۷	۶۷	۷۰	۷۳	۷۲	۷۰	۶۹	۶۹	۷۶	۷۹	۷۳
مازندران	۷۱	۷۵	۷۵	۶۷	۷۰	۷۲	۷۱	۷۲	۷۲	۷۲	۷۷	۷۲	۷۲

مأخذ: سازمان هواشناسی کشور

در جدول ۱۰ حداقل و حداکثر رطوبت نسبی ماهیانه و روند تغییرات آن به منظور بررسی دقیق‌تر ارائه شده است.

جدول ۱۰. حداقل و حداکثر رطوبت نسبی ماهانه و سالانه استان‌های گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۰ واحد: درصد

استان	شرح	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	کل سال
گیلان	حداقل	۶۱	۶۵	۶۰	۶۹	۵۸	۷۱	۶۳	۷۰	۷۳	۶۰	۶۴	۶۷	۶۵
	حداکثر	۸۰	۸۷	۷۹	۸۷	۸۱	۹۰	۸۶	۸۸	۸۴	۷۷	۷۹	۸۲	۸۳
مازندران	حداقل	۵۲	۵۳	۸۱	۶۱	۵۲	۵۵	۵۳	۵۷	۵۹	۵۰	۵۴	۵۴	۵۷
	حداکثر	۸۸	۸۹	۸۷	۹۳	۸۸	۹۳	۸۹	۹۲	۹۱	۸۶	۸۶	۸۹	۸۹

مأخذ: سازمان هواشناسی استان‌های گیلان و مازندران

هلند

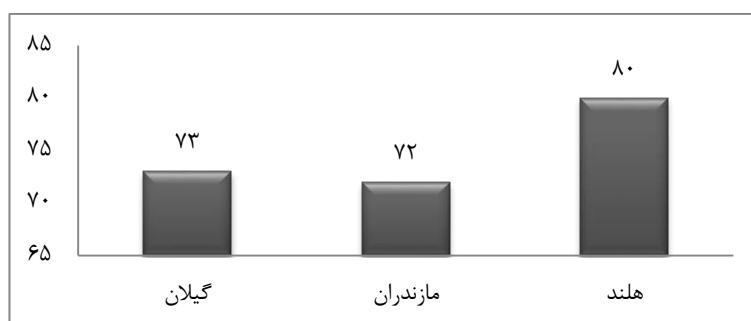
در این کشور میزان رطوبت نسبی به‌طور معمول در محدوده ۵۶ در صد (رطوبت میانه) تا ۹۷ در صد (رطوبت بالا) در طول سال متغیر است. میزان این شاخص در طول سال به ندرت به کمتر از ۳۶ در صد و یا به حدود ۱۰۰ در صد می‌رسد. کمترین میزان رطوبت نسبی در این منطقه جغرافیایی در حدود نیمه‌های ماه می (May) اتفاق می‌افتد که میزان رطوبت نسبی به زیر ۶۶ در صد کاهش می‌یابد و در حدود ۶۶ در صد از روزهای این ماه دارای شرایط مشابه می‌باشد. از طرف دیگر بیشترین میزان رطوبت نسبی که در دهه دوم ماه نوامبر حادث می‌شود در حدود ۹۴ در صد است که این اتفاق در حدود ۷۵ در صد از روزهای این ماه را شامل می‌شود.

جدول ۱۱. میزان رطوبت نسبی صبحگاهی ماهیانه در سال ۲۰۱۱ و بلندمدت کشور هلند

ماه	ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	می	جون	جولای	اوت	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر	کل سال
مقدار جاری	۸۷	۸۲	۷۵	۷۶	۷۳	۷۳	۷۷	۷۸	۸۱	۸۷	۹۰	۸۴	۸۰
میانگین بلند مدت	۹۱	۹۱	۹۲	۹۰	۸۷	۸۹	۹۰	۹۱	۹۳	۹۳	۹۲	۹۲	۹۱
درصد تغییرات	-۴	-۹	-۱۸	-۱۵	-۱۶	-۱۸	-۱۴	-۱۴	-۱۳	-۶	-۲	-۸	-۱۲

مأخذ: www.Weatherbase.com

مقایسه رطوبت نسبی در استان‌های گیلان، مازندران و کشور هلند در نمودار ۶ ارائه شده است. به‌طور کلی مقدار این شاخص در استان‌های گیلان و مازندران به‌طور نسبی کمتر از کشور هلند بوده است.

نمودار ۶. بررسی رطوبت نسبی در استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند

بررسی جزئی و ماهیانه شاخص رطوبت نسبی کشور هلند با منطقه شمالی کشورمان نشان می‌دهد که این شاخص به‌طور نسبی در تمام ماه‌های سال در هلند بیشتر از گیلان و مازندران می‌باشد. به منظور بررسی اجمالی اطلاعات اقلیمی سه منطقه در جدول ۱۲ به صورت خلاصه ارائه شده است.

در جدول ۱۲ خلاصه اطلاعات اقلیمی سه منطقه به صورت فصلی جهت مقایسه ارائه شده است.

جدول ۱۲. خلاصه اطلاعات اقلیمی استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند در سال ۹۱-۱۳۹۰

رطوبت نسبی (درصد)			دما (سانتی‌گراد)			بارش (میلیمتر)			فصل شاخص
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	منطقه
۸۷	۷۴	۷۶	۸,۷	۱۴,۷	۱۵,۸۹	۱۱۵	۲۹۸,۳	۳۲۵,۷	پاییز
۸۱	۷۰	۷۰	۶,۳	۸,۱	۹,۷۵	۹۶	۲۲۴,۷	۲۲۶,۸	زمستان
۷۴	۷۱	۷۰	۱۳,۳	۱۶,۸۹	۱۷,۷۲	۱۲۷	۷۴,۲	۷۶,۱	بهار
۷۸	۷۴	۷۵	۱۷	۲۳,۱۹	۲۴,۲	۲۲۸	۷۸,۱	۱۳۸,۷	تابستان

۴- سیمای کشاورزی

۴-۱- نحوه استفاده از زمین

زمین از جمله مهمترین منابع تولید محصولات کشاورزی در هر منطقه می‌باشد در این بخش ابتدا نوع تخصیص زمین به فعالیت‌های مختلف کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران و در کشور هلند مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بر اساس اطلاعات موجود در سالنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی و همچنین سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد نوع تخصیص زمین به فعالیت‌های مختلف کشاورزی در سال ۲۰۱۰ در جدول ۱۳ ارائه شده است.

جدول ۱۳. نوع تخصیص زمین به فعالیت‌های مختلف کشاورزی در گیلان، مازندران و هلند در سال ۲۰۱۰

فعالیت	گیلان	مازندران	هلند
زراعت	۲۰۶۲۲۹	۴۴۰۱۸۳	۸۵۰۰۰۰
باغ	۷۲۱۱۳	۱۲۵۸۲۱	۲۰۰۵۰
مرتع	۵۸۴۷۱۱	۲۴۴۹۸۶	۱۷۷۹۰۰۰
اراضی جنگلی	۵۴۷۳۱۲	۱۱۰۲۸۳۸	۵۲۰۰۰۰

منبع: فائو، وزارت جهاد کشاورزی

بر این اساس در استان گیلان و مازندران به ترتیب ۲۰۶ و ۴۴۰ هزار هکتار به کشت محصولات زراعی اختصاص داده شده است و در حدود ۷۲ و ۱۲۵ هزار هکتار از زمین قابل کشت به باغات اختصاص یافته است و در نهایت ۵۸۴ و ۲۴۴ هزار هکتار تحت پوشش مراتع می‌باشد. در کشور هلند سطح زیر کشت زراعت برابر ۸۵۰۰ هزار هکتار بوده است و باغات نیز در حدود ۲۰ هزار هکتار از زمین‌های قابل کشت این کشور را به خود اختصاص داده‌اند و در نهایت ۱۷۷۹ هزار هکتار از زمین‌های قابل کشت در این کشور مراتع می‌باشند که بخش عمده‌ای از این مراتع به صورت فصلی برای استفاده دام مورد کشت قرار می‌گیرد.

۴-۲- زراعت

گیلان و مازندران

جدول ۱۴ نشان دهنده سطح زیر کشت و تولید محصولات زراعی در دو استان گیلان و مازندران است همان‌طور که ملاحظه می‌شود سطح زیر کشت محصولات زراعی استان گیلان برابر ۲۰۶ هزار هکتار و در

استان مازندران برابر ۴۳۹ هزار هکتار است که در مجموع سطح زیر کشت در این دو استان برابر ۶۴۵ هزار هکتار می‌باشد. در مجموع، دو استان سهم ۵,۴ درصدی از کل سطح زیر کشت کشور را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین مقدار تولید محصولات زراعی در استان گیلان ۷۲۰ هزار تن بوده و در استان مازندران ۲۹۹۷ هزار تن بوده است. در مجموع این دو استان در حدود ۵,۶ درصد از تولید کل کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱۴. میانگین پنج ساله (۸۷-۹۱) توزیع، سطح و تولید کل محصولات زراعی استان‌های گیلان و مازندران و مقایسه آن‌ها با کل کشور (هزار هکتار/هزار تن/ درصد)

تولید (هزار تن)	سطح زیر کشت (هزار هکتار)	
۷۲۰	۲۰۶	استان گیلان
۱,۱	۱,۷	سهم از کشور
۲۹۹۷	۴۳۹	استان مازندران
۴,۵	۳,۶	سهم از کشور
۳۷۱۷	۶۴۵	مجموع دو استان
۵,۶	۵,۴	سهم از کشور
۶۵۷۷۱	۱۱۹۸۵	کل کشور

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۱۵ نشان دهنده سطح زیر کشت و تولید محصولات زراعی به تفکیک گروه‌های عمده محصولی در دو استان گیلان و مازندران است. بیشترین سطح زیر کشت محصولات در استان گیلان با ۱۸۹ هزار هکتار مربوط به غلات می‌باشد و کمترین سطح زیر کشت در این استان مربوط به نباتات علوفه‌ای است. در استان مازندران نیز بیشترین سطح زیر کشت در استان مربوط به گروه غلات می‌باشد و از سوی دیگر کمترین سطح زیر کشت در این استان با ۲,۲ هزار هکتار مربوط به حبوبات است.

جدول ۱۵. میانگین پنج ساله توزیع سطح زیر کشت و تولید محصولات زراعی استان‌های گیلان و مازندران به تفکیک گروه محصولات طی سال‌های (۸۷-۹۱) (هزار هکتار/هزار تن/درصد)

سایر محصولات		نباتات علوفه‌ای		محصولات جالیزی		سبزیجات		محصولات صنعتی		حبوبات		غلات		محصول استان
سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید	
۰,۰۴۵	۰,۲	۰,۹	۴,۹	۲,۹	۵۱,۹	۳,۱	۲۳,۷	۴,۹	۱۸,۴	۴,۴	۴,۷	۱۸۹,۷	۶۱۶,۳	استان گیلان
۰,۰۲	۰,۰۸	۰,۱	۰,۰۳	۰,۹	۰,۷	۰,۶	۰,۱۵	۰,۸	۰,۲	۰,۶	۱	۲,۱	۳,۶	سهم از کل کشور
۰,۹	۶,۶	۵۸,۸	۱۱۶۰	۲,۷	۵۸	۳۵,۱	۵۴۳,۳	۳۴,۷	۶۱,۹	۲,۲	۳,۲	۳۰۵	۱۱۷۰	استان مازندران
۰,۵	۲	۶,۴۸	۷,۵۲	۰,۸۸	۰,۷۷	۶,۶۴	۳,۴	۶,۱	۰,۷	۰,۳۱	۰,۷۳	۳,۴۲	۶,۹۵	سهم از کل کشور
۱۶۳	۳۱۴	۹۰۷,۳	۱۵۴۲۳,۴	۳۳۰,۶	۷۷۱۱,۶	۵۲۸,۳	۱۵۷۳۴	۵۶۸,۶	۹۵۱۸	۷۱۷,۲	۴۴۵,۶	۸۹۳۳,۲	۱۶۹۳۸	کل کشور

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۱۶. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات زراعی استان مازندران طی سال‌های (۸۷-۹۱)

نام محصول	سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)	
	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم
گندم	۶۷۴۲٫۲	۴۶۴۳۷٫۸	۵۳۱۸۰	۲۰۰۱۵٫۶	۸۷۲۵۶	۱۰۷۲۷۱٫۶	۲٫۸	۱٫۸
جو	۳۳۳۴	۳۱۸۰٫۶	۳۵۱۴۰	۷۶۹۲٫۴	۴۹۵۴۹٫۲	۵۷۲۴۱٫۶	۲٫۱	۱٫۵
شلتوک	۲۱۶۴۷۴٫۶	۰	۲۱۶۴۷۴٫۶	۱۰۰۲۹۹۲	۰	۱۰۰۲۹۹۲	۴٫۶	-
ذرت دانه‌ای	۵۱۷٫۴	۳۰۱٫۲	۸۱۸٫۶	۱۰۶۹٫۲	۱۶۲۹	۲۶۹۸٫۴	۱٫۸	۳٫۴
نخود	۱۸٫۸	۲۵٫۶	۴۴٫۴	۲۱٫۲	۳۱٫۲	۵۲٫۴	۰٫۲	۰٫۹
لوبیا	۵۲۶	۸۵٫۶	۶۱۱٫۶	۹۲۳	۱۳۱٫۲	۱۰۵۴٫۲	۱٫۸	۱٫۴
عدس	۱۰۰٫۴	۷۳۴	۸۳۴٫۴	۱۹۲٫۲	۳۹۷٫۶	۵۸۹٫۸	۱٫۵	۰٫۴۵
سایر حبوبات	۱۰٫۲	۷۶۱٫۶	۷۷۱٫۸	۱۶٫۴	۱۵۶۹٫۴	۱۵۸۵٫۸	-	-
پنبه	۱۳۸٫۴	۲۹۴٫۴	۴۳۲٫۸	۲۱۶٫۴	۱۵۸٫۶	۳۷۵	۱٫۹	۰٫۸
توتون و تنباکو	۹۲۹٫۴	۶۰۹٫۲	۱۵۳۸٫۴	۱۰۰۴٫۴	۴۳۸٫۸	۱۴۴۳٫۲	۱	۱
نیشکر	۱۳٫۴	۱۱	۲۴٫۴	۵۲٫۶	۱۹۱٫۶	۲۴۴٫۲	۵٫۱	۹٫۷
سویا	۲۸۷۱٫۴	۷۱۰۴٫۲	۹۹۷۵٫۴	۷۴۱۹٫۸	۱۵۶۸۶٫۴	۲۳۱۰۶٫۲	۲٫۵	۲٫۱
کلزا	۱۱۲۶	۲۱۳۱۷٫۶	۲۲۴۴۳٫۴	۲۰۶۲٫۲	۳۴۲۷۵٫۶	۳۶۳۳۷٫۸	۱٫۹	۱٫۶
سایر دانه‌های روغنی	۱۴۵٫۸	۱۴۰٫۸	۲۸۷	۲۴۸٫۸	۱۷۱	۴۱۹٫۸	-	-
سیب‌زمینی	۶۸۹	۱۲۳۴٫۶	۱۹۲۳٫۶	۹۶۹۹٫۴	۱۱۰۹۷	۲۰۷۹۶٫۴	۱٫۴	۸٫۸
پیاز	۷۱	۵۰۸	۵۷۹	۷۰۸٫۴	۳۴۱۹٫۶	۴۱۲۸	۸٫۲	۷٫۶
گوجه‌فرنگی	۱۱۴۵٫۸	۷۴۶٫۴	۱۸۹۲٫۲	۴۰۲۲۰	۱۲۰۶۳٫۸	۵۲۳۲۳٫۸	۳۰٫۶	۱۶٫۹۴
سایر سبزیجات	۸۴۶	۲۹۸۶۱٫۴	۳۰۷۰۷٫۲	۹۲۶۴٫۸	۴۵۶۸۵۷٫۸	۴۶۶۱۲۲٫۶	-	-
خریزه	۱۰۸	۱۳٫۶	۲۴٫۴	۸۶٫۶	۳۳۰٫۲	۴۱۶٫۸	۴	۲۳٫۸
هندوانه	۷۵۰٫۴	۱۷۵٫۶	۹۲۶٫۲	۲۳۹۴۵٫۸	۴۱۶۵٫۸	۲۸۱۱۱٫۶	۳۱	۲۶٫۲
خیار	۷۱۶٫۶	۶۰۳	۱۳۱۹٫۴	۱۶۰۸۹٫۶	۶۲۸۵٫۴	۲۲۳۷۵	۲۶٫۱	۱۱٫۲
سایر محصولات جالیزی	۹۸٫۴	۳۰۳٫۴	۴۰۱٫۸	۱۹۹۷٫۴	۲۴۸۰٫۴	۴۴۷۷٫۸	-	-
یونجه	۳۷۹۱	۱۶۱۸	۵۴۰۹٫۲	۲۲۱۰۲	۱۰۰۴۴٫۲	۳۲۱۴۶٫۲	۵٫۹	۶٫۶
شیدر	۲۱۲۴٫۶	۳۶۸۶۴٫۴	۳۸۹۹۸٫۶	۴۳۰۶۳٫۸	۹۱۹۸۱۰٫۴	۹۶۲۸۷۴٫۲	۲۷٫۶	۲۵
ذرت علوفه‌ای	۸۶۲٫۴	۲۳۷٫۴	۱۰۹۹٫۸	۳۴۲۲۸	۹۵۷۷٫۶	۴۳۸۰۵٫۶	۴۰٫۹	۳۰٫۵
سایر نباتات علوفه‌ای	۵۴۶٫۴	۱۲۸۴۱	۱۳۳۸۷٫۴	۱۴۷۲۹٫۸	۱۰۶۹۷۵٫۴	۱۲۱۷۰۵٫۲	-	-
سایر محصولات	۱۱۷	۸۱۵٫۸	۹۳۲٫۸	۱۹۴۶٫۸	۴۶۵۳٫۶	۶۶۰۰٫۴	-	-
جمع کل محصولات زراعی	۲۴۴۷۳۳٫۶	۱۹۵۴۵۰	۴۴۰۱۸۳٫۶	۱۲۶۴۶۶۵	۱۷۳۹۲۴۸	۳۰۰۳۹۱۴	۵٫۱	۸٫۹

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

با توجه به جدول ۱۶ بیشترین سطح کشت محصولات زراعی در استان مازندران با ۲۱۶۴۷۴ هکتار مربوط به شلتوک است و بیشترین عملکرد نیز با ۴۰,۹ تن در هکتار مربوط به ذرت علوفه‌ای می‌باشد. همچنین متوسط پنج ساله عملکرد محصولات زراعی آبی و دیم استان مازندران به ترتیب ۸,۹ و ۵,۱ تن در هکتار می‌باشد.

جدول ۱۷. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات زراعی استان گیلان طی سال‌های (۸۷-۹۱)

نام محصول	سطح زیر کشت (هکتار)		تولید (تن)		عملکرد (تن در هکتار)	
	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع
گندم	۱۵۳,۲	۸۲۶۷,۶	۸۴۲۰,۶	۲۷۹,۸	۶۲۲۱	۰,۷۸
جو	۱۳۳,۶	۳۸۸۸	۴۰۲۱,۴	۳۰۴	۳۸۹۲,۶	۱
شلتوک	۱۷۷۱۹۶,۶	۰	۱۷۷۱۹۶,۶	۶۰۵۵۲۰,۸	۰	۰
ذرت دانه‌ای	۱۸,۸	۴۹,۲	۶۸	۵۴,۸	۹۱,۲	۲
نخود	۰	۷,۴	۷,۴	۰	۴,۲	۰,۵۷
لوبیا	۴۶۱,۶	۱۴۶۹	۱۹۳۰,۶	۵۳۷,۸	۲۷۳۶	۱,۹
عدس	۲۲,۴	۲۳۶۵,۴	۲۳۸۷,۸	۱۳	۱۲۹۲	۰,۵۷
سایر حبوبات	۳,۶	۸۸,۴	۹۲	۶	۱۶۰,۴	-
توتون و تنباکو	۱۷۲,۴	۳۵۸,۸	۵۳۱,۲	۳۶۱,۸	۴۲۸,۸	۰,۹
کلزا	۰,۴	۱۰,۴	۱۰,۸	۱	۶,۸	۰,۹
سایر دانه‌های روغنی	۰	۴۴۲۰,۴	۴۴۲۰,۴	۰	۱۷۶۱۸,۶	-
سیب‌زمینی	۵۷,۸	۲۴۱	۲۹۸,۸	۹۲۶,۲	۲۲۸۳,۴	۱۰,۱
پیاز	۵۹,۶	۲۰۸	۲۶۷,۸	۷۱۱,۸	۵۹۰,۸	۶,۴
گوجه‌فرنگی	۹,۸	۳۷,۶	۴۷,۴	۱۳۹	۲۴۸,۲	۸,۵
سایر سبزیجات	۸۷	۲۴۳۸	۲۵۲۵	۲۸۷,۴	۱۸۲۱۰,۲	-
خربزه	۴,۲	۸۷,۲	۹۱,۴	۵۹,۶	۶۵۱,۶	۹,۸
هندوانه	۴۲۰,۲	۱۷۴۰,۴	۲۱۶۰,۸	۱۱۳۱۵,۲	۳۴۹۵۴,۲	۲۰,۴
خیار	۶۲,۴	۳۳۹,۶	۴۰۲	۳۳۹,۶	۱۴۸۶,۶	۴,۷
سایر محصولات جالیزی	۷,۶	۳۲۲,۶	۳۳۰	۱۲۹,۶	۲۹۴۹,۴	-
یونجه	۵۶,۸	۳۳۸	۳۹۴,۸	۲۶۲,۶	۱۳۰۳	۴,۸
شیدر	۱۷۶,۲	۴۰۰,۸	۵۷۷	۴۲۹,۶	۲۹۳۶,۲	۹,۸
جمع کل محصولات زراعی	۱۷۹۱۱۱,۲	۲۷۱۱۸	۲۰۶۲۲۹	۶۲۲۰۸۸,۸	۹۸۳۰۱	۳,۶

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

با توجه به اطلاعات جدول ۱۷ بیشترین سطح زیر کشت محصولات زراعی با ۱۷۷۱۹۶ هکتار مربوط به شلتوک است و از سوی دیگر بیشترین عملکرد در هکتار محصولات زراعی در این استان با ۲۶ تن در هکتار مربوط به محصول هندوانه است. متوسط پنج ساله عملکرد محصولات زراعی آبی و دیم استان گیلان به ترتیب ۳,۴ و ۳,۶ تن در هکتار می‌باشد.

هلند

اراضی قابل کشت کشور هلند در حدود ۱,۷ میلیون هکتار برآورد شده است که از این مقدار در حدود ۵۰ درصد به کشت محصولات زراعی اختصاص دارد این مقدار زمین کمتر از ۱ درصد از زمین‌های قابل کشت اتحادیه اروپا است. در بین سال‌های ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۵ سطح زیر کشت محصولات کشاورزی در این کشور کاهش یافته است به طوری که تعداد بهره‌برداران در این کشور در حدود ۴۰ درصد کاهش یافته است. از سوی دیگر زمین‌های کشاورزی در بین تعداد کمتری بهره‌بردار تقسیم شده است و در نتیجه کاهش تعداد بهره‌برداران با افزایش اندازه مزارع همراه شده است. علاوه بر سطح زیر کشت به‌طور همزمان نیروی کار شاغل در بخش کشاورزی نیز از ۲۸۲ هزار نفر در سال ۱۹۹۶ به ۲۳۶ هزار نفر در سال ۲۰۰۵ کاهش یافته است که نشان دهنده کاهش ۱۶ درصدی نیروی کار است. بخش عمده‌ای از نیروی کار فعال در بخش کشاورزی در گلخانه‌ها، مزارع سبزیجات و گل‌های زینتی مشغول به کار بوده‌اند که در حدود ۷۵ درصد از نیروی کار تمام وقت و ۹۰ درصد از نیروی کار پاره وقت را به خود اختصاص داده است.

بر اساس مطالعات فائو در حدود ۶۶ درصد از ارزش افزوده تولید شده در بخش کشاورزی ناشی از تولید داخلی محصولات و فراوری محصولات خام کشاورزی است و در حدود ۳۴ درصد از ارزش افزوده تولید شده در بخش کشاورزی مربوط به فراوری مواد خام وارد شده به کشور نظیر کاکائو و تنباکو می‌باشد.

در مقایسه با سایر کشورهای عضو اتحادیه اروپا کشور هلند سهم عمده‌ای در تولید محصولات ریشه‌ای نظیر چغندر قند و سیب‌زمینی را به خود اختصاص داده است، به علاوه سبزیجات و گیاهان زینتی نیز نقش به‌سزایی در تولید ارزش افزوده بخش کشاورزی دارند. بخش عمده‌ای از صادرات محصولات کشاورزی کشور هلند مربوط به گیاهان زینتی و گل شاخه بریده می‌شود همچنین این کشور سهم بالایی از صادرات گوجه‌فرنگی را نیز به خود اختصاص داده است. کشور هلند در صادرات محصولات کشاورزی پس از کشور آمریکا رتبه دوم را به خود اختصاص داده است (فائو، ۲۰۰۸).

در کشور هلند بیشترین سطح زیر کشت محصولات زراعی با ۲۲۹ هزار هکتار مربوط به محصول ذرت سیلویی می‌باشد که میزان تولید به دست آمده از این سطح معادل ۱۰ میلیون تن بوده که با توجه به این مقادیر میزان عملکرد این محصول برابر ۳۲,۹ تن در هکتار محاسبه شده است.

جدول ۱۸. میانگین پنج ساله میزان تولید محصولات زارعی هلند^۴ طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱

محصول	سطح زیر کشت (هکتار)	تولید (تن)	عملکرد (تن در هکتار)
جو	۳۸۳۴۲٫۶	۲۴۶۹۷۵٫۴	۶٫۴
گندم	۱۵۲۷۵۵٫۴	۱۳۲۳۰۰۶٫۴	۸٫۶
لوبیا	۱۴۴۱٫۸	۴۴۱۸	۳
لوبیا سبز گلخانه‌ای	۵۴۵۱٫۸	۴۸۰۰۰	۸٫۸
کلم	۵۰۳۵٫۲	۲۷۴۵۸۰	۵۵
هویج	۸۸۵۳٫۶	۵۰۶۲۰۰	۵۷
فلفل گلخانه‌ای	۱۳۴۰	۳۵۹۰۰۰	۲۶۷
خیار گلخانه‌ای	۶۳۳٫۶	۴۲۷۰۰۰	۶۷۴
بادمجان گلخانه‌ای	۱۰۱٫۴	۴۵۶۰۰	۴۴۹
کاهو گلخانه‌ای	۳۴۴۷	۸۷۱۶۰	۲۵٫۲
کنف	۹۰۰	۶۱۰۰	۶٫۷
کتان	۲۰۸۷٫۲	۱۸۰۸٫۶	۰٫۸۷
ذرت	۱۷۹۵۰٫۸	۲۱۷۹۷۵٫۴	۱۲٫۱
هندوانه	۷۱٫۸	۲۵۶۴٫۸	۳۵٫۷
پیاز	۲۷۶۱۳٫۸	۱۳۴۰۱۸۰	۴۸٫۵
نخود	۸۰۶٫۴	۳۶۷۰	۴٫۴
نخود سبز	۳۹۴۳	۲۰۵۰۰	۵٫۲
سیب‌زمینی	۱۵۹۲۳۳	۷۳۳۳۴۷۲	۴۶
کلزا	۲۳۵۲٫۲	۹۴۴۳٫۴	۳٫۹
چاودار	۲۰۴۳٫۸	۹۰۲۴٫۲	۴٫۳
اسفناج	۱۷۸۴٫۶	۳۲۶۰۰	۱۸٫۲
چغندر قند	۷۲۱۵۸	۵۵۶۳۹۷۶	۷۷
گوجه‌فرنگی گلخانه‌ای	۱۶۵۹٫۴	۸۰۶۰۰۰	۴۸۵
مارچوبه	۲۲۸۰	۱۵۱۰۰	۶٫۶
ذرت سیلویی	۲۲۹۰۰۰	۱۰۳۴۱۰۰۰	۴۵٫۲
نباتات علوفه‌ای (مخلوط گراس‌ها و لگوم‌ها)	۷۳۰۰۰	۲۴۰۰۰۰۰	۳۲٫۹
سایر	۳۵۷۱۳	۱۰۷۸۰۰۰	-
جمع	۸۵۰۰۰۰	۳۲۴۷۸۰۰۰	-

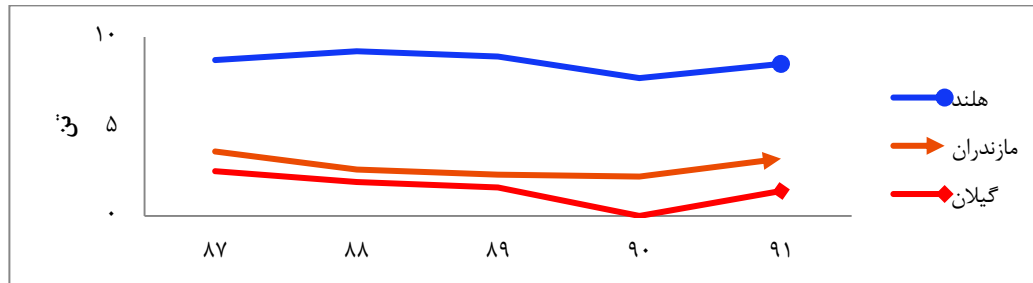
مأخذ: فانو

بیشترین عملکرد به دست آمده نیز با ۶۷۴ تن مربوط به خیار گلخانه‌ای می باشد باید این نکته را در نظر داشت که محصولات نظیر گوجه‌فرنگی، فلفل، توت‌فرنگی و خیار که دارای عملکردی بالاتر از حد معمول می‌باشند در فضای گلخانه‌ای تولید شده‌اند. به عنوان مثال تمامی سطح زیر کشت گوجه‌فرنگی در گلخانه انجام می‌گیرد.

^۴ اطلاعات موجود در جدول مربوط به ارقام خوراکی می‌باشند.

مقایسه میزان تولیدات مشترک در دو منطقه

در این بخش میزان عملکرد محصولات زراعی مشترک در استان‌های گیلان و مازندران با کشور هلند در طول دوره پنج‌ساله مقایسه شده است.

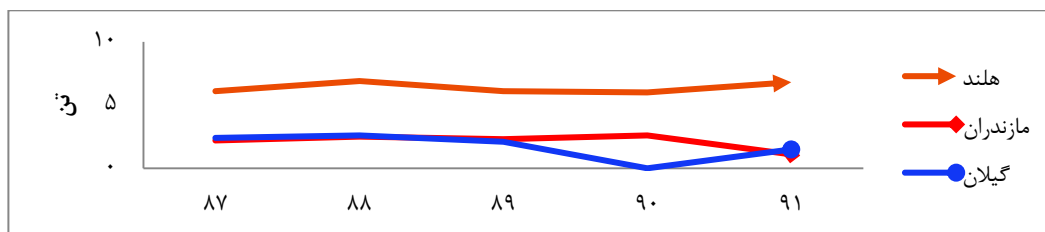
نمودار ۷. مقایسه عملکرد گندم

جدول ۱۹. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گندم در گیلان، مازندران و هلند

عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص محصول
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	گندم
۸,۶	۲,۰۱	۰,۷۷	۱۳۲۳۰۰۶,۴	۱۰۷۲۷۱,۶	۶۵۰۰,۸	۱۵۲۷۵۵,۴	۵۳۱۸۰	۸۴۲۰,۶	

عملکرد گندم در استان‌های گیلان و مازندران در کنار عملکرد این محصول در هلند در نمودار ۷ ارائه شده است. عملکرد محصول گندم در کشور هلند به‌طور متوسط مقداری بیشتر از ۸ تن در هکتار بوده است این در حالی است که عملکرد این محصول در دو استان شمالی کشور به‌طور متوسط تقریباً برابر سه تن در هکتار به دست آمده است.

بررسی عملکرد محصول جو نیز روندی مشابه به محصول گندم را نشان می‌دهد به‌طوری که عملکرد تولید محصول جو در کشور هلند به مراتب بیشتر از عملکرد تولید این محصول در استان‌های شمالی کشور است.

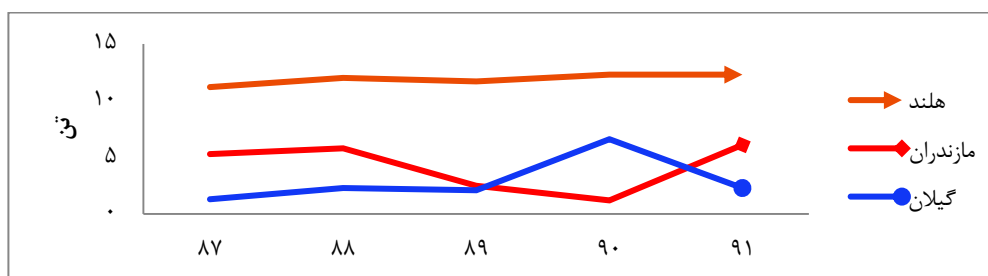

نمودار ۸ عملکرد محصول جو

جدول ۲۰. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد جو در گیلان، مازندران و هلند

عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص محصول
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	جو
۶,۴	۱,۶۲	۱,۰۴	۲۴۶۹۷۵,۴	۵۷۲۴۱,۶	۴۱۹۶,۴	۳۸۳۴۲,۶	۳۵۱۴۰	۴۰۲۱,۴	

عملکرد محصول ذرت دانه‌ای در کشور هلند در مقایسه با گیلان و مازندران به مراتب بیشتر می‌باشد میزان عملکرد این محصول در کشور هلند تقریباً معادل ۱۱ تن در هکتار بوده است و روند مثبت باثباتی را طی نموده اما میزان عملکرد این محصول در استان‌های شمالی با نوسان همراه بوده و عملکرد ذرت دانه‌ای در این دو استان تقریباً برابر ۴ تن محاسبه شده است.

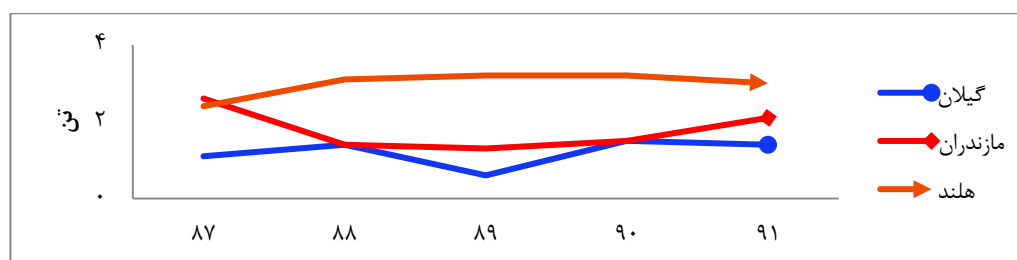

نمودار ۹ عملکرد محصول ذرت دانه‌ای

جدول ۲۱. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد ذرت دانه‌ای در گیلان، مازندران و هلند

عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص محصول
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	ذرت دانه‌ای
۱۲,۱	۳,۲۹	۲,۱۴	۲۱۷۹۷۵,۴	۲۶۹۸,۴	۱۴۶	۱۷۹۵۰	۸۱۸,۶	۶۸	

عملکرد محصول لوبیا به‌عنوان یکی دیگر از محصولات مشترک تولیدی در دو منطقه مورد بررسی در نمودار ۱۰ ارائه شده است. بر این اساس میانگین پنج ساله عملکرد لوبیا در کشور هلند در حدود ۳ تن در هکتار بوده است و روند طی شده در این دوره تقریباً ثابت می‌باشد اما عملکرد محصول لوبیا در استان‌های گیلان و مازندران نسبتاً کم بوده و در حدود ۱,۲ تن در هر هکتار تولید می‌شود.

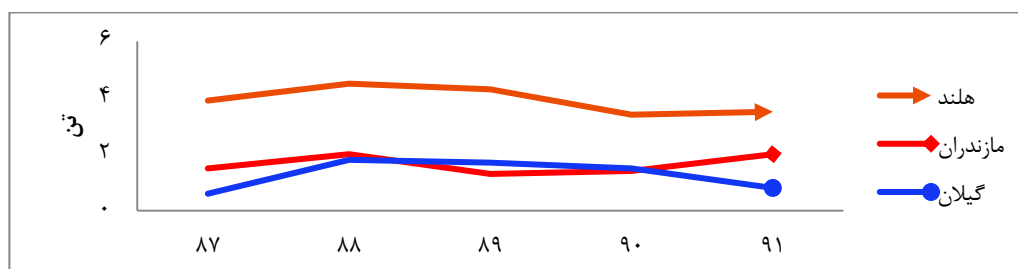

نمودار ۱۰ عملکرد محصول لوبیا

جدول ۲۲. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد لوبیا در گیلان، مازندران و هلند

محصول			شاخص			سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
لوبیا			گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند
			۱۹۳۰	۶۱۱,۶	۱۴۴۱,۸	۳۲۷۳,۸	۱۰۵۴,۲	۴۴۱۸	۱,۷	۱,۷۲	۳			

عملکرد محصول کلزا نیز مانند سایر محصولات بررسی شده است و میانگین پنج ساله تولید کلزا در هلند تقریباً دو برابر عملکرد این محصول در استان‌های گیلان و مازندران است. عملکرد این محصول در نمودار ۱۱ نمایش داده شده است.

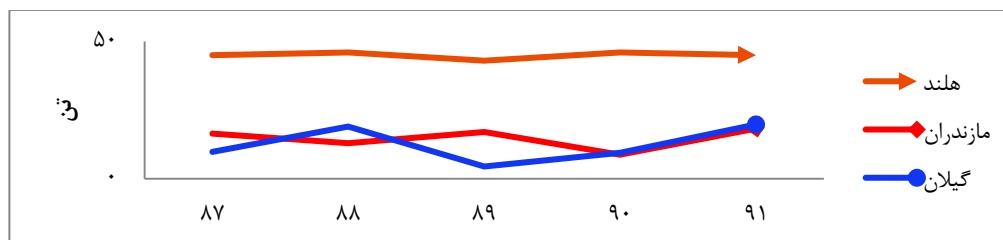

نمودار ۱۱ عملکرد محصول کلزا

جدول ۲۳. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد کلزا در گیلان، مازندران و هلند

محصول			شاخص			سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
کلزا			گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند
			۱۰,۸	۲۲۴۴۳	۲۳۵۲,۲	۷,۸	۳۶۳۳۷,۸	۹۴۴۳,۴	۰,۷۲	۱,۶۱	۳,۹			

عملکرد محصول سیب‌زمینی در نمودار ۱۲ نمایش داده شده است. میزان عملکرد این محصول در استان‌های گیلان و مازندران تقریباً برابر ۱۵ تن در هکتار است اما میزان عملکرد این محصول در کشور هلند در حدود ۴۵ تن در هکتار است.

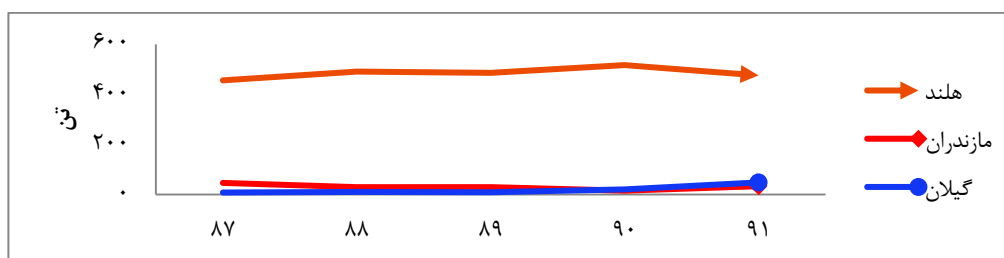

نمودار ۱۲ عملکرد محصول سیب‌زمینی

جدول ۲۴. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد سیبزمینی در گیلان، مازندران و هلند

شاخص / محصول			سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
سیبزمینی			گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند
			۲۹۸,۸	۱۹۲۳,۶	۱۵۹۲۳۳	۳۲۰۹,۶	۲۰۷۹۶,۴	۷۳۳۳۴۷۲	۱۰,۷	۱۰,۸	۴۶

عملکرد محصول گوجه‌فرنگی در دوره پنج ساله در نمودار ۱۳ ارائه شده است همان‌طور که مشخص است عملکرد گوجه‌فرنگی در هلند به دلیل تولید این محصول در گلخانه به مراتب بیشتر از استان‌های گیلان و مازندران است. البته در سالیان اخیر آمار تولید گوجه فرنگی در گلخانه توسط وزارت جهاد کشاورزی ارائه شده است که در سال ۹۱ عملکرد تولید گوجه فرنگی در این شرایط در استان‌های گیلان ۲۲۱ تن در هکتار بوده است. مقایسه این مقادیر با عملکرد تولید گوجه فرنگی در کشور هلند نیز حاکی از وجود تفاوت معنی‌داری در تولید این محصول در گلخانه است.

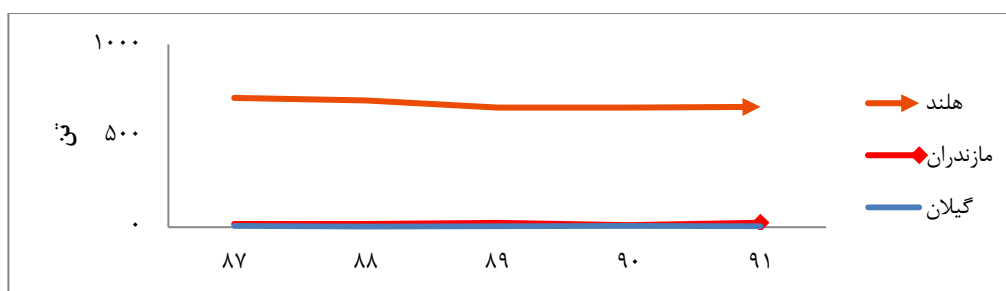
نمودار ۱۳ عملکرد محصول گوجه‌فرنگی

جدول ۲۵. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گوجه‌فرنگی در گیلان، مازندران و هلند

شاخص / محصول			سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
گوجه فرنگی			گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند
			۴۷,۴	۱۸۹۲,۲	۱۶۵۹,۴	۳۸۷,۲	۵۲۲۸۳,۸	۸۰۶۰۰۰	۸,۲	۲۷,۶	۴۸۵

خيار نیز مانند گوجه‌فرنگی شرایط مشابهی را داشته و عملکرد تولید این محصول در هلند به دلیل تولید در گلخانه بسیار بیشتر از تولید خیار در استان‌های گیلان و مازندران است. در سالیان اخیر آمار تولید خیار در گلخانه توسط وزارت جهاد کشاورزی ارائه شده است که در سال ۹۱ عملکرد تولید این محصول در این شرایط در استان‌های گیلان و مازندران به ترتیب ۱۸۳ و ۱۵۸ تن در هکتار بوده است. مقایسه این

مقادیر با عملکرد تولید خیار در کشور هلند نیز حاکی از وجود تفاوت معنی داری در تولید این محصول در گلخانه است.

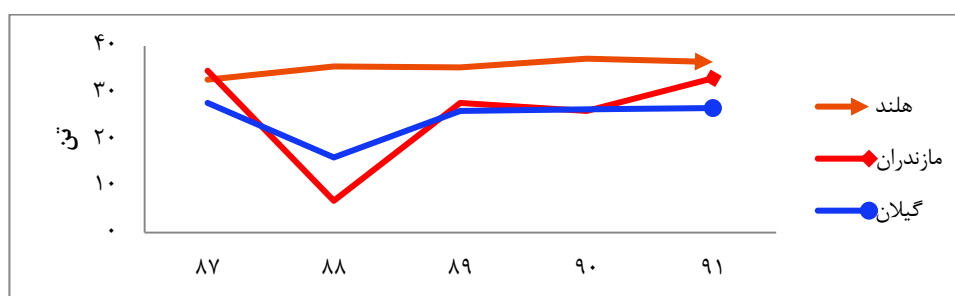

نمودار ۱۴ عملکرد محصول خیار

جدول ۲۶. مقایسه میانگین سه ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد خیار در گیلان، مازندران و هلند

عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص / محصول
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	خیار
۶۷۴	۱۷	۴,۵۵	۴۲۷۰۰۰	۲۱۰۹۴	۲۰۰۵	۶۳۳,۶	۱۲۳۸	۴۴۰	

میزان اختلاف در عملکرد محصول هندوانه در گیلان و مازندران در مقایسه هلند بسیار کمتر از سایر محصولات مقایسه شده است به طور متوسط میزان عملکرد محصول هندوانه در هلند در حدود ۳۵ تن است و این شاخص در استان‌های گیلان و مازندران تقریباً در حدود ۲۷ تن در هکتار است.

نمودار ۱۵ عملکرد محصول هندوانه

جدول ۲۷. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد هندوانه در گیلان، مازندران و هلند

عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص / محصول
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هندوانه
۳۵,۷	۳۰,۳	۲۱,۴	۲۵۶۴,۸	۲۸۱۱۱,۶	۴۶۲۶۹,۴	۷۱,۸	۹۲۶,۲	۲۱۶۰,۸	

مقایسه عملکرد محصولات زراعی در کشور هلند و دو استان شمالی نشان می‌دهد که عملکرد این محصولات در هلند به مراتب بیشتر از عملکرد این محصولات در استان‌های شمالی است.

۳-۴- باغبانی

گیلان و مازندران

جدول ۲۸ نشان دهنده سطح زیر کشت باغات بارور و غیر بارور و میزان تولید کل محصولات باغی را در استان‌های گیلان و مازندران نشان می‌دهد میانگین پنج ساله سطح باغات استان گیلان معادل ۹۰ هزار هکتار بوده است که از این مقدار ۷۴ هزار هکتار مربوط به باغات بارور و ۱۶ هزار هکتار مربوط به باغات غیر بارور است. سطح زیر کشت باغات در استان مازندران نیز معادل ۱۴۹ هزار هکتار بوده است که از این مقدار ۱۲۸ هزار هکتار سطح بارور و ۲۱ هزار هکتار سطح غیر بارور باغات بوده است. میزان تولیدات باغی نیز در استان‌های گیلان و مازندران به ترتیب معادل ۳۸۷ و ۲۰۸۴ هزار تن بوده است.

جدول ۲۸. میانگین پنج ساله تولید و سطح زیر کشت باغات در استان‌های گیلان و مازندران واحد: هکتار- تن

عملکرد	تولید کل	کل سطح	سطح غیر بارور	سطح بارور	استان
۵,۲	۳۸۷۳۴۰,۶	۹۰۳۹۶,۵	۱۵۹۱۶	۷۴۴۸۰,۳	گیلان
۱۶,۲	۲۰۸۳۶۱۹	۱۴۹۶۹۸,۲	۲۱۵۶۲,۷	۱۲۸۱۳۵,۴	مازندران

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۲۹. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات باغی استان مازندران طی سال‌های ۸۷ تا ۹۱

نام محصول	سطح زیر کشت (هکتار)			عملکرد (تن در هکتار)
	غیر بارور	بارور	جمع	
سیب	۷۷۹	۱۵۷۲	۲۳۵۱	۲۳۶۴۳,۴
گلابی	۷۸,۶	۲۴۴,۴	۳۲۳,۱	۲۹۱۴,۷
به	۳۵	۱۱۴,۴	۱۴۹,۴	۱۱۴۳,۵
زردآلو	۱۴,۳	۱۱۰,۹	۱۲۵,۲	۹۸۹,۵
گیلاس	۲۶۱,۸	۱۷۲۵,۴	۱۹۸۷,۳	۲۲۲۷۵,۴
آلبالو	۱۰۰,۵	۳۵۲,۵	۴۵۳	۲۶۲۷,۵
گوجه سبز	۵۸۸	۱۸۶۶,۷	۲۴۵۴,۷	۱۶۴۴۹
هلو	۱۱۶۰,۷	۳۵۴۴,۸	۴۷۰۵,۵	۶۳۳۸۵
آلو	۱۴۱,۹	۲۱۹,۶	۳۶۱,۵	۲۱۸۲,۲
انگور	۷۳,۷	۳۱,۶	۱۰۵	۲۴۱
توت درختی	۸,۵	۲۳,۸	۳۲,۳	۲۳,۹
توت‌فرنگی	۸۶,۱	۸۱۹,۳	۹۰۵,۵	۷۴۴۳,۵
تمشک	۰	۰,۸۷	۰,۸۷	۲,۸
گردو	۲۷۱۱,۴	۳۴۷۴	۶۱۸۵,۵	۱۰۶۱۱,۶
فندق	۴۵۱	۱۱۱۰,۳	۱۵۶۱,۳	۲۴۱۶,۲
پرتقال	۷۳۰,۳	۷۳۱۸۳	۸۰۴۸۶	۱۲۷۳۱۵۱
نارنگی	۱۷۹۶,۴	۱۹۵۰۷,۹	۲۱۳۰۴,۴	۳۷۱۲۲۶
لیموترش	۷,۹	۷۶,۶	۸۴,۵	۸۱۸,۶
لیموشیرین	۳۱,۱	۵۱۶	۵۹۲,۱	۷۸۰,۸
گریپ‌فروت	۲,۱	۷۰۱,۴	۷۰۳,۵	۱۰۲۰
نارنج	۱۱۳	۱۳۰,۴	۱۴۱,۸	۱۹۴۹۸
سایر مرکبات	۱۵,۵	۲۸۶,۵	۳۰۲	۴۳۰,۱
خرمالو	۹۳,۴	۱۷۳,۸	۲۶۷,۲	۲۱۴۸
انار	۱۳۳,۱	۱۰۵۱,۹	۱۱۸۵	۹۷۴۳
انجیر	۲۳,۸	۱۹۶,۱	۲۱۹,۹	۷۲۹,۵
کیوی	۱۰۴۵,۴	۴۲۷۰,۵	۵۳۱۵,۹	۸۶۶۳۰
زیتون	۴۲۵۶,۷	۹۳۵,۵	۵۱۹۲,۲	۲۶۵,۷
چای (سبز)	۱,۷	۴۸۱۶,۵	۴۸۱۸,۲	۱۹۲۰۱,۵
جمع کل باغی	۲۲۳۶۰,۵	۱۲۵۸۲۱,۴	۱۴۸۱۸۱,۹	۲۰۲۲۹۲۱

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۲۹ می‌توان پی برد که بیشترین سطح زیر کشت محصولات باغی در استان مازندران با ۸۰ هزار هکتار مربوط به محصول پرتقال بوده است و بیشترین برداشت محصول در هر هکتار با میانگین ۲۶ تن مربوط به محصول کیوی است. با توجه به این آمار می‌توان نتیجه گرفت که مرکبات بیشترین اهمیت را در تولید محصولات باغی استان مازندران دارا می‌باشند. لازم به ذکر است دلیل پایین بودن عملکرد باغات زیتون استان کم بودن سن درختان می‌باشد به این معنی که باغات بارور به حداکثر بازدهی خود نرسیده‌اند.

جدول ۳۰. میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات باغی استان گیلان طی سال‌های ۸۷-۹۱

عملکرد (تن در هکتار)	میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)			نام محصول	عملکرد (تن در هکتار)	میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)			نام محصول	
		جمع	بارور	غیر بارور				جمع	بارور	غیر بارور		
۱,۲	۱۸,۲	۱۶,۵	۱۴,۵	۲	زالزالک	۱۰,۷	۸۱۰,۶	۳۹۴	۷۶	۳۱۸	سیب	
۱,۴	۶	۷,۴	۴,۱	۳,۲	زرشک	۸,۸	۲۱۱۹,۴	۲۷۴,۸	۲۳۸,۹	۳۵,۹	گللابی	
۴,۷	۱۳۱۲	۳۱۵,۲	۲۷۳	۴۲,۲	ازگیل	۶,۵	۸۸۹,۴	۱۵۳,۲	۱۳۸,۲	۱۵	به	
۰,۹	۲,۹	۳,۸	۳,۲	۰,۶۲	زغال اخته	۵,۱	۸۴۴,۷	۱۸۴,۲	۱۷۳,۹	۱۰,۳	زردآلو	
۱۴,۸	۸۵۹۰۸	۶۸۸۱	۵۷۸۰	۱۱۰۰,۵	پرتقال	۳,۸	۱۴۴۳	۳۹۷,۲	۳۷۶,۸	۲۰,۴	گیلاس	
۱۰,۸	۵۲۹۴	۲۵۹۵	۴۸۸	۲۱۰۷	نارنگی	۱,۸	۱۸۳	۱۱۶	۹۹	۱۷	آلبالو	
۸,۸	۲۸۲	۳۲,۲	۳۱,۹	۰,۲۵	لیموترش	۶,۸	۱۲۳۱۲	۲۱۲۰	۱۹۱۰	۲۱۰	گوجه سبز	
۸,۱	۸۱۵	۱۰۷,۸	۱۰۱	۶,۸	لیموشیرین	۶,۲	۱۰۲,۵	۲۳,۲	۱۷	۶,۲	هلو	
۱۱,۳	۲۸۰	۲۵,۵	۲۴,۷	۰,۸	گریپ فروت	۴,۴	۵۰,۷	۱۲	۱۱,۵	۰,۵	شلیل	
۸,۹	۴۶۶۸	۵۴۴,۸	۵۱۸,۷	۲۶,۱	نارنج	۵,۲	۸,۳	۱,۶	۱,۵	۰,۱	شفتالو	
۷,۹	۶۹	۱۱,۴	۸,۶	۲,۸	سایر مرکبات	۸,۸	۵۴۶,۶	۶۸,۳	۶۲,۴	۵,۹	آلو	
۱۰	۴۳۰,۳	۹۷,۴	۴۲,۶	۵۴,۸	خرمالو	۵,۶	۶۸۰,۷	۱۴۳,۳	۱۲۰	۲۳,۳	انگور	
۹	۲۴۰۵	۳۰۷,۲	۲۶۳,۶	۴۳,۶	انار	۱,۹	۹۶	۴۰,۳	۳۸	۲,۳	توت درختی	
۴,۷	۱۷۵۹	۳۹۰,۲	۳۷۲	۱۸,۲	انجیر	۳,۵	۱۹۶	۶۰	۵۵,۸	۴,۲	توت‌فرنگی	
۲۵,۴	۷۷۴۸۴	۱۱۳۷۲	۱۰۳۸۰	۹۹۲	کیوی	۷,۵	۴۱۶۱۷	۵۴۷۳,۲	۵۴۳۷,۵	۳۵,۷	توت‌نوغان	
۲,۷	۱۳۸۰۵	۷۳۴۵	۵۲۹۶	۲۰۴۹	زیتون	۰,۷۵	۰,۷۵	۲	۱	۱	پسته	
۴,۷	۹۷۷۳۰	۲۱۳۸۰	۲۱۱۷۱	۲۰۹	چای (سبز)	۱,۸	۴۷۷۵	۳۳۸۲,۳	۲۵۷۲,۳	۸۱۰	گردو	
۵,۲	۳۷۸۱۹۹	۸۷۳۸۲	۷۲۱۱۳	۱۵۲۶۹	جمع کل باغی	۱	۱۱۷۱۶	۱۵۶۴۷	۱۲۹۰۸	۲۷۳۹	فندق	
							۰,۲۶	۰,۸۷	۳,۸	۳,۳	۰,۵	سنجد

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

با ملاحظه اطلاعات جدول ۳۰ می‌توان نتیجه گرفت که بیشترین سطح زیر کشت محصولات باغی در استان گیلان با ۲۱۳۸۰ هکتار مربوط به چای می‌باشد و بیشترین عملکرد به دست آمده در دوره مورد بررسی با ۲۵ تن در هکتار مربوط به محصول کیوی می‌باشد.

هلند

همان‌طور که در جدول ۳۱ ملاحظه می‌نمایید میزان سطح زیر کشت محصولات باغی در کشور هلند چندان زیاد نبوده است و عمده تمرکز کشاورزان بر روی تولید محصولات زراعی است هر چند با این وجود در بین محصولات باغی سیب با ۸۶۶۴ هکتار سطح زیر کشت و عملکرد ۴۲ تن در هکتار مهم‌ترین محصول باغی این کشور بوده است. محصول گیلان نیز کمترین عملکرد را در واحد سطح به خود اختصاص داده است.

جدول ۳۱. میانگین پنج ساله میزان تولید سطح زیر کشت و عملکرد محصولات باغی

محصول	سطح زیر کشت (هکتار)	تولید (تن)	عملکرد (تن در هکتار)
سیب	۸۶۶۴٫۸	۳۶۳۰۰۰	۴۱٫۸
زغال‌اخته	۵۳۰	۵۱۷۸٫۲	۹٫۷
گیلاس	۷۰۵	۴۸۸٫۴	۰٫۶
انگور	۱۹۳	۹۲۲٫۶	۵٫۲
گل‌ابی	۷۹۳۳٫۴	۲۵۵۲۰۰	۳۲
آلو	۲۶۹٫۶	۵۱۴۴٫۸	۱۹٫۱
تمشک	۹۰	۱۴۰۰	۱۵٫۳
توت‌فرنگی	۱۶۶۴٫۲	۴۴۹۲۰	۲۶٫۹
مجموع	۲۰۰۵۰	۶۷۶۲۵۴	۳۳٫۷۲

مأخذ: فائو

مقایسه عملکرد محصولات باغی در دو منطقه

در این بخش عملکرد محصولات باغی مشترک در بین استان‌های گیلان و مازندران با هلند مقایسه شده است.

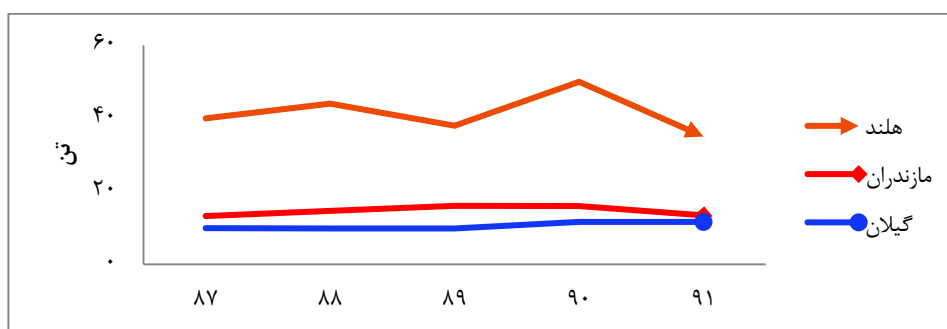
میانگین سطح زیر باغات در استان‌های گیلان، مازندران و هلند در جدول ۳۲ نمایش داده شده است بر این اساس سطح باغات در کشور هلند سهمی ۱٫۵ درصدی از کل سطح زمین‌های کشاورزی را به خود اختصاص داده است. در استان‌های گیلان و مازندران نیز سهم باغات از کل سطح زیر کشت به ترتیب برابر ۱۳ و ۱۱ درصد است. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که باغداری از جمله پتانسیل‌های مناسب در استان‌های گیلان و مازندران است.

جدول ۳۲. سهم سطح زیر کشت باغات از کل سطح زیر کشت کشاورزی

مازندران	گیلان	هلند	
۱۲۵۸۲۱	۷۲۱۱۳	۲۰۰۵۰	سطح زیر کشت باغات (هکتار)
۱۱۵۰۷۱۵	۵۲۳۳۲۸	۱۳۰۰۳۳۶	سطح زیر کشت کشاورزی (هکتار)
۱۱	۱۳	۱,۵۴	سهم باغات از کل سطح زیر کشت (درصد)

منبع: فائو، وزارت جهاد کشاورزی و محاسبات تحقیق

میزان عملکرد محصول سیب در استان‌های گیلان و مازندران و هلند در نمودار ۱۶ مقایسه شده است. با توجه به این نمودار در حدود ۴۰ تن در هکتار است و میزان تولید این محصول در استان‌های گیلان و مازندران تقریباً برابر ۱۲ تن در هکتار است.

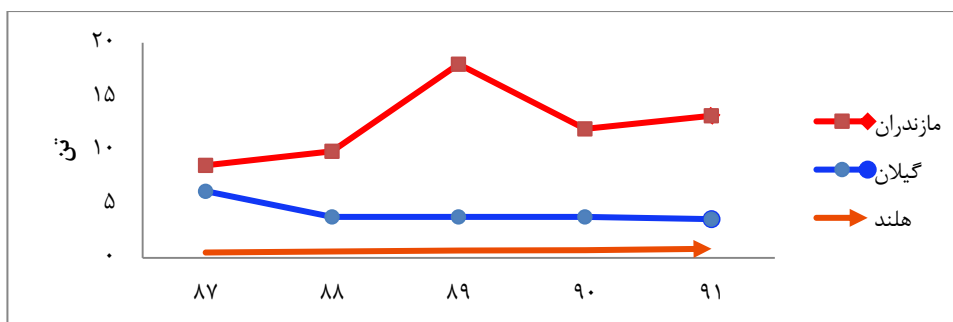

نمودار ۱۶. عملکرد محصول سیب

جدول ۳۳. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد سیب در گیلان، مازندران و هلند

عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	سیب
۴۱,۸	۱۵	۱۰,۷	۳۶۳۰۰۰	۲۳۶۴۳,۴	۸۱۰,۶	۸۶۶۴,۸	۱۵۷۲	۷۶	

گیلاس یکی دیگر از محصولات مشترک تولیدی در دو منطقه است برخلاف تمامی محصولات بررسی شده میزان عملکرد محصول گیلاس در دو استان گیلان و مازندران بالاتر از عملکرد این محصولات در کشور هلند است؛ میانگین تولید گیلاس در استان گیلان تقریباً در حدود ۱۳ تن در هکتار است و این شاخص در استان گیلان ۳,۴ تن در هکتار محاسبه شده و در کشور هلند عملکرد محصول گیلاس تقریباً برابر یک تن در هکتار است. دلیل عمده تولید گیلاس در هلند حتی با وجود عملکرد ناچیز، استفاده از آن در صنایع تولید شراب (برندی) است که ارزش افزوده فراوانی را برای این کشور به ارمغان آورده است.

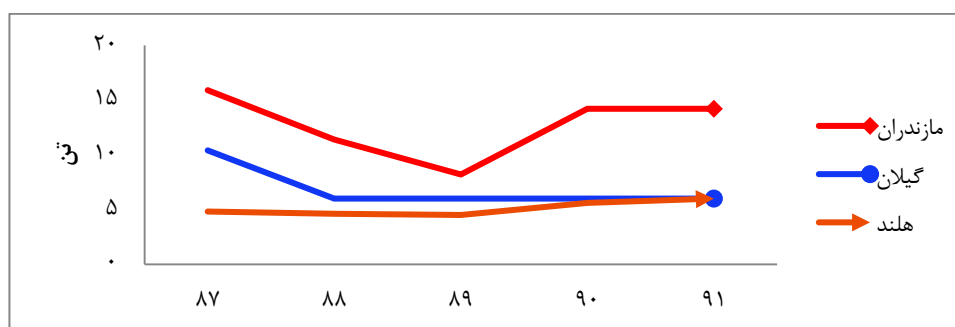

نمودار ۱۷ عملکرد محصول گلاس

جدول ۳۴ مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گلاس در گیلان، مازندران و همدان

محصول	شاخص	سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
		گیلان	مازندران	همند	گیلان	مازندران	همند	گیلان	مازندران	همند
گلاس		۳۷۶,۸	۱۷۲۵,۴	۷۰,۵	۱۴۴۳	۲۲۲۷۵,۴	۴۸۸,۴	۳,۸	۱۳,۴	۰,۶

محصول انگور از جمله دیگر محصولات مشترک تولیدی در دو منطقه است که میزان عملکرد این محصول در نمودار ۱۸ ارائه شده است. بر این اساس میزان عملکرد محصول انگور در استان مازندران به طور میانگین در حدود ۱۲ تن در هکتار است که بالاتر استان گیلان و کشور همدان است همچنین میزان عملکرد این محصول در استان گیلان به طور متوسط برابر ۷ تن در هکتار و در کشور همدان تقریباً برابر ۵ تن در هکتار محاسبه شده است.

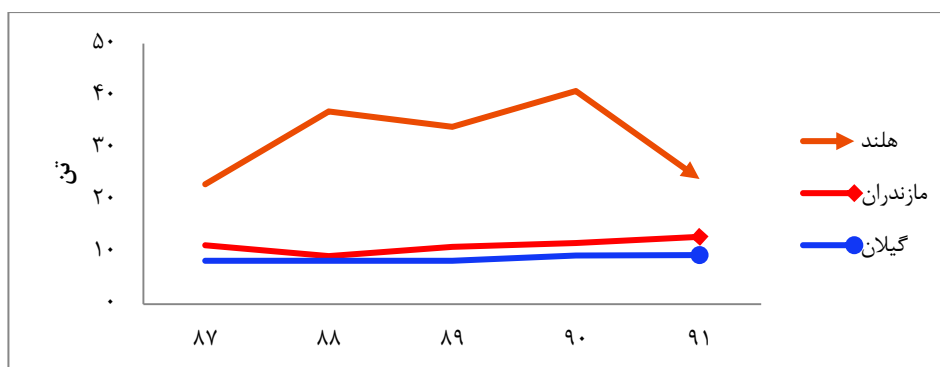

نمودار ۱۸ عملکرد محصول انگور

جدول ۳۵ مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد انگور در گیلان، مازندران و همدان

محصول	شاخص	سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
		گیلان	مازندران	همند	گیلان	مازندران	همند	گیلان	مازندران	همند
انگور		۱۲۰	۳۱,۶	۱۹۳	۶۸۰,۷	۲۴۱	۹۲۲,۶	۵,۶	۸,۴	۵,۲

محصول گلابی از سایر محصولات مشترک دو منطقه است که میزان عملکرد این محصول در نمودار ۱۹ نشان داده شده است میزان عملکرد این محصول در استان‌های گیلان و مازندران تقریباً در حدود ۱۰ تن در هکتار است و میزان عملکرد این محصول در کشور هلند به‌طور میانگین برابر ۲۵ تن در هکتار محاسبه شده است.

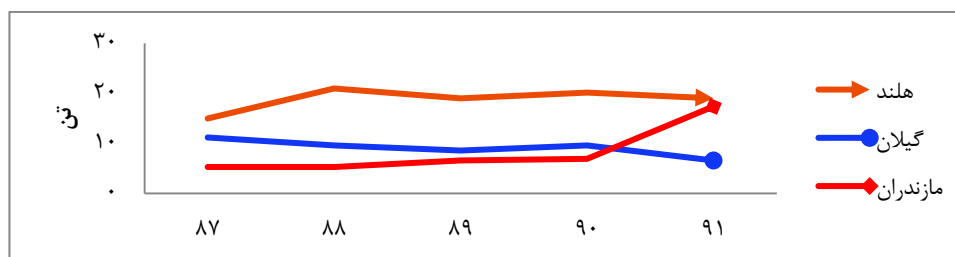

نمودار ۱۹ عملکرد محصول گلابی

جدول ۳۶. مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد گلابی در گیلان، مازندران و هلند

محصول / شاخص		سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
		هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان
گلابی		۷۹۳۳,۴	۲۴۴,۴	۲۳۸,۹	۲۵۵۲۰۰	۲۹۱۴,۷	۲۱۱۹,۴	۲۵	۱۱,۹	۸,۸

عملکرد محصول آلو در مناطق در دست بررسی در نمودار ۲۰ ارائه شده است که بر این اساس کشور هلند در این محصول نیز عملکرد بالاتری نسبتاً به استان‌های گیلان و مازندران دارد.

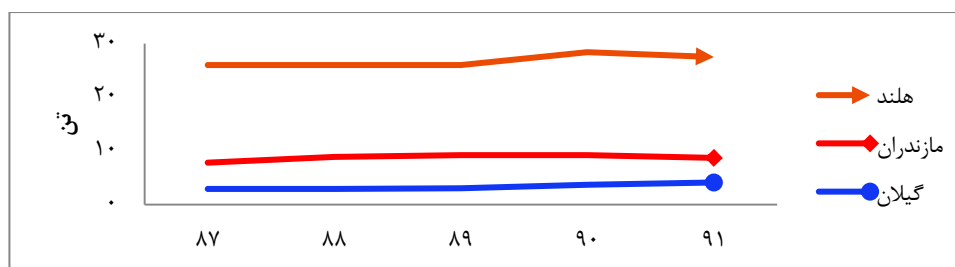

نمودار ۲۰ عملکرد محصول آلو

جدول ۳۷ مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد آلو در گیلان، مازندران و هلند

محصول			شاخص			سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
آلو			گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند
			۶۲,۴	۲۱۹,۶	۲۶۹,۶	۵۴۶,۶	۲۱۸۲,۲	۵۱۴۴,۸	۸,۸	۹,۱	۱۹,۱			

عملکرد محصول توت‌فرنگی در مناطق مورد بررسی در نمودار ۲۱ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود میزان عملکرد در هکتار این محصول در هلند بسیار بیشتر از عملکرد در محصول آن در استان‌های گیلان و مازندران است و دلیل عمده این برتری این است که بخش اصلی تولید توت‌فرنگی هلند در گلخانه انجام می‌گیرد.

نمودار ۲۱ عملکرد محصول توت‌فرنگی

جدول ۳۸ مقایسه میانگین پنج ساله سطح زیر کشت، تولید و عملکرد توت‌فرنگی در گیلان، مازندران و هلند

محصول			شاخص			سطح زیر کشت (هکتار)			تولید (تن)			عملکرد (تن در هکتار)		
توت‌فرنگی			گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند	گیلان	مازندران	هلند
			۵۵,۸	۸۱۹,۳	۱۶۶۴,۲	۱۹۶	۷۴۴۳,۵	۴۴۹۲۰	۳,۵	۹	۲۶,۹			

بررسی عملکرد محصولات باغی نیز نشان می‌دهد که کشور هلند در اکثر محصولات باغی عملکردی بالاتر از عملکرد استان‌های شمالی کشور دارد.

۴-۴- دام و طیور و آبزیان

گیلان و مازندران

جدول ۳۹ نشان دهنده جمعیت دام‌های سبک و سنگین در استان‌های گیلان و مازندران است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود گوسفند و بره بیشترین سهم در جمعیت دام استان‌های گیلان و مازندران را به خود اختصاص داده است و سهم حدودی این دو استان از جمعیت گوسفند و بره حدود ۵,۵ درصد است.

جدول ۳۹. جمعیت دام استان‌های گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۱ واحد: هزار رأس

گاومیش	گاو و گوساله				بز و بزغاله	گوسفند و بره	استان
	جمع	بومی	دو رگ	اصیل			
۶,۵	۳۹۸,۶	۳۱۲,۲	۸۲,۹	۳,۴	۱۲۷,۱	۷۳۰,۷۲	گیلان
۳,۳	۵,۱۱	۱۰,۵	۲,۱	۰,۳	۰,۶	۱,۶	سهم از کشور
۲,۳	۶۸۳,۶	۳۳۶,۴	۳۳۱,۷	۱۵,۴	۱۷۸,۶	۱۸۰۸,۵	مازندران
۱,۱	۸,۸	۱۱,۴	۸,۴	۱,۷	۰,۸	۳,۹	سهم از کشور
۱۹۹	۷۸۰۰	۲۹۶۳	۳۹۳۰	۹۰,۷	۲۱۰۰,۹	۴۶۲۱۲	کل کشور

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

میزان تولیدات دامی استان‌های گیلان و مازندران در جدول ۴۰ نشان داده شده است بر این اساس بیشترین میزان تولیدات دامی در این دو استان مربوط به شیر بوده است به طوری که تولید شیر در استان‌های گیلان و مازندران به ترتیب معادل ۱۷۲ و ۴۵۶ هزار تن در سال ۱۳۹۱ بوده است که سهمی در حدود ۵,۵ درصد از کل تولید کشور را به خود اختصاص داده‌اند. پس از شیر مهم‌ترین محصول دامی استان‌های مذکور گوشت مرغ می‌باشد به طوری که میزان تولید استان‌های گیلان و مازندران در گوشت مرغ در سال ۹۱ به ترتیب معادل ۸۰ و ۱۵۴ هزار تن بوده است؛ و سهم این دو استان در تولید گوشت مرغ در کشور تقریباً برابر ۱۲,۶ درصد محاسبه شده است.

جدول ۴۰. تولیدات دامی استان‌های گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۱ (هزار تن)

استان	گوشت قرمز	گوشت مرغ	تخم مرغ	شیر	عسل
گیلان	۲۵,۰۴	۸۰,۷۷	۱۷,۴۷	۱۷۲	۵,۶۹
سهم از کشور	۲,۵	۴,۳	۱,۹	۱,۵	۸,۰
مازندران	۴۴,۶۴	۱۵۴,۷۸	۱۶,۲۹	۴۵۶	۳,۲۸
سهم از کشور	۴,۵	۸,۳	۱,۸	۴	۴,۶
کل کشور	۹۹۶,۷۷	۱۸۷۱,۰۵	۹۱۲,۶۶	۱۱۱۶۴,۷	۷۱,۱۴

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۴۱ نشان دهنده ظرفیت واحدهای مرغ تخم‌گذار و گوشتی به همراه ظرفیت اسمی این واحدها بوده است. تعداد واحدهای مرغ تخم‌گذار در استان‌های گیلان و مازندران به ترتیب ۱ و ۲۵ واحد بوده است و از سوی دیگر تعداد واحدهای مرغ گوشتی در این دو استان به ترتیب برابر ۶۵۷ و ۲۰۸۶ واحد بوده است.

جدول ۴۱. ظرفیت واحدهای مرغ تخم‌گذار و گوشتی در سال ۱۳۹۱ واحد: قطعه

استان	مرغ تخم‌گذار		مرغ گوشتی	
	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت
گیلان	۱	۳۶۰۰۰	۶۵۷	۱۳۴۰۸۵۰۰
مازندران	۲۵	۸۲۵۳۸۸	۲۰۸۶	۳۲۶۴۴۹۱۰
کل کشور	۱۵۱۰	۷۴۷۷۵۰۰۷	۱۸۵۰۲	۳۲۲۷۴۳۹۲۰

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۴۲ نشان‌دهنده و وضعیت زنبورستان‌های موجود در استان‌های گیلان و مازندران و

میزان تولید عسل است. تعداد کل کندوهای موجود در استان‌های گیلان و مازندران به ترتیب ۲۲۳ و ۳۸۴ هزار عدد است که میزان تولید عسل در این استان‌ها به ترتیب برابر ۵۶۸۹ و ۳۲۸۲ هزار تن است.

جدول ۴۲. وضعیت زنبورستان‌های استان‌های گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۱

استان	تعداد کندو		میزان تولید عسل (کیلوگرم)	
	بومی	مدرن	جمع	مدرن
گیلان	۳۳۶	۲۲۲۸۵۹	۲۲۳۱۹۵	۲۷۹۱
مازندران	۱۱۷	۳۸۴۰۱۸	۳۸۴۱۳۵	۵۸۴
کل کشور	۲۸۲۱۸۹	۵۳۳۱۰۷۰	۵۶۱۳۲۵۹	۱۷۱۵۷۵۴

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۴۳ نشان‌دهنده تعداد و مساحت مزارع پرورش ماهیان گرمابی و سرد آبی در استان‌های گیلان

و مازندران است. همان‌طور که مشخص است به دلیل دسترسی به آب دریا تعداد مزارع گرمابی پرورش ماهی در این دو استان بیشتر از تعداد مزارع ماهیان سرد آبی است. همچنین میانگین سطح پرورش ماهیان گرمابی در هر دو استان بیشتر از میانگین سهم پرورش ماهیان سرد آبی است. با توجه به آمار ارائه شده به نظر می‌رسد که پرورش ماهیان سرد آبی در این استان‌ها به صورت متمرکز و صنعتی انجام می‌گیرد اما پرورش ماهیان گرم آبی به صورت غیرمتمرکز و سنتی انجام می‌شود.

جدول ۴۳. تعداد و مساحت مزارع پرورش ماهیان گرم آبی و سرد آبی در سال ۱۳۹۰ واحد: باب-هکتار

استان	ماهیان گرم آبی		ماهیان سرد آبی	
	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت
گیلان	۴۶۶۴	۱۱۳۷۱	۷۴	۹۰۴۷۸
سهم از کشور (درصد)	۳۹	۲۶	۴	۳
مازندران	۲۰۷۹	۱۶۷۴۹	۸۷	۲۲۶۰۷۱
سهم از کشور (درصد)	۱۷	۳۸	۵	۹
کشور	۱۱۹۶۸	۴۳۷۲۲	۱۶۰۷	۲۳۶۵۲۵۴

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

میزان صید و تولید آبزیان در دو استان گیلان و مازندران در جدول ۴۴ نمایش داده شده است با توجه به اینکه این استان‌ها نوار ساحلی طولانی دارند نقش مؤثری در صنایع صیادی در کشور دارند و بخش عمده‌ای از محصول خاویار کشور در این استان‌ها تولید می‌شود.

جدول ۴۴. میزان صید و تولید آبزی پروری در استان‌های گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۰ واحد: تن

استان	گرم آبی	سرد آبی	آب‌های آزاد	ماهیان خاویاری	جمع کل آبزی پروری	میزان صید
گیلان	۳۵۱۰۶	۲۳۸۹	۴۸۰	۱۲۰	۳۸۰۹۵	۱۳۴۶۳
مازندران	۴۱۶۲۴	۱۳۲۹۴	۱۲۴	۶۶	۵۵۱۰۸	۲۳۱۳۸.۵
کل کشور	۱۳۲۱۷۷	۱۰۶۴۰۹	۳۸۰۸۹	۳۱۲	۲۷۶۹۸۷	۳۷۸۳۱

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

هلند

در سال ۲۰۰۸، هفتاد و پنج هزار شرکت در زمینه تولید محصولات دامی فعال بوده‌اند که ۲۵ درصد از آن‌ها در تولید لبنیات، ۲۵ درصد در تولید گوشت قرمز و مابقی نیز در زمینه تولید گوشت سفید و تخم مرغ فعالیت داشته‌اند. جدول ۴۵ جمعیت دام‌های سبک و سنگین در کشور هلند را نشان می‌دهد در بین دام‌های سنگین گاو بیشترین سهم در جمعیت را به خود اختصاص داده است و در بین دام‌های سبک مورد بهره‌برداری در این کشور مرغ و پس از آن خوک بیشترین جمعیت را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۴۵. جمعیت دام سبک و سنگین هلند ۲۰۱۱ واحد: رأس

نوع دام	جمعیت
گاو	۳۸۵۵۳۵۰
گوسفند	۱۰۸۸۴۹۰
بز	۳۸۰۳۵۰
خوک	۱۲۴۲۹۱۴۰
اسب	۱۳۶۰۰۰
مرغ	۹۶۹۱۹۰۰۰
اردک	۱۰۱۶۰۰۰
بوقلمون	۹۹۰۰۰۰
خرگوش	۳۰۲۰۰۰

مأخذ: فائو

جدول ۴۶. مجموع تولیدات دامی هلند ۲۰۱۱ واحد: تن

میزان تولید	محصول
۶۹۲۰۰۰	تخم مرغ
۶۵۸۲۴۶	گوشت گاو
۱۷۴۷۲۶۱	گوشت مرغ
۳۳۲۱۱	گوشت اردک
۴۱۰۰	گوشت بز
۵۹۹	گوشت اسب
۳۴۹۶۷۲۴	گوشت خوک
۲۹۸۵۳	گوشت گوسفند
۱۲۸۶۹۸	گوشت بوقلمون
۱۱۶۴۱۷۱۸	شیر گاو
۱۹۳۷۱۰	شیر بز

مأخذ: فائو

کشور هلند از جمله بزرگ‌ترین تولیدکنندگان محصولات دامی در سطح جهان می‌باشد و تولید گوشت و شیر گاو در این کشور با توجه به سابقه تولیدات دامی در این کشور از اهمیت بالاتری نسبت به سایر فعالیت‌های دامی برخوردار است. در بین مجموعه تولیدات دامی این کشور شیر با تولید سالانه ۱۲ میلیون تن در رتبه اول قرار گرفته است و پس از آن گوشت خوک و مرغ به ترتیب در رده‌های بعدی تولید محصولات دامی قرار گرفته‌اند همچنین بر اساس اطلاعات موجود در سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد آخرین اطلاعات در خصوص میزان تولید عسل در کشور هلند مربوط به سال ۱۹۸۷ میلادی بوده است که در این سال تولید عسل برابر ۵۰۰ تن بوده است.

آبزی پروری

در سالیان اخیر توجه زیادی به صنعت آبزی پروری و صیادی در این کشور شده است؛ هرچند این بخش نقش محدودی در تولید ملی هلند دارد اما می‌توان گفت که بخش صیادی هلند کارا ترین بخش صیادی در قاره اروپا و حتی در سطح بین‌المللی می‌باشد. در سال ۲۰۰۵ تعداد ۴۴۱ کشتی و ۲۲۴۷ خدمه در بخش صیادی فعالیت می‌کردند. علاوه بر افراد فوق در حدود ۸۵ کشتی با ۲۵۰ خدمه به منظور صید صدف در آب‌های خارج از سرزمین مشغول به فعالیت می‌باشند.

جدول ۴۷. میزان و ارزش آبزی پروری

سال	میزان تولید (تن)	ارزش تولید (هزار دلار)
۲۰۱۱	۴۳۸۰۰	۱۰۶۴۲۳
۲۰۱۲	۴۶۱۴۹	۱۱۸۸۴۳
۲۰۱۳	۶۰۴۱۰	۱۷۲۶۴۸

مأخذ: فائو

میزان تولید آبیان در سه منطقه در سال ۲۰۱۱ در جدول ۴۸ نمایش داده شده است بر این اساس میزان آبی پروری در استان های گیلان و مازندران به ترتیب برابر ۵۱٫۵ و ۷۸٫۲ هزار تن بوده است و از سوی دیگر در سال ۲۰۱۱ میزان آبی پروری در کشور هلند معادل ۴۳٫۸ هزار تن بوده است.

جدول ۴۸. میزان تولید آبیان در گیلان مازندران و هلند در سال ۲۰۱۱

منطقه	گیلان	مازندران	هلند
میزان تولید و صید آبیان (تن)	۵۱۵۵۸	۷۸۲۴۶٫۵	۴۳۸۰۰

منبع: فائو، وزارت جهاد کشاورزی

در جدول ۴۹ خلاصه اطلاعات تولیدات دامی در سه منطقه جهت مقایسه ارائه شده است.

جدول ۴۹. خلاصه اطلاعات تولیدات دامی در سه منطقه گیلان، مازندران و هلند در سال ۹۱

محصول	میزان تولید (هزار تن)		
	گیلان	مازندران	هلند
تخم مرغ	۱۷٫۵	۱۶٫۳	۶۹۲
گوشت قرمز	۲۵٫۰۴	۴۴٫۶۴	۶۸۸
گوشت مرغ	۸۰٫۷۷	۱۵۴٫۸	۱۷۴۷
شیر گاو	۱۷۲	۴۵۶	۱۱۶۴۱
عسل	۵٫۷	۳٫۳	-
آبی پروری	۵۱٫۵	۷۸٫۲۵	۴۳٫۸

۴-۵- گل و گیاهان زینتی

گیلان و مازندران

مساحت انواع گلخانه های مورد استفاده به منظور تولید گل و گیاهان زینتی و همچنین کشت در فضای باز این گیاهان در دو استان گیلان و مازندران در جدول ۵۰ ارائه شده است. همان طور که ملاحظه می شود بیشترین نوع گلخانه برای پرورش گیاهان زینتی را گلخانه های فلزی و پلاستیکی تشکیل داده اند و پس از آن گلخانه های چوبی و پلاستیکی در رده بعدی قرار گرفته اند. علاوه بر سطح زیر کشت گلخانه میزان سطح زیر کشت گل و گیاهان زینتی در فضای باز نیز ارائه شده است که نشان دهنده عملکرد بالاتر تولید در این محصولات در فضای گلخانه ای است و اولویت توسعه هرچه بیشتر این نوع کشت در با توجه به عملکرد در کشور وجود دارد. با توجه به این جدول ۱٫۴ میلیون مترمربع از اراضی استان گیلان و ۷ میلیون مترمربع از اراضی استان مازندران به کشت گیاهان تزئینی اختصاص داده شده است.

جدول ۵۰. مساحت زیر کشت گل و گیاهان زینتی به تفکیک محیط کشت در سال‌های ۹۰ و ۹۱ واحد: مترمربع

استان	مساحت گلخانه شیشه‌ای	مساحت گلخانه فلزی-پلاستیکی	مساحت گلخانه چوبی-پلاستیکی	مساحت گلخانه	مساحت کل گلخانه	مساحت فضای آزاد	کل سطح زیر کشت گل و گیاهان زینتی
مازندران	۶۹۶۰۰	۲۱۹۴۴۲۸	۱۸۰۱۰۰	۲۴۴۴۱۲۸	۴۷۰۱۵۹۶	۷۱۴۵۷۲۴	
کل کشور	۸۷۲۷۵۹	۱۱۵۴۳۴۸۱	۸۹۶۳۰۶۶	۲۱۳۷۹۳۰۶	۲۶۶۶۰۱۱۲	۴۸۰۳۹۴۱۸	
گیلان	۷۵۰	۲۲۴۴۰۰	۱۱۰۰	۲۲۶۲۵۰	۱۱۷۸۳۰۰	۱۴۰۴۵۵۰	
مازندران	۵۹۶۰۰	۲۱۵۷۸۴۰	۱۸۰۱۰۰	۲۳۹۷۵۴۰	۴۶۲۸۷۰۴	۷۰۲۶۲۴۴	

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۵۰ نشان دهنده میزان تولید محصولات زینتی در دو استان گیلان و مازندران می‌باشد. با توجه به این جدول می‌توان بیان نمود که تولید انواع گیاهان زینتی در استان مازندران به مراتب بیشتر از گیلان است. هرچند میزان تولیدات گل شاخه بریده و گیاهان زینتی در این استان در سال ۹۱ نسبت به ۹۰ کاهش داشته است اما میزان تولید درخت و درختچه و همچنین گیاهان فصلی و نشایی در مدت مشابه افزایش یافته است. بر خلاف استان مازندران تنها تولید گل شاخه بریده در استان گیلان در سال ۹۱ نسبت به ۹۰ کاهش یافته اما در مورد سه محصول دیگر استان گیلان با رشد تولید قابل ملاحظه‌ای مواجه بوده است.

جدول ۵۱. میزان تولید گل و گیاهان زینتی به تفکیک نوع گیاه در سال‌های ۹۰ و ۹۱

استان	گل شاخه بریده (شاخه)	گل گلدانی (بوته)	درخت و درختچه (اصله)	گیاهان فصلی و نشایی (بوته)
گیلان	۱۷۳۰۸۵۰	۲۵۵۶۴۰۰	۶۶۲۲۲۰۵	۵۵۴۸۰۰
مازندران	۷۱۱۲۰۰۰۰	۱۳۶۳۳۰۴۵	۲۰۶۳۱۶۰۵	۵۵۱۲۳۰
کل کشور	۱۹۳۶۵۵۵۹۸۸	۳۶۳۸۶۲۲۵	۱۴۳۹۳۷۷۱۹	۱۱۹۲۷۸۹۸۷
گیلان	۸۰۶۹۰۰	۶۲۸۰۵۰	۵۳۳۰۵۳۵	۵۸۳۰۰
مازندران	۱۵۶۶۲۷۱۸۶	۱۳۴۸۳۰۴۵	۳۴۱۴۶۴۰۵	۲۸۰۱۳۰۰۴

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی

هلند

با توجه به آمار ارائه شده و در نظر گرفتن این نکته که سطح زیر کشت محصولات زینتی در هلند دارای روند تقریباً ثابت بوده است و همچنین کاهنده بودن تعداد پرورش دهندگان می‌توان نتیجه گرفت که سطح زیر کشت هر تولیدکننده افزایش یافته است و در نتیجه درآمد تولیدکنندگان نیز از تولید این محصولات افزایش داشته است.

جدول ٥٢. سطح زیر کشت، ارزش تولید و مؤسسات پرورش دهنده گیاهان زینتی واحد: هزار هکتار، میلیون یورو،

سال	٢٠٠٥	٢٠٠٦	٢٠٠٧	٢٠٠٨	٢٠٠٩	٢٠١٠	٢٠١١
سطح زیر کشت	٢٦,٨	٢٧,٧	٢٧,٥	٢٨,١	٢٧,٤	٢٦,٢	-
ارزش تولید	٥,٦٣	٥,٦٢	٥,٦٦	٥,٥٩	٥,٩٣	٥,٦٢	٥,٦٥
تعداد مؤسسات پرورش دهنده	٨٠٤٠	-	٧١٥٠	-	-	٥٥٠٠	-

مأخذ: www.eurostat.eu

جدول ۵۳. مقایسه خلاصه اطلاعات زراعی، باغی و دامی در سه منطقه گیلان، مازندران و هلند

بهره‌برداری زمین (هزار هکتار) سال ۲۰۱۰									
هلند			مازندران			گیلان			فعالیت
۵۱۲۲۸۶			۴۴۰۱۸۳			۲۰۶۲۲۹			زراعت
۲۰۰۵۰			۱۲۵۸۲۱			۷۲۱۱۳			باغ
۷۶۸۰۰۰			۲۴۴۹۸۶			۵۸۴۷۱۱			مرتع
۱۳۰۰۳۳۶			۸۱۰۹۹۰			۸۶۳۰۵۳			مجموع
محصولات مشترک زراعی									
عملکرد (تن در هکتار)			تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			شاخص محصول
هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	هلند	مازندران	گیلان	
۸,۶	۲,۰۱	۰,۷۷	۱۳۲۳۰۰۶,۴	۱۰۷۲۷۱,۶	۶۵۰۰,۸	۱۵۲۷۵۵,۴	۵۳۱۸۰	۸۴۲۰,۶	گندم
۶,۴	۱,۶۲	۱,۰۴	۲۴۶۹۷۵,۴	۵۷۲۴۱,۶	۴۱۹۶,۴	۳۸۳۴۲,۶	۳۵۱۴۰	۴۰۲۱,۴	جو
۱۲,۱	۳,۲۹	۲,۱۴	۲۱۷۹۷۵,۴	۲۶۹۸,۴	۱۴۶	۱۷۹۵۰	۸۱۸,۶	۶۸	ذرت دانه‌ای
۳	۱,۷۲	۱,۷	۴۴۱۸	۱۰۵۴,۲	۳۲۷۳,۸	۱۴۴۱,۸	۶۱۱,۶	۱۹۳۰	لوبیا
۳,۹	۱,۶۱	۰,۷۲	۹۴۴۳,۴	۳۶۳۳۷,۸	۷,۸	۲۳۵۲,۲	۲۲۴۴۳	۱۰,۸	کلزا
۴۶	۱۰,۸	۱۰,۷	۷۳۳۳۴۷۲	۲۰۷۹۶,۴	۳۲۰۹,۶	۱۵۹۲۳۳	۱۹۲۳,۶	۲۹۸,۸	سیب‌زمینی
-	۲۷,۶	۸,۲	-	۵۲۲۸۳,۸	۳۸۷,۲	-	۱۸۹۲,۲	۴۷,۴	گوجه فرنگی (فضای باز)
۴۸۵	۰	۱۸۵	۸۰۶۰۰۰	۰	۱۸۳,۱	۱۶۵۹,۴	۰	۰,۶۲	گوجه فرنگی (گلخانه)
-	۱۶,۹	۴,۵	-	۲۲۳۷۵	۱۸۲۶	-	۱۳۱۹,۴	۴۰,۲	خیار (فضای باز)
۶۷۴	۱۶۰	۱۴۶	۴۲۷۰۰۰	۴۴۸۰	۷۳	۶۳۳,۶	۲۸	۱	خیار (گلخانه)
۳۵,۷	۳۰,۳	۲۱,۴	۲۵۶۴,۸	۲۸۱۱۱,۶	۴۶۲۶۹,۴	۷۱,۸	۹۲۶,۲	۲۱۶۰,۸	هندوانه
-	-	-	۱۰۳۷۰۸۵۵,۴	۲۴۸۹۶۵۴	۵۸۲۸۳۳	۴۷۵۵۶۱	۳۲۱۹۲۹	۱۸۸۸۶۹,۲	سایر
-	-	-	۲۲۱۰۷۱۴۴,۶	۳۰۰۳۹۱۴	۷۲۰۳۹۰	۸۵۰۰۰۰	۴۴۰۱۸۴	۲۰۶۲۲۹	مجموع

محصولات مشترک باغی									
۴۱,۸	۱۵	۱۰,۷	۳۶۳۰۰۰	۲۳۶۴۳,۴	۸۱۰,۶	۸۶۶۴,۸	۱۵۷۲	۷۶	سیب
۰,۶	۱۳,۴	۳,۸	۴۸۸,۴	۲۲۲۷۵,۴	۱۴۴۳	۷۰,۵	۱۷۲۵,۴	۳۷۶,۸	گیلاس
۵,۲	۸,۴	۵,۶	۹۲۲,۶	۲۴۱	۶۸۰,۷	۱۹۳	۳۱,۶	۱۲۰	انگور
۳۲	۱۱,۹	۸,۸	۲۵۵۲۰۰	۲۹۱۴,۷	۲۱۱۹,۴	۷۹۳۳,۴	۲۴۴,۴	۲۳۸,۹	گلابی
۱۹,۱	۹,۱	۸,۸	۵۱۴۴,۸	۲۱۸۲,۲	۵۴۶,۶	۲۶۹,۶	۲۱۹,۶	۶۲,۴	آلو
-	۹	۳,۵	-	۷۴۴۳,۵	۱۹۶	-	۸۱۹,۳	۵۵,۸	توت‌فرنگی (فضای باز)
۲۶,۹	۸۰	۴۰	۴۴۹۲۰	۴۰۰	۱۱۰	۱۶۶۴,۲	۰,۵	۳,۷	توت‌فرنگی (گلخانه)
-	-	-	۶۵۷۸,۲	۱۹۶۴۲۲۱	۳۷۲۴۰۳	۶۲۰	۱۲۱۲۰۹	۷۱۱۸۳,۱	سایر
-	-	-	۶۷۶۲۵۴	۲۰۲۲۹۲۱	۳۷۸۱۹۹	۲۰۰۵۰	۱۲۵۸۲۱	۷۲۱۱۳	مجموع
تولید محصولات دامی (هزار تن)									
هلند			مازندران			گیلان			محصول
۶۹۲			۱۶,۳			۱۷,۵			تخم‌مرغ
۶۸۸			۴۴,۶۴			۲۵,۰۴			گوشت قرمز
۱۷۴۷			۱۵۴,۸			۸۰,۷۷			گوشت مرغ
۱۱۶۴۱			۴۵۶			۱۷۲			شیر گاو
-			۳,۳			۵,۷			عسل
۴۳,۸			۷۸,۲۵			۵۱,۵			آبزی‌پروری

۵- اقتصاد کشاورزی

۱-۵- ارزش تولیدات کشاورزی

گیلان و مازندران

با توجه به آمار ارائه شده در جدول ۵۴ در دو استان گیلان و مازندران از بین زیر بخش‌ها، بخش کشاورزی زراعت و باغداری بیشترین ارزش افزوده را برای این دو استان به ارمغان آورده است و پس از آن دامداری بیشترین نقش را در تولید ارزش افزوده داشته است. از سوی دیگر کمترین ارزش افزوده به دست آمده از زیر بخش‌های کشاورزی در دو استان گیلان و مازندران مربوط به جنگلداری بوده است. مقایسه ارزش افزوده بخش کشاورزی در این دو استان نشان می‌دهد که این شاخص در استان مازندران به مراتب بیشتر از گیلان بوده به عبارت دیگر ارزش افزوده تولید شده در بخش کشاورزی استان مازندران حدوداً سه برابر ارزش افزوده تولید شده در استان گیلان می‌باشد.

جدول ۵۴. ارزش افزوده کشاورزی استان‌های گیلان و مازندران به قیمت‌های جاری در سال ۱۳۹۰ واحد: میلیون ریال

ردیف	شرح فعالیت‌ها	کل کشور	گیلان	سهم از کل کشور	مازندران	سهم از کل کشور
۱	مجموع زراعت و باغ، دامداری و جنگلداری	۴۹۰۳۵۸۸۶۳	۱۳۸۴۲۳۶۵	۲٫۸	۴۶۹۰۴۸۲۳	۹٫۵
۱٫۱	زراعت و باغداری	۳۴۱۶۵۷۹۵۷	۱۰۱۰۳۵۷۳	۲٫۹	۳۱۸۴۴۳۵۷	۹٫۲
۱٫۲	دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبورعسل و شکار	۱۴۳۵۶۹۸۵۲	۳۳۴۱۸۱۴	۲٫۳	۱۴۰۲۰۴۸۲	۹٫۷
۱٫۳	جنگلداری	۵۱۳۱۰۵۳	۳۹۶۹۷۸	۷٫۷	۱۰۳۹۹۸۵	۲۰٫۲
۲	ماهگیری	۱۶۷۱۷۲۱۰	۱۳۵۲۴۴۶	۸	۱۷۱۷۵۷۲	۱۰٫۲
۵٫۶	مجموع فعالیت‌های کشاورزی	۸۶۴،۴۳۳،۳۸۳	۱۵۱۹۵۰۱۱	۱٫۷	۴۸۶۲۳۳۹۵	۵٫۶

مرکز آمار ایران

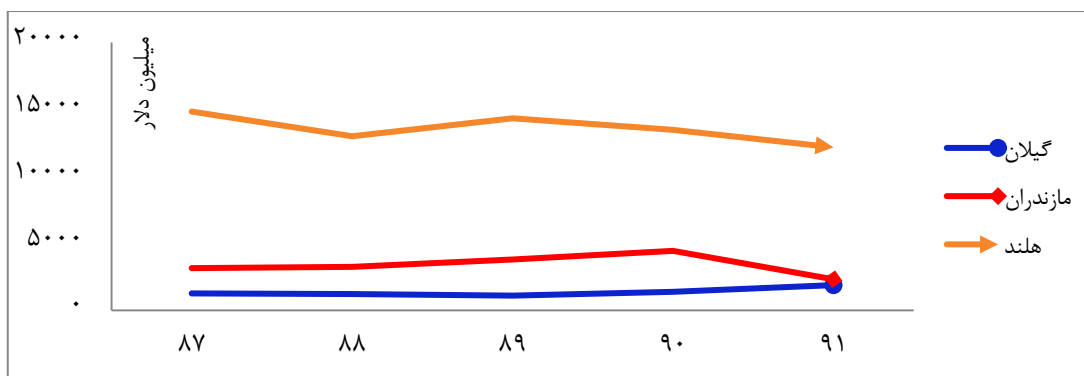
هلند

جدول ۵۵. ارزش افزوده کشاورزی به قیمت جاری در سال ۲۰۱۱ واحد: میلیون دلار

بخش	ارزش کل تولیدات
دامپروری	۶۲۲۵٫۷
زراعت و باغبانی	۵۹۴۴٫۸
مجموع کشاورزی	۱۲۱۷۰٫۵

مأخذ: فائو

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که زیر بخش زراعت بیشترین سهم را در تولید ارزش افزوده بخش کشاورزی هلند دارد و پس از آن بخش دامپروری در جایگاه دوم قرار گرفته است.

نمودار ۲۲ مقایسه ارزش افزوده استان های گیلان و مازندران با هلند به قیمت جاری

ارزش افزوده تولید شده در بخش کشاورزی در مناطق مورد مطالعه در مدت زمان پنج ساله در نمودار ۲۲ ارائه شده است. همان طور که مشخص است مجموع ارزش تولید محصولات کشاورزی به طور متوسط در استان گیلان و مازندران کمتر از ۵۸۲۲ میلیون دلار بوده است این در حالی است که ارزش افزوده تولید شده در کشور هلند به طور متوسط در همان دوره در حدود ۱۵۰۰۰ میلیون دلار بوده است.

۲-۵- سهم کشاورزی از تولید استان

گیلان و مازندران

در جدول زیر سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده اقتصادی (مجموع ارزش افزوده بخش های خدمات، صنعت و معدن و کشاورزی) در این دو استان گیلان و مازندران ارائه شده است. بر این اساس سهم بخش کشاورزی از مجموع فعالیت های اقتصادی انجام گرفته در استان گیلان معادل ۱۱,۷ درصد بوده است. همچنین سهم بخش کشاورزی از مجموع فعالیت های اقتصادی انجام گرفته در استان مازندران معادل ۲۳,۴ درصد بوده می باشد.

جدول ۵۶. سهم کشاورزی از ارزش افزوده استان واحد: درصد

سال	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
گیلان	۱۵,۳	۱۳,۴	۱۲,۳	۱۱,۷
مازندران	۲۴	۲۲,۶	۲۴,۴	۲۳,۴

مأخذ: مرکز آمار ایران

با توجه به داده های جدول ۵۶ سهم بخش کشاورزی از ارزش افزوده تولیدی استان مازندران در حدود ۱۰ درصد بیشتر از استان گیلان می باشد که نشان دهنده نقش پررنگ تر بخش کشاورزی در استان مازندران است. هر چند بررسی روند آمار چهار ساله نشانگر کاهش تدریجی اهمیت بخش کشاورزی در هر دو استان است.

هلند

در جدول زیر سهم بخش کشاورزی در تولید ملی در طول یک دوره پنج ساله مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۵۷ سهم بخش کشاورزی در تولید ملی واحد: درصد

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
سهم بخش کشاورزی	۱,۸	۱,۷	۱,۹	۱,۷	۱,۸

مأخذ: بانک جهانی

با توجه به اطلاعات جدول ۵۷ سهم بخش کشاورزی در تولید داخلی کشور هلند در طول یک دوره پنج ساله دارای روندی باثبات بوده و این بخش سهمی در حدود ۲ درصد از تولید کل را به خود اختصاص داده است.

سهم تولید داخلی و فرآوری محصولات خام کشاورزی

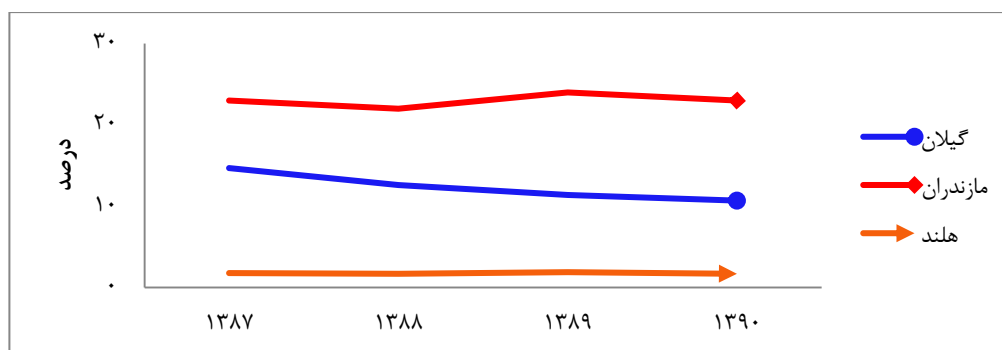
بر اساس گزارش‌های ارائه شده توسط فائو و وزارت کشاورزی و تجارت هلند در حدود ۶۶ درصد از ارزش تولیدات کشاورزی هلند ناشی از تولید داخلی محصولات می‌باشد و در حدود ۳۴ درصد از ارزش تولیدی به وسیله بخش کشاورزی ناشی از فرآوری محصولات خام وارداتی بوده است بر این اساس سهم هر یک از این بخش‌ها در تولید بخش کشاورزی بر اساس جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۵۸ سهم تولید داخلی و فرآوری محصولات خام کشاورزی در تولید بخش کشاورزی به قیمت جاری سال ۲۰۱۱ واحد: میلیون دلار

۱۲۱۷۰,۵	ارزش کل تولید
۸۰۳۲	ارزش تولیدات داخلی
۴۱۳۸	ارزش تولید ناشی از فرآوری محصولات خام وارداتی

مأخذ: فائو، وزارت کشاورزی و تجارت هلند

سهم بخش کشاورزی در کل اقتصاد دو منطقه برای دوره پنج ساله در نمودار ۲۳ نمایش داده شده است.

نمودار ۲۳ سهم بخش کشاورزی در اقتصاد استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلند

سهم بخش کشاورزی در کشور هلند بسیار اندک بوده و تقریباً سهمی کمتر از دو درصد از کل اقتصاد را به خود اختصاص داده است اما بخش کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران به ترتیب و به‌طور میانگین در طول دوره بررسی سهمی ۱۲ و ۲۲ درصدی از کل تولیدات استان را به خود اختصاص داده‌اند.

۳-۵- درآمد سرانه کشاورزان

گیلان و مازندران

تعداد افراد شاغل در بخش کشاورزی استان‌های گیلان و مازندران در سال ۹۰ به ترتیب ۲۱۲۱۷۰ و ۲۳۲۵۲۱ نفر بوده است که از این تعداد در استان گیلان در حدود ۱۹ درصد و در استان مازندران در حدود ۱۵ درصد زنان در بخش کشاورزی مشغول به کار بوده‌اند، با توجه به این آمار و مقادیر ارزش افزوده بخش کشاورزی هر استان درآمد سرانه نیروی کار کشاورزی که از نسبت ارزش افزوده بر افراد شاغل در بخش محاسبه می‌شود در جدول زیر محاسبه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود درآمد سرانه نیروی کار کشاورزی در استان مازندران تقریباً سه برابر بیشتر از استان گیلان است.

جدول ۵۹. درآمد سرانه جاری نیروی کار کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران ۱۳۹۰ واحد: نفر/دلار

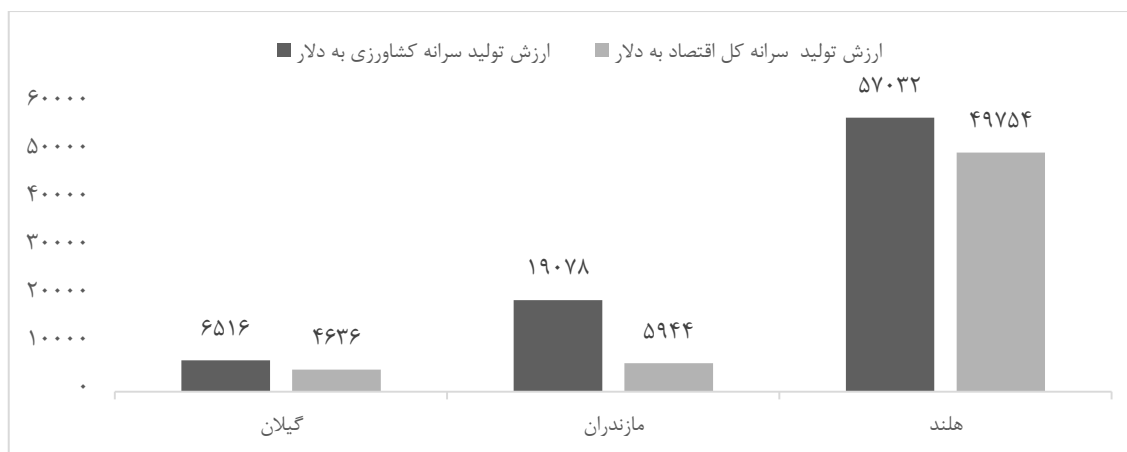
تعداد شاغلان	ارزش افزوده بخش کشاورزی (میلیون دلار)	درآمد سرانه کشاورزان	
گیلان	۲۱۲۷۱۰	۱۳۸۶	۶۵۱۵
مازندران	۲۳۲۵۲۱	۴۴۳۶	۱۹۰۷۷
هلند	۲۱۳۰۰۰	۱۲۱۷۰,۵	۵۷۱۳۸

مأخذ: مرکز آمار ایران، فائو، وزارت کشاورزی هلند محاسبات گزارش

تعداد نیروی کار در بخش کشاورزی در کشور هلند در سال ۲۰۱۱ برابر ۲۱۳ هزار نفر بوده است که از این تعداد در حدود هشتاد هزار نفر به صورت تمام وقت در بخش کشاورزی این کشور مشغول به کار بوده‌اند و باقیمانده‌ی این افراد کارگران نیمه‌وقت و یا کارگران مهاجر سایر کشورها می‌باشند. با توجه به این اطلاعات میزان درآمد سرانه کشاورزان به قیمت جاری در سال ۲۰۱۱ ارائه شده است.

درآمد سرانه ملی و استانی و درآمد سرانه نیروی کار کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران و همچنین کشور هلند به منظور مقایسه در نمودار ۲۴ ارائه شده است.

بر این اساس ارزش تولید سرانه هر نفر نیروی کار کشاورزی در هلند معادل ۵۷ هزار دلار است که تقریباً ۹,۵ برابر ارزش تولید سرانه نیروی کار در استان گیلان و ۳ برابر ارزش تولید سرانه نیروی کار در استان مازندران است. همچنین مقایسه درآمد سرانه کل و کشاورزی نشان می‌دهد که در هر دو منطقه درآمد سرانه بخش کشاورزی بیشتر از درآمد سرانه کل است.

نمودار ۲۴ مقایسه درآمد سرانه کل و درآمد سرانه نیروی کار کشاورزی در استان‌های گیلان و مازندران و کشور هلمند در سال ۲۰۱۱
 خلاصه اطلاعات اقتصادی سه منطقه برای مقایسه در جدول ۶۰ نمایش داده شده است.

جدول ۶۰. بررسی شاخص‌های اقتصادی در سه منطقه گیلان، مازندران و هلمند در سال ۹۱-۱۳۹۰

منطقه	گیلان	مازندران	هلمند	شاخص
ارزش افزوده بخش کشاورزی (میلیون دلار)	۱۳۸۶	۴۴۳۶	۱۲۱۷۰	
سهم بخش کشاورزی از کل اقتصاد (درصد)	۱۱,۷	۲۳,۴	۱,۹	
ارزش تولید سرانه کل اقتصاد (دلار)	۴۶۳۶	۵۹۴۴	۴۹۷۵۴	
ارزش تولید سرانه کشاورزی (دلار)	۶۵۱۵	۱۹۰۷۷	۵۷۱۳۸	

۴-۵- میانگین درآمد سطح زیر کشت

گیلان و مازندران

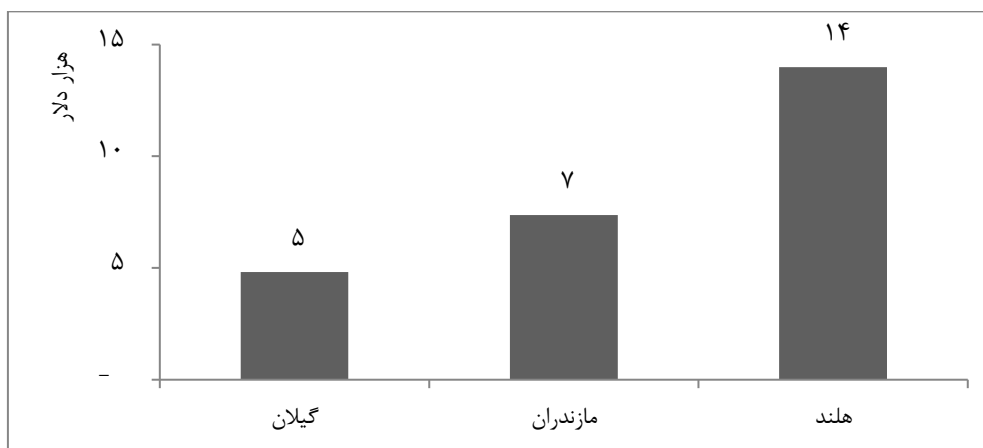
در جدول زیر میزان درآمد هر هکتار تولید محصولات کشاورزی محاسبه شده است.

جدول ۶۱. درآمد هر هکتار سطح زیر کشت در گیلان، مازندران و هلمند در سال ۱۳۹۰ واحد: دلار بر هکتار

سطح زیر کشت	ارزش افزوده بخش کشاورزی (میلیون دلار)	ارزش تولید هر هکتار
گیلان	۱۳۸۶	۴۸۱۲
مازندران	۴۴۳۶	۷۳۷۶
هلمند	۱۲۱۷۰,۵	۱۳۹۸۹

مأخذ: مرکز آمار ایران، محاسبات گزارش

با استناد به جدول ۶۱ به طور میانگین در استان گیلان ارزش افزوده به دست آمده از هر هکتار معادل ۴۸۱۲ دلار می باشد و این شاخص در مورد استان مازندران برابر ۷۳۷۶ دلار محاسبه شده است. همچنین محاسبات انجام شده نشان می دهد که هر هکتار از اراضی کشاورزی در هلند به طور متوسط ارزشی افزوده ای معادل ۱۴۰۰۰ دلار ایجاد می نماید.

نمودار ۲۵ ارزش تولید متوسط هر هکتار زمین کشاورزی در سال ۲۰۱۱

نمودار ۲۵ نشان دهنده ارزش افزوده متوسط هر هکتار زمین کشاورزی را نشان می دهد بر این اساس ارزش افزوده تولیدی هر واحد زمین کشاورزی در هلند به نسبت بیشتر از ارزش افزوده ایجاد شده در هر واحد زمین در استان های شمالی کشور است.

۵-۵ ارزش هر میلی متر بارندگی در بخش کشاورزی

گیلان و مازندران

در جدول ۶۲ ارزش تولید هر میلی متر بارندگی محاسبه شده است.

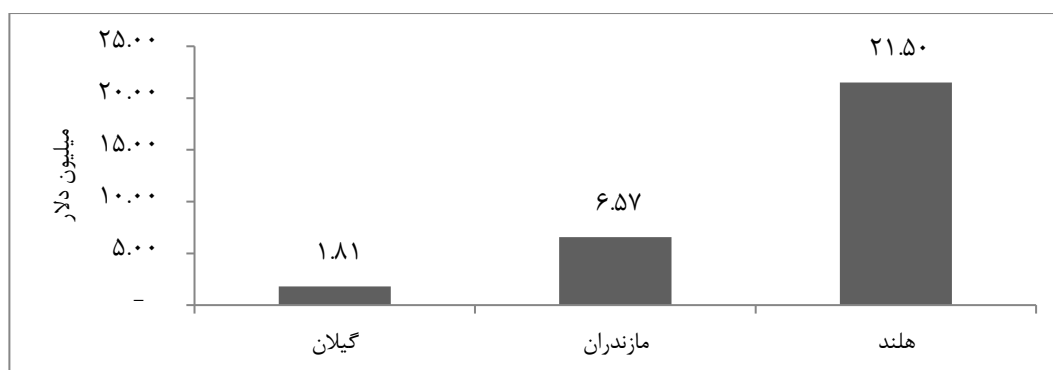
جدول ۶۲. ارزش تولیدی هر واحد بارندگی در استان گیلان و مازندران در سال ۱۳۹۰ واحد: میلی متر/میلیون دلار

متوسط بارندگی	ارزش تولید بخش کشاورزی (میلیون دلار)	ارزش تولید هر واحد بارندگی
گیلان	۱۳۸۶	۱,۸
مازندران	۴۴۳۶	۶,۵
هلند	۱۲۱۷۰,۵	۲۱

مأخذ: مرکز آمار ایران، سازمان هواشناسی ایران فائو، www.Weatherbase.com و محاسبات گزارش

با توجه به محاسبات انجام گرفته ارزش تولید هر میلی متر بارندگی در استان مازندران بالاتر از استان گیلان می باشد به طوری که ارزش هر واحد بارندگی در بخش کشاورزی در استان مازندران حدوداً چهار برابر ارزش تولیدی بارندگی در استان گیلان می باشد. با توجه به محاسبات انجام گرفته ارزش متوسط تولیدات

کشاورزی به ازای هر واحد بارندگی در کشور هلند برابر ۲۱ میلیون دلار محاسبه می شود که این مقدار به مراتب بیشتر از شاخص های محاسبه شده برای استان های گیلان و مازندران است.

نمودار ۲۶ ارزش تولیدی هر میلی متر بارندگی در سال ۲۰۱۱

مقایسه ارزش هر میلی متر بارندگی در دو منطقه مورد بررسی نشان می دهد که کمترین میزان ارزش تولید هر واحد بارندگی با ۱,۸ میلیون دلار به ازای هر میلی متر مربوط به استان گیلان بوده و ارزش هر واحد بارندگی در مازندران معادل ۶,۵ میلیون دلار بوده است؛ اما این مقدار در کشور هلند تقریباً برابر ۲۳,۸ میلیون دلار می باشد.

به منظور محاسبه ارزش هر مترمکعب بارندگی در واحد سطح ابتدا باید کل میزان بارندگی در هر هکتار را محاسبه نمود و سپس میانگین ارزش هر واحد از سطح زیر کشت را بر آن تقسیم نمود که پس از انجام محاسبات ارزش هر متر مکعب بارش در هر هکتار محاسبه شده است و در جدول ۶۳ ارائه شده است.

جدول ۶۳. ارزش هر متر مکعب بارندگی در واحد سطح در سال ۲۰۱۱

ارزش هر مترمکعب بارندگی در هکتار (دلار)	مقدار بارندگی در هر هکتار (متر مکعب)	میانگین بارندگی در منطقه	ارزش تولید هر هکتار	ارزش افزوده بخش کشاورزی (میلیون دلار)	سطح زیر کشت	
۰,۱۸	۷۶۷۰	۷۶۷	۴۸۱۲	۱۳۸۶	۲۸۸۰۰۰	گیلان
۱,۱	۶۷۵۰	۶۷۵	۷۳۷۶	۴۴۳۶	۶۰۱۳۷۹	مازندران
۲,۴۱	۵۶۶۰	۵۶۶	۱۳۴۰۰	۱۳۹۸۹,۵	۸۷۰۰۰۰	هلند

مأخذ: مرکز آمار ایران، فائو، بانک جهانی، www.calctool.org و محاسبات گزارش

بر اساس محاسبات انجام گرفته و با توجه به میانگین ارزش افزوده تولید شده در هر هکتار و میزان بارش در واحد سطح ارزش هر میلی متر بارندگی در واحد سطح در استان های گیلان و مازندران به ترتیب ۰,۱۸ و ۱,۱ دلار محاسبه شده است و مقدار این شاخص در کشور هلند معادل ۲,۴۱ دلار به دست آمده است.

گیلان و مازندران

همان‌طور که در جدول ۶۴ ملاحظه می‌شود تراز تجاری استان گیلان در دوره مورد مطالعه همواره مثبت بوده است اما این روند برای استان مازندران کاملاً متفاوت می‌باشد و در طول دوره ۱۳۸۸ تا ۹۱ میزان واردات این استان همواره بیشتر از صادرات بوده است و تراز تجاری بخش کشاورزی منفی می‌باشد. البته باید توجه داشت که استان‌های گیلان و مازندران استان‌های مرزی کشور می‌باشند و واردات بسیاری از کالاهای مورد نیاز کشور از مبادی گمرکی این استان‌ها انجام می‌گیرد همچنین به دلیل مشابه صادرات به همسایگان شمالی کشور نیز از همین طریق انجام می‌گیرد بنابراین آمار گمرک این استان‌ها نشان‌دهنده صادرات و واردات ناشی از مازاد یا کمبود یک محصول در آن استان نیست. همچنین بخش عمده‌ای از محصولات تولیدشده در این استان‌ها نیز به سایر استان‌ها انتقال پیدا می‌کند که این موضوع نیز در آمار گمرکی استان‌ها ثبت نمی‌شود.

جدول ۶۴. تراز تجاری استان‌های گیلان و مازندران واحد: هزار دلار

سال		۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
گیلان	صادرات	۲۵۵۰۱۰	۲۴۲۰۹۸	۲۷۳۶۹۴	۲۹۰۰۰۱
	واردات	۲۱۰۶۵۷	۱۳۶۳۹۴	۱۴۹۱۶۹	۱۸۸۷۷۳
	تراز تجاری	۴۴۳۵۳	۱۰۵۷۰۴	۱۲۴۵۲۵	۱۰۱۲۲۸
مازندران	صادرات	۸۴۶۷۶	۱۳۹۹۳	۱۷۱۲۵۲	۲۳۱۲۰۰
	واردات	۲۸۲۶۶۴	۱۶۹۵۹۵	۲۵۳۱۲۲	۵۶۶۵۸۴
	تراز تجاری	-۱۹۷۹۸۷	-۲۹۶۶۰	-۸۰۸۷۰	-۳۳۵۳۸۴

مأخذ: مرکز آمار ایران

هلند

موقعیت جغرافیایی خاص این کشور اجازه دسترسی مناسب به بازارهای مختلف را به تولیدکنندگان کشاورزی داده است به طوری که بخش بسیار زیادی از صادرات کشاورزی هلند به آلمان و انگلستان از طریق بندر نتردام که بزرگ‌ترین بندر در قاره سبز است انجام می‌گیرد. بخش باغبانی بیشترین سهم را در ارزش تولید محصولات کشاورزی به خود اختصاص داده است و پس از آن تولید محصولات دامی و دامداری در مراتع بیشترین سهم در ارزش تولید محصولات کشاورزی را دارند. کشور هلند در سالیان اخیر با رقابت فزاینده تولیدکنندگان کشاورزی بزرگ قاره اروپا مانند اسپانیا (در تولید سبزیجات)، دانمارک، آلمان و فرانسه (در تولید محصولات دامی) مواجه شده است به طوری که سهم این کشور در صادرات به بازارهای جهانی از یک چهارم کل تجارت کالاهای کشاورزی در سال ۱۹۹۵ به یک ششم در سال ۲۰۰۵ کاهش یافته است؛ که ترکیبی از محدودیت تولید (به خصوص تولید محصولات دامی)، کاهش قیمت جهانی محصولات کشاورزی و گسترش سریع بخش غیر کشاورزی از جمله عوامل اصلی کاهش نسبی سهم صادرات این بخش می‌باشد.

در جدول ۶۵ تراز تجاری بخش کشاورزی کشور هلند ارائه شده است.

جدول ۶۵. صادرات، واردات و تراز تجاری بخش کشاورزی هلند واحد: هزار دلار

سال	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
صادرات	۱۲۳۴۲۳۰۵,۷۸	۱۳۰۷۲۳۸۲,۱۶	۱۷۳۵۱۵۳۲,۱۵	۱۶۰۵۰۹۰۷,۴۸
واردات	۵۵۰۰۶۴۶,۵۱	۶۳۸۷۴۶۸,۴۸	۸۷۲۴۵۸۱,۴۲	۷۷۸۰۶۶۷,۸۴
تراز تجاری	۶۸۴۱۶۵۹,۲۷	۶۶۸۴۹۱۳,۶۸	۸۶۲۶۹۵۰,۷۳	۸۲۷۰۲۳۹,۶۴

مأخذ: بانک جهانی

همان‌طور که مشاهده می‌شود تراز تجاری بخش کشاورزی هلند در دوره بررسی مثبت بوده است و از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ روند تقریباً افزایشی را طی نموده است اما در سال ۲۰۱۲ میزان تراز تجاری این کشور تا کاهش ناچیزی را تجربه کرده است. با توجه به اینکه تمرکز هلند در تجارت به طور عمده بر کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته اروپای شرقی و آسیایی است و به دلیل افزایش قیمت نفت و افزایش ارزش یورو در مقابل سایر ارزها توانایی خرید این کشورها کاهش یافته و به همین دلیل میزان تراز تجاری این کشور در سال ۲۰۱۲ کاهش یافته است (LEI^۵, ۲۰۱۳).

استفاده گسترده از صنایع غذایی و فرآوری محصولات کشاورزی از جمله پتانسیل‌های اساسی بخش کشاورزی کشور هلند است و با استفاده از فرآوری محصولات کشاورزی و صادرات آن به نقاط مختلف جهان از جمله کشورهای در حال توسعه درآمد سرشاری نصیب بخش کشاورزی این کشور می‌شود. در جدول ۶۶ میزان صادرات محصولات فرآوری شده از کشور هلند در بین سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۲ ارائه شده است.

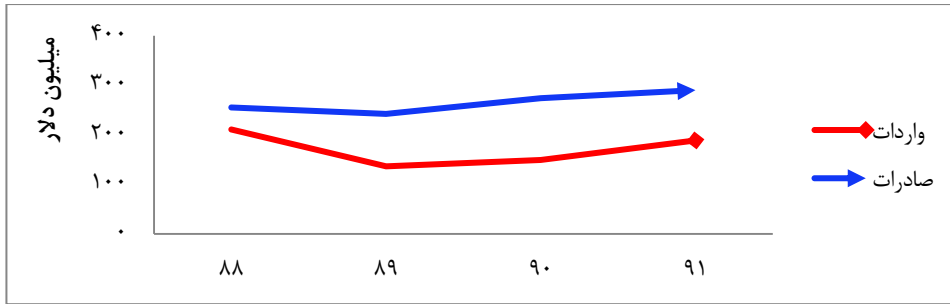
جدول ۶۶. میزان صادرات محصولات کشاورزی فرآوری شده در هلند واحد: هزار دلار

سال	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
صادرات	۲۸۸۸۹۴۱۳,۸۲	۳۰۱۸۷۸۸۴,۱۷	۳۷۴۱۵۳۴۶,۱۵	۳۵۷۶۴۴۲۸,۲۱

مأخذ: بانک جهانی

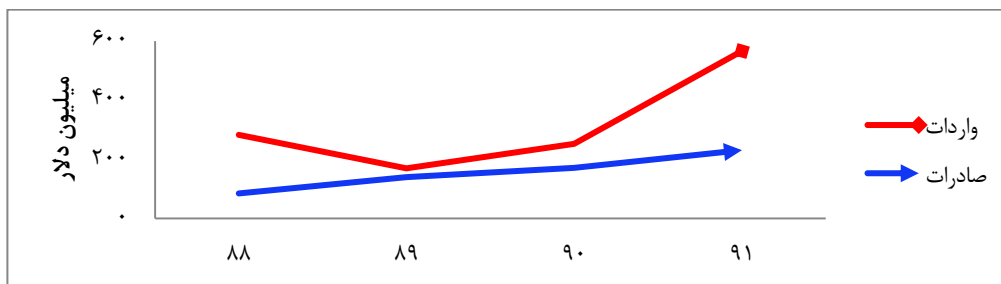
بر اساس جدول ۶۶ میزان صادرات محصولات کشاورزی فرآوری شده از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ روندی رو به افزایش داشته است و در سال ۲۰۱۲ میزان صادرات این کالاها در حدود ۲ میلیارد دلار کاهش یافته است که دلیل اصلی این مسئله کاهش ارزش سایر ارزها در مقابل یورو بیان شده است.

^۵ The Hague, Agricultural Economics Research Institute (LEI), 2013

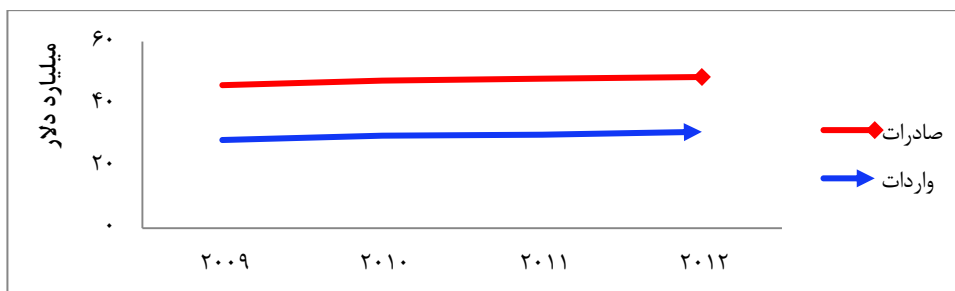
نمودار ۲۷ ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی گیلان

نمودار ۲۷ نشان دهنده ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی از مبادی گمرکی استان گیلان است. با توجه به این نمودار می‌توان بیان نمود که میزان صادرات و واردات کالاهای کشاورزی که به مبادی گمرکی این استان وارد شده یا از آن خارج شده است در طول زمان رو به افزایش بوده است و همواره صادرات محصولات کشاورزی بیشتر از واردات این محصولات در استان بوده است بنابراین تراز تجاری محصولات کشاورزی در طول دوره بررسی مثبت بوده است.

نمودار ۲۸ ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی استان مازندران

نمودار ۲۸ نشان دهنده ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی از مبادی گمرکی استان مازندران است همان‌طور که مشخص است ارزش واردات و صادرات کالاهای کشاورزی در این استان در طول دوره بررسی روبه افزایش بوده است اما برخلاف استان گیلان ارزش واردات محصولات کشاورزی بیشتر از ارزش صادرات این محصولات بوده است بنابراین تراز تجاری محصولات کشاورزی در این استان منفی بوده است و باگذشت زمان این مقدار منفی‌تر شده است.

نمودار ۲۹ ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی هلند

نمودار ۲۹ نشان دهنده ارزش صادرات و واردات محصولات کشاورزی هلند است همان‌طور که مشخص است ارزش صادرات کالاهای کشاورزی در این کشور به مراتب بیشتر از ارزش واردات کالاهای کشاورزی است و هر دو متغیر روند مثبت و یکسانی را در طول دوره بررسی طی نموده‌اند به این ترتیب تراز تجاری محصولات کشاورزی در این کشور همواره مثبت بوده است.

جدول ۶۷. مقایسه تجارت محصولات کشاورزی در گیلان، مازندران و هلند

سال		۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
گیلان	صادرات	۲۵۵۰۱۰	۲۴۲۰۹۸	۲۷۳۶۹۴	۲۹۰۰۰۱
	واردات	۲۱۰۶۵۷	۱۳۶۳۹۴	۱۴۹۱۶۹	۱۸۸۷۷۳
	تراز تجاری	۴۴۳۵۳	۱۰۵۷۰۴	۱۲۴۵۲۵	۱۰۱۲۲۸
مازندران	صادرات	۸۴۶۷۶	۱۳۹۹۳	۱۷۱۲۵۲	۲۳۱۲۰۰
	واردات	۲۸۲۶۶۴	۱۶۹۵۹۵	۲۵۲۱۲۲	۵۶۶۵۸۴
	تراز تجاری	-۱۹۷۹۸۷	-۱۵۵۶۰۲	-۸۰۸۷۰	-۳۳۵۳۸۴
هلند	صادرات	۱۲۳۴۲۳۰۵,۷۸	۱۳۰۷۲۳۸۲,۱۶	۱۷۳۵۱۵۳۲,۱۵	۱۶۰۵۰۹۰۷,۴۸
	واردات	۵۵۰۰۶۴۶,۵۱	۶۳۸۷۴۶۸,۴۸	۸۷۲۴۵۸۱,۴۲	۷۷۸۰۶۶۷,۸۴
	تراز تجاری	۶۸۴۱۶۵۹,۲۷	۶۶۸۴۹۱۳,۶۸	۸۶۲۶۹۵۰,۷۳	۸۲۷۰۲۳۹,۶۴

۷-۷- میانگین درآمد صادراتی بر اساس سطح زیر کشت

گیلان و مازندران

در جدول زیر میانگین سطح درآمد صادراتی هر هکتار زمین کشاورزی برای استان‌های گیلان و مازندران محاسبه شده است.

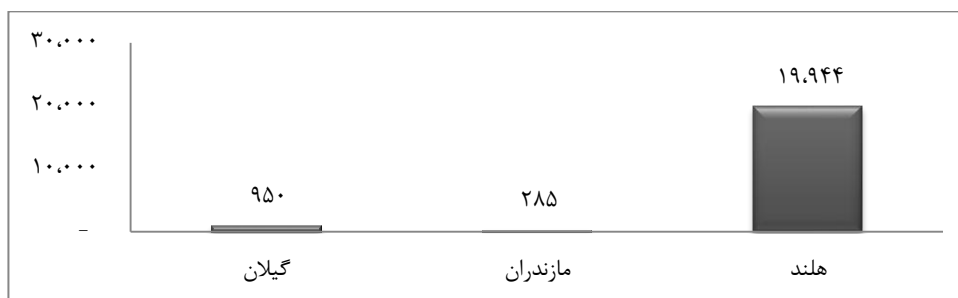
جدول ۶۸. درآمد صادراتی هر هکتار سطح زیر کشت در سال ۲۰۱۱ واحد: هکتار/دلار

سطح زیر کشت	ارزش صادرات بخش کشاورزی (میلیون دلار)	ارزش صادراتی هر هکتار
گیلان	۲۷۳	۹۵۰
مازندران	۱۷۱	۲۸۵
هلند	۱۷۳۵۱	۱۹۹۴۴

مأخذ: مرکز آمار ایران، محاسبات گزارش

با مقایسه آمارهای ارائه شده برای این دو استان می‌توان به این نکته پی برد که استان گیلان نسبت به استان مازندران توجه بیشتری به صادرات محصولات کشاورزی دارد. و حتی با وجود اینکه زمین‌های زیر کشت کشاورزی در استان مازندران ۱,۵ برابر زمین‌های زیر کشت استان گیلان است اما درآمد صادراتی استان گیلان به مراتب بیشتر از استان مازندران بوده که این مسئله در محاسبه شاخص ارزش صادراتی هر

هکتار زمین بیشتر به چشم می‌آید. همچنین با توجه به شاخص محاسبه شده در جدول فوق مشاهده می‌شود که ارزش صادرات در واحد سطح در کشور هلند به مراتب بیشتر از ارزش صادراتی هر هکتار زمین در مناطق شمالی کشور است می‌باشد که این موضوع می‌تواند ناشی از صادرات محصولات فرآوری شده و بیشتر بودن عملکرد تولیدی این کشور در واحد سطح باشد.

نمودار ۳۰ متوسط ارزش صادراتی هر هکتار سطح زیر کشت.

نمودار ۳۰ نشان دهنده ارزش صادراتی ناشی از هر هکتار زمین کشاورزی در مناطق مورد بررسی است؛ به این منظور ارزش کل صادرات کالاهای کشاورزی بر مقدار زمین زیر کشت تقسیم شده است. با توجه به این نمودار می‌توان بیان نمود که ارزش صادراتی هر واحد زمین در کشور هلند بسیار بیشتر از استان‌های گیلان و مازندران است.

سیاست‌های تجاری:

کشور هلند از جمله کشورهایی است که از دیرباز به آزاد بودن تجارت اعتقاد داشته است به طوری که این کشور از قرن هفدهم میلادی تجارت آزاد و بدون محدودیت را با سایر کشورها در دستور کار خود قرار داده بود؛ با پایان جنگ دوم جهانی و در پی ایجاد اتحادیه اروپا و عضویت هلند در این اتحادیه سیاست‌های تجاری این کشور تحت یک سیستم متحد از جانب اتحادیه اروپا اتخاذ شده که در زیر به تعدادی از این سیاست‌ها اشاره شده است (ICTSD، ۲۰۰۸).

سیاست‌های وارداتی:

تعرفه. واردات:

از جمله سیاست‌های مورد استفاده در تجارت محصولات کشاورزی اتخاذ تعرفه‌های وارداتی می‌باشد که در واقع این تعرفه‌ها با ایجاد فاصله بین قیمت‌های جهانی و داخلی از تولید داخلی کشورها حمایت می‌کند؛ با پیوستن بسیاری از کشورهای اتحادیه اروپا به سازمان تجارت جهانی به منظور هماهنگی با این سازمان اتحادیه اروپا تعرفه‌های واردات محصولات کشاورزی را کاهش داده است به طوری که میزان این

* International Centre for Trade and Sustainable Development

تعرفه‌ها از ۱۷,۴ درصد به ۵,۸ درصد کاهش یافته است که این کاهش برای محصولات مختلف متفاوت می‌باشد هر چند این کاهش تعرفه‌ها در خصوص کالاهای با اهمیت بالا استثنا قائل شده است و اتحادیه اروپا تعهد داده است که میزان حمایت از این محصولات را در بلندمدت کاهش دهد (ICTSD، ۲۰۰۸).

میانگین تعرفه واردات محصولات کشاورزی در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۰۴ در حدود ۲۳ درصد در نظر گرفته شده است اما اتحادیه اروپا به منظور حمایت از تولید برخی محصولات تعرفه‌های وارداتی بالاتری را در نظر گرفته است. به عنوان مثال تعرفه واردات شکر ۱۲۹ درصد، غلات ۷۸ درصد، گوشت ۶۷ درصد و لبنیات ۵۶ درصد در نظر گرفته شده است. همچنین به منظور واردات میوه و سبزیجات نیز تعرفه‌های فصلی در نظر گرفته شده است. از طرف دیگر برای محصولات نظیر منسوجات با مواد اولیه کشاورزی، مواد خام گیاهی و دامی، میوه‌های گرمسیری و دانه‌های روغنی تعرفه وارداتی کمتر از ۵ درصد در نظر گرفته شده است.

در مذاکرات دور دوحه اتحادیه اروپا برنامه‌هایی را به منظور کاهش تعرفه وارداتی ارائه داده است و در حال مذاکره برای کاهش این تعرفه‌ها در طی برنامه بلند مدت است به طوری که پس از اجرای این برنامه تعرفه واردات محصولات کشاورزی به طور متوسط از ۲۳ درصد به حدود ۸ درصد کاهش یابد در این راستا کاهش تعرفه بیشتر در رابطه با محصولاتی اتفاق خواهد افتاد که از حمایت‌های بیشتری برخوردار هستند به طوری که پس از اجرای این برنامه تعرفه واردات شکر به ۳۹ درصد، غلات به ۲۵، گوشت به ۲۲ و لبنیات به ۱۹ درصد کاهش خواهد یافت (ICTSD، ۲۰۰۸).

سیاست محافظت:

از جمله سیاست‌های دیگر در نظر گرفته شده در زمینه واردات محصولات کشاورزی سیاست محدودیت دسترس به بازار می‌باشد که این سیاست نیز به منظور حمایت از تولیدات داخلی اتخاذ شده است. به این منظور کشورهای اتحادیه اروپا در واردات برخی از محصولات کشاورزی با محدودیت مقداری مواجه می‌باشند؛ این محدودیت مقداری توانایی دخالت در بازار و قیمت‌گذاری برای حمایت از برخی از محصولات را در اختیار اتحادیه اروپا قرار می‌دهد هر چند که با انجام اصلاحات سیاسی استفاده از این سیاست تا حد بسیار زیادی تعدیل شده است. استفاده از این روش به منظور حمایت از محصولات کشاورزی بحث‌های زیادی را به دنبال داشته است به طوری که در گفتگوهای دوحه بسیاری از کشورها با اعمال محدودیت‌های وارداتی اتحادیه اروپا مخالفت نموده‌اند و حتی در داخل اتحادیه اروپا نیز مخالفت‌هایی با اتخاذ این سیاست شده است که کشورهای آلمان انگلستان و هلند از جمله مخالفان اتخاذ سیاست محدودیت

مقداری واردات می‌باشند و اعتقاد دارند که منفعت بخش کشاورزی با آزاد بودن بازار این محصولات تأمین می‌شود. (ICTSD، ۲۰۰۸).

سیاست‌های صادراتی

تسهیلات صادراتی:

اتحادیه اروپا به منظور تشویق و ترغیب تولیدکنندگان به صادرات محصولات کشاورزی تسهیلاتی را در نظر گرفته است که این تسهیلات به قرار زیر می‌باشند:

در نظر گرفتن دوره ۱۸۰ روزه برای بازپرداخت هزینه‌های وام‌هایی که به منظور صادرات در نظر گرفته شده است.

در نظر گرفتن تسهیلات مالی، بیمه صادراتی و برنامه‌هایی برای پوشش ریسک صادرات محصولات کشاورزی توسط صادرکنندگان

در نظر گرفتن بازه زمانی ۳۶۰ روزه برای بازپرداخت تسهیلات مالی ارائه شده به منظور صادرات به افراد و شرکت‌هایی که محصولات کشاورزی و غذایی را به کشورهای کمتر توسعه یافته صادر می‌نمایند (ICTSD، ۲۰۰۸).

کمک‌های غذایی:

از جمله سیاست‌های صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اروپا ارائه کمک‌های غذایی به کشورهای کمتر توسعه یافته می‌باشد که این سیاست با محدودیت‌های مختلفی مواجه می‌باشد که این محدودیت‌ها عبارت‌اند از:

در قالب این سیاست مواد غذایی تنها برای کشورهای ارسالی می‌شود که توانایی تأمین نیازهای غذایی اولیه خود را نداشته باشند، همچنین مواد غذایی عرضه شده در قالب این برنامه نباید به منظور فروش در بازار عرضه شوند. در مجموع می‌توان بیان نمود که سیاست کمک‌های غذایی برای کشورهای عضو اتحادیه اروپا یک فعالیت داوطلبانه می‌باشد و هر کشوری با توجه به سیاست‌های داخلی خود می‌تواند اقدام به ارسال کمک‌های غذایی به سایر کشورها نماید.

کاهش دخالت دولت‌ها در صادرات محصولات کشاورزی:

به این منظور تمامی کمک‌های دولتی نظیر یارانه صادراتی، ارائه وام‌های دولتی به صادرکنندگان و همچنین تلاش برای ایجاد بازار انحصاری در صادرات محصولات کشاورزی توسط دولت‌ها باید از میان برداشته شود (ICTSD، ۲۰۰۸).

۵-۸- رویکرد کشور هلند به بخش کشاورزی و اهداف آن

بخش کشاورزی اصلی‌ترین بخش در اقتصاد و فعالیت‌های زیست‌محیطی کشور هلند است و با توجه به این مسئله سیاست‌گذاران این عرصه به دنبال ایجاد توسعه پایدار در این بخش می‌باشند به طوری که همواره تعادل میان سه عنصر اصلی فعال در بخش کشاورزی، مردم، گیاهان و سود اقتصادی وجود داشته باشد. سیاست‌گذاران برای رسیدن به این اهداف باید در محیطی با محدودیت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی اقدام به سیاست‌گذاری نمایند اما مهم‌ترین هدف آن‌ها افزایش رفاه افراد در کنار محیط زندگی سالم می‌باشد؛ و با توجه به این نکات وزارت کشاورزی هلند در بلندمدت اهداف زیر را در سیاست‌گذاری خود دنبال می‌کند (وزارت کشاورزی هلند، ۲۰۱۰):

حرکت در جهت کشاورزی پایدار:

که شامل اهدافی نظیر تأمین تقاضای اجتماع، تمرکز بر کارکردهای چندجانبه کشاورزی و بهبود شرایط رقابت در کنار استفاده صحیح از منابع و جلوگیری از تخریب محیط زیست است. تأمین غذای سالم:

تولید غذای فراوان و سالم که تقاضای افراد جامعه را پاسخگو باشد که این مسئله نیازمند زنجیره عرضه مناسب، نوآوری در کیفیت مواد غذایی و ایجاد اطمینان به زنجیره عرضه در سطح بین‌المللی. دانش و نوآوری:

توسعه تحقیقات و ترویج و اتکا به فعالیت‌های دانش‌بنیان به منظور تلاش برای رفع مشکلات فعالان بخش کشاورزی توسط دولت و ایجاد برنامه بلندمدت مناسب به منظور حل مشکلات توسط کارشناسان. توجه به بازارهای بین‌المللی:

ایجاد زیرساخت‌ها برای تجارت بین‌الملل، کاهش هزینه مبادله و بهبود توسعه پایدار اقتصاد مبتنی بر ذخایر زیستی:

تلاش برای یافتن موقعیت‌هایی به منظور استفاده از مواد گیاهی در مواد شیمیایی، دارویی و سایر مواد مصرفی غیرخوراکی.

بهبود فضای کسب و کار:

کاهش قوانین و مقررات و ایجاد استاندارد هماهنگ برای تسهیل فرایند صادرات و واردات و ایجاد شرایطی به منظور خرید با حداقل محدودیت^۷ (وزارت کشاورزی هلند، ۲۰۱۰)

۶- نتیجه گیری

فعالیت کشاورزی در کشور هلند از دیرباز به عنوان بخش اصلی فعالیت اقتصادی نقش ایفا کرده است به طوری که این کشور پس از ایالات متحده آمریکا در رده دوم صادرکنندگان محصولات کشاورزی است. هرچند استان های گیلان و مازندران از لحاظ اقلیمی دارای شرایط یکسان و در برخی شاخص ها دارای شرایط بهتری می باشند به عنوان مثال بخش عمده ای از مساحت کشور هلند با توجه به کمتر بودن ارتفاع این کشور نسبت به سطح دریا دچار شوری بوده و چندان حاصلخیز نمی باشد در حالی که در دو استان شمالی کشور امکان دسترسی به زمین های حاصلخیز در دشت های وسیع و با خاک مناسب بیشتر است؛ همچنین دسترسی به منابع انرژی ارزان از جمله دیگر موارد برتری دو استان شمالی نسبت به کشور هلند می باشد. با وجود برتری در دسترسی به منابع ارزان و با کیفیت بهتر میزان استفاده و نوع بهره برداری از منابع طبیعی در این دو منطقه قابل مقایسه نمی باشد. در این گزارش به مقایسه نقاط قوت کشور هلند در زمینه کشاورزی و دلایل ایجاد تفاوت در بخش کشاورزی این کشور با بخش کشاورزی در دو منطقه مورد مطالعه خواهیم پرداخت

موقعیت جغرافیایی:

کشور هلند در نقطه ای از قاره اروپا قرار گرفته است که امکان دسترسی به تمامی نقاط جهان به منظور صادرات کالاهای کشاورزی تولید شده را دارد. وجود بندر آمستردام که بزرگ ترین بندر اروپا می باشد به این کشور در صادرات محصولات کشاورزی کمک شایانی نموده است؛ موقعیت جغرافیایی یکی از مزیت های اصلی برای رشد کشاورزی کشور هلند بوده است در حالی که استان های گیلان و مازندران به دلیل محدود بودن دسترسی دریای خزر بیشتر توانایی صادرات کالاهای کشاورزی به کشورهای حاشیه دریای خزر را دارا می باشند.

زیرساخت ها

در کشور هلند توجه بسیار بالایی به ایجاد زیرساخت های مناسب شده است به طوری که تمامی مناطق تولید کشاورزی دارای جاده ها، مراکز بهداشتی، مراکز آموزشی، دسترسی به آب، برق و گاز و سایر

^۷. One-stop shop approach.

امکانات رفاهی مشابه مناطق شهری می‌باشند. این در حالی است که استان‌های گیلان و مازندران از منظر زیرساخت‌های بهداشتی آموزشی و جاده‌ای دارای امکانات مناسبی نیستند و حتی در برخی از مناطق روستایی این استان‌ها ساکنین به آب بهداشتی، شبکه برق و گاز لوله‌کشی دسترسی ندارند.

توجه به صنایع تبدیلی:

فرآوری محصولات کشاورزی و ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی از جمله اولویت‌های کشور هلند به منظور توسعه فعالیت کشاورزی بوده و از سالیان دور تلاش ویژه‌ای برای سرمایه‌گذاری در این بخش نموده‌اند به طوری که در حال حاضر در حدود ۳۴ درصد از ارزش تولید بخش کشاورزی ناشی از فرآوری محصولات خام وارداتی می‌باشد.

با وجود اهمیت فراوان صنایع تبدیلی و تکمیلی در رشد و بهبود درآمد بخش کشاورزی می‌توان بیان نمود که نه تنها در استان گیلان و مازندران بلکه در کل کشور نیز برنامه و سرمایه‌گذاری مناسبی برای فرآوری محصولات کشاورزی انجام نگرفته است.

ایجاد زنجیره تأمین مناسب:

از دیگر اقدامات اثرگذار کشور هلند ایجاد زنجیره عرضه مناسب با استفاده از تولیدکنندگان کشاورزی بوده است به طوری که سهم بالایی از ارزش تولیدات بخش کشاورزی به طور مستقیم در اختیار کشاورزان قرار گرفته است چرا که بخش عمده‌ای از فرایند بازار رسانی، بازاریابی و فروش محصولات توسط کشاورزان و یا اتحادیه‌های کشاورزی انجام می‌گیرد و در نتیجه بخش بیشتری از ارزش محصول نهایی به دست تولید کنندگان می‌رسد. در این راستا تعاونی‌های متشکل از کشاورزان اقداماتی نظیر جمع‌آوری محصول، بسته بندی، فرآوری توزیع و بازاریابی را به صورت گروهی انجام می‌دهند و در نتیجه بخش عمده‌ای از ارزش افزوده تولید شده محصولات کشاورزی را به خود اختصاص می‌دهند. در حالی است که در استان‌های گیلان و مازندران به دلیل عدم وجود هماهنگی میان کشاورزان و عدم توجه به تشکیل اتحادیه‌های کشاورزی و تعاونی‌های کشاورزی و کم بودن قدرت چانه زنی کشاورزان به صورت منفرد بخش عمده‌ای از ارزش تولید نهایی محصولات کشاورزی در اختیار واسطه‌ها قرار گرفته است و در نهایت کشاورزان چندان از منافع محصولات تولیدی بهره نمی‌برند و تنها درآمد ناشی از فروش محصول اولیه (درآمد ناشی از قیمت سر مزرعه) در اختیار کشاورزان قرار می‌گیرد.

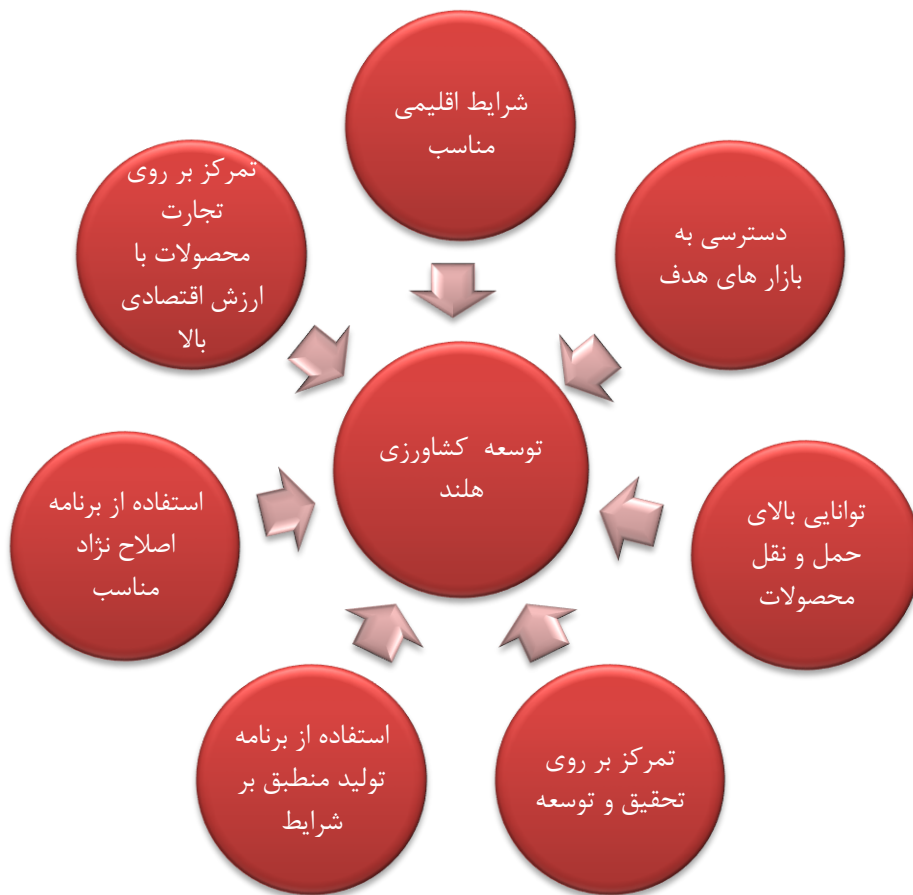
توجه به حفظ منابع تولید:

توجه به حفظ منابع تولید از دیگر فعالیت‌هایی است که به منظور ایجاد پایداری تولید کشاورزی در کشور هلند مورد توجه قرار گرفته است و بسیاری از فعالان بخش کشاورزی بخشی از درآمد خود را به حفظ منابع تولید اختصاص داده‌اند. به عنوان مثال تعدادی از کشاورزان در هنگام توسعه فعالیت کشاورزی خود بخشی از زمین خود را تبدیل به مرتع می‌نمایند و یا بخشی را با کاشت نهال تبدیل به جنگل می‌نمایند. همچنین در صورتی که تولید محصولات کشاورزی منجر به ایجاد آلودگی و از بین رفتن محیط زیست شود کشاورزان ملزم به پرداخت مالیات آلودگی و احیای منابع طبیعی تخریب شده می‌باشند. در کنار تولیدکنندگان دولت نیز به منظور حفظ منابع طبیعی به کشاورزانی که به صورت داوطلبانه در جهت ایجاد مراتع و جنگل‌ها در کنار فعالیت اصلی خود گام برمی‌دارند تسهیلاتی پرداخت می‌نماید. برخلاف توجه فزاینده کشورهای توسعه یافته به حفظ منابع تولید در استان‌های شمالی کشورمان بسیاری از زمین‌های کشاورزی تغییر کاربری داشته و از چرخه تولید کشاورزی خارج شده‌اند، همچنین بخش عمده‌ای از مراتع و جنگل‌های این استان‌ها به دلیل استفاده نامناسب و غیر اصولی از بین رفته است و تلاشی برای احیای این منابع انجام نمی‌گیرد.

استفاده از مزایای تجارت آزاد:

کشور هلند از جمله کشورهایی است که از سالیان دور به بحث تجارت آزاد توجه داشته است به طوری که با حذف تعرفه‌های و محدودیت‌های تجاری در سالیان اخیر از منافع تجارت آزاد استفاده‌های فراوانی برده است. در این راستا و به منظور افزایش صادرات محصولات کشاورزی دولت فرایند صادرات کالا را تسهیل نموده و در کمترین زمان ممکن مجوزهای مورد نیاز صادرکنندگان را صادر می‌نماید از طرف دیگر موانع و تعرفه‌های واردات کالاهای کشاورزی به شدت کاهش داده است. در صورتی که صادرات کالاهای مختلف از کشورمان نیازمند صرف وقت و هزینه بسیار بالایی برای دریافت مجوز داشته و همچنین محدودیت‌های فراوانی برای واردات کالاهای کشاورزی وجود دارد.

به علاوه آزاد بودن تجارت محصولات کشاورزی باعث شده است که کشاورزان در کشور هلند به سمت تولید محصولات با ارزش صادراتی بالاتری بروند و سود حاصل از فعالیت کشاورزی خود را افزایش دهند، این در حالی است که بسیاری از کشاورزان در مناطق شمالی کشورمان بدون برنامه و توجه به شرایط بازار اقدام به کشت محصول می‌نمایند. در مجموع به نظر می‌رسد عوامل اصلی ایجاد کننده تفاوت در کشور هلند و دواستان گیلان و مازندران در شکل زیر خلاصه شده است. به طوری که کشور هلند با استفاده از پتانسیل‌ها و نقاط قوت خود که در شکل ارائه شده توانسته به یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان محصولات کشاورزی تبدیل شود اما استان‌های گیلان و مازندران با وجود مشابهت‌های فراوان به دلیل ضعف‌های مدیریتی، نهادی، علمی و تکنولوژیکی نتوانسته‌اند از فرصت‌های موجود استفاده نمایند.

منابع:

- ۱- آمارنامه‌های مرکز آمار ایران (استان‌های گیلان و مازندران سال‌های ۸۵ و ۹۰).
- ۲- آمارنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی جلد اول و دوم سال ۹۱-۱۳۹۰.
- ۳- گزارشات سازمان هواشناسی، سال ۱۳۹۰.
- 4- www.faostat3.fao.org.
- 5- www.Worldbank.com
- 6- www.Weatherbase.com
- 7- www.eurostat.eu
- 8- LEI, (2013). AGRICULTURAL ECONOMIC REPORT 2013 OF THE NETHERLANDS: SUMMARY. The Hague, Agricultural Economics Research Institute (LEI), 2013
- 9- ICTSD. (2008). Implications for the European Union of the May 2008 Draft Agricultural Modalities. International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD)
- 10- Ruijs.M, (2011). Soilless culture in Dutch greenhouse tomato; History, economics and current issues. 28 June 2011, Szentes, Hungary.
- 11- van Berkum. S, and de Bont. K, (2003). Policies for agriculture in Poland and the Netherlands Contributions to a policy dialogue. Agricultural Economics Research Institute (LEI), The Hague.
- 12- van der Heide C. Silvis H.J. and Heijman W.J.M. Agriculture in the Netherlands: its recent past, current state and perspectives. Applied Studies in Agribusiness and Commerce – APSTRACT Agroinform Publishing House, Budapest.
- 13- Ministry of Agriculture. (2010) The Dutch agricluster in a global context. (2010). Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality June 2010.